

ПОЛИТИКИН

8
динара

БРОЈ

1458

ЗАБАВНИК

7.12.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XL

Ripley

Веровати или не!

КРИС ЕВЕРТ ЛОЈД

ТОКОМ ПЕРИОДА ОД
СКОРО 6 ГОДИНА ПОБЕДИЛА
ЈЕ НА 125 УЗАСТОПНИХ
ТЕНИСКИХ
МЕЦЕВА НА
ШВАЦИ.

СТАРИ КРОТОН РЕЗЕРВОАР

У ЊУЈОРКУ, ГДЕ СЕ САДА
НАЛАЗИ ДЕО ЊУЈОРШКЕ НАРОДНЕ
БИБЛИОТЕКЕ НА ПЕТОЈ АВЕНИИ, БИО ЈЕ 80-ТИХ
ГОДИНА ПРОШЛОГ ВЕКА МЕСТО ГДЕ СУ СЕ ЊУЈОРЧА
НИ НАЗРАДИЈЕ ОКУПЉАЛИ ЈЕР ЈЕ НА ВРХУ СВОЈИХ
15 МЕТРА ВИСОКИХ ЗИДОВА ИМАО ШТАЛИШТЕ.

ЈУНЕ КОЛШТАЈН РАСЕ

РОЂЕНО СА 6 НОГУ,
ПОСЕДУЈЕ
ПОЛ СПРИНТЛЕР
ИЗ МИНЕРАЛ
ПОИНТА (ВИСКОНСИН).

МИРОВНИ СУДИЈА

БЕТ АЛЕН ИЗ ПЛЕЙНОУДА
(ВЕРМОНТ)
У ОБРЕДУ ВЕНЦАЊА КОЈИ
ЈЕ САМА ИЗВРШИЛА,
ВЕНЦАЛА ЈЕ СЕБЕ
СА КУРТОМ ВОЛФОМ.

ФРАНСИК СЛОКУМ

ИЗ ПЕНСИЛВАНИЈЕ,
КОЈУ СУ 70-ТИХ ГОДИНА
18. ВЕКА ОТЕЛИ ДЕЛАВЕР
ИНДИЈАНЦИ КАДА ЈОЈ ЈЕ
БИЛО 5 ГОДИНА, ПРОНАШАО
ЈЕ ЊЕН БРАТ, КОЈИ ЈЕ И САМ
ЖИВЕО КАО ИНДИ-
ЈАНАЦ.

© 1979 King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● године 1913. на Сахару је
пао снег и прекрио песак по-
кривачем дебљине 10 сантима-
ра. Ово су једине забележене
снежне падавине за последњих
три хиљаде година.

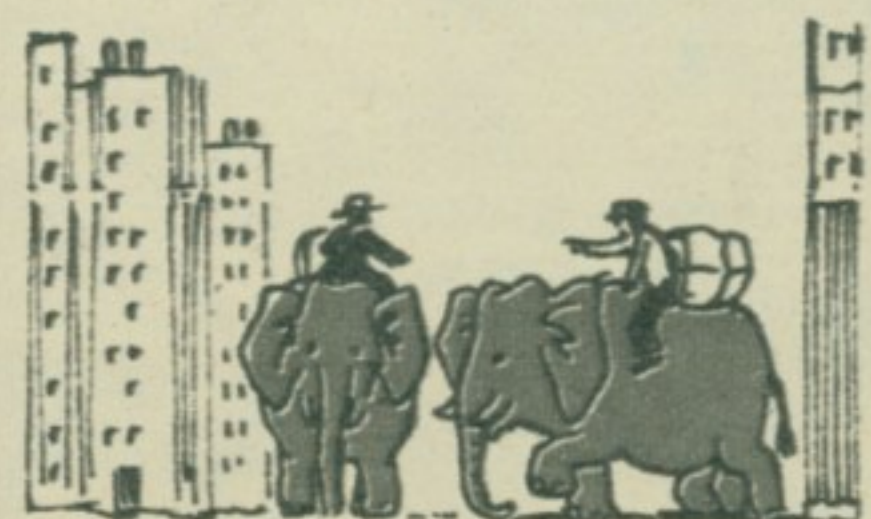

● када су шпански освајачи
стигли на мексичко тле били су
изненађени интересантним му-
зичким инструментима Индија-

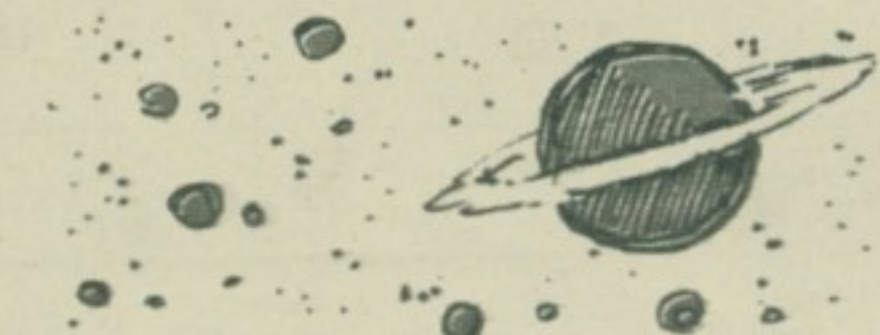

● Енглеz Кларк је за својих
тридесет година радног стажа
променио укупно 110 радних
места.

● Ханибал је са својом вој-
ском 218. године пре н. е. на
слоновима прешао Алпе у на-
мери да нападне Рим. Недавно,

преко две хиљаде година од тог
подухвата, два Американца о-
длучила су да крену истим пу-
тем. Са два слона која су по-
зајмили у циркусу, прешли су
из Француске у Италију. Уско-
ро намеравају да крену стопама
Марка Пола од Венеције до
Пекинга.

● установљено је да атмосфера
Марса има 1.5 посто аргона, 2.4
азота, кисеоника мање од 1
посто, а остатак чини угљен-ди-
оксид.

● Италијанска банка устано-
вила је да је у току 1977. годи-
не у овој земљи фалсификова-
но око 49 хиљада новчаница
различитих вредности.

● годишње се у свету произве-
де око осам хиљада милијарди
цигарета, што би значило да на
сваког становника на Земљи
дође око осам стотина цигарета
годишње.

● антилопе трче веома брзо, а
скокови су им дугачки од 7 до
8 метара, занимљиво је да
ова животиња само двадесет
четири часа после рођења,
може да трчи брзином преко
педесет километара на час.

КАД ОТПАДНЕ ТОЧАК

Догодило се у лето 1970. године: „туполев 134“ компаније „Интерфлуг“ пун путника узлетео је са загребачког аеродрома и упутио се према Београду. Пилот, као ни чланови посаде а ни путници, није приметио да је у тренутку када се авион одлепио од писте, један точак отпао, треснуо о бетон, одскочио неколико пута и пао у траву. А то је значило да за тридесетак минута, приликом слетања на Сурчин, може да уследи катастрофа! Јер, други точак на оштећеној нози претрпеће исувише велики притисак и, по свој прилици, експлодирати. А када се то догоди — букнуће танкови са горивом.

Контролори из загребачког торња који су пратили узлетање „туполева“ приметили су удес. Одмах је радио-везом јављено пилоту шта се догодило, тако да је био спреман за „нормално“ спуштање. Обавештен је и београдски аеродром, тако да су „туполева“ већ чекала ватрогасна и кола хитне помоћи.

Пилот је показао завидну вештину. Знајући који точак недостаје, прилагодио је слетање тако да на ону крњу ногу не падне сва предвиђена тежина. Путници који су осетили само уобичајено труцање безбрижно су изашли из авиона и упутили се ка аеродромској згради. Нису били свесни да је слетање у Београд могло да значи и крај њихових живота.

Тако је, захваљујући контролорима, избегнута катастрофа. Од директора „Интерфлуга“ добили су златне сатове и захвалницу која, урамљена, и данас виси у загребачком торњу.

ШИРОКО НЕБО, УСКЕ ПУТАЊЕ

Иако је небо широко, путнички авиони по њему не лете слободно, него по строго утврђеним путањама широким 18 км. Сваки пилот има карте тих путања које следи помоћу радио-компаса, а цео лет прати обласна контрола са земље. Са њом пилот одржава везу путем радио-уређаја на ултракратким таласима и она се никада не прекида, а ради потпуније безбедности у свакој летелици постоје — двоструке радиостанице.

Ваздушни простор наше земље подељен је на две области, загребачку и београдску. Замишљена граница између њих пролази осамнаестим поднеком, на линији Нашице — Славонски Брод — Сарајево. Радаристи у обласној контроли прате лет сваког авиона на својим екранима, а када авион треба да пређе у другу област, они директно телефонском везом „предају“ тај апарат колеги. Пошто се у ваздуху све одвија брзо, телефони не раде на бројчаник, него су везе директне и добијају се одмах, притиском на дугме.

Дакле, не сме да буде „заузетих“ линија.

Контролорима у обласној контроли потребна је пуна концентрација. Због тога они раде у замраченим просторијама — мрак је потребан и зато што се боље прате слике на екрану. Просторија мора бити висока 6 метара па и више, да би дим од цигарета одлазио горе, а и због клима-уређаја који одржавају најповољније услове за људе и апарате.

ИПАК — ЗАТАЈИ

— Јенки, јуниформ, алфа, крило, фокстрот!
— Роџер!

Овакав „разговор“ могуће је чути свакодневно, он се води између пилота који, на пример, јавља да је на неком ваздушном путу прелетео одређену тачку и контролора који га води. Прва реченица је спелована „регистрација“ једног нашег „боинга YU-ACF“, а друга значи „хвала, разумео сам“!

Језик у целом ваздухопловном свету је исти: енглески, па још у шифрама. Тиме је постигнуто да се сваки пилот и сваки контролор на свету разумеју, а да споразумевање тече што брже. Само... када понекад ипак дође до критичних ситуација у ваздуху, научено може да — затаји. Јер,

свакоме коме енглески није матерњи, у тим тренуцима мозак ради на његовом језику...

Унутар сваке ваздухопловне области постоје и аеродромске контроле летења, које преузимају авионе када напуштају ваздушни пут и треба да слете. Код узлетања је обрнуто: аеродромска контрола води авион све док се овај не подигне на потребну висину и заузме планирани правац, када га прихвати обласна контрола. Око великих градова обично постоје и терминалне контроле летења чији је простор већи од аеродромске зоне. У Југославији за сада постоје терминалне контроле само око Београда и Загреба.

МОРА БИТИ НЕПОГРЕШИВ!

Многи ће се, сигурно, изненадити када прочитају да се контролор у обласној контроли, који се за тај посао после средње школе припремао још око 6 година, повлачи са те дужности после неких 7 година! Толико је његова дужност исцрпљујућа, а да би непогрешиво радио — јер грешке овде могу да значе катастрофу — он мора да буде потпуно прибран, здрав и са одличним рефлексима.

Зашто је потребно да радаристи седе у замраченој просторији високој 6 метара? Зашто морају одлично да говоре енглески? Зашто се школују 6 година, а раде само 7?

Обе југословенске обласне контроле годишње имају посла са неких 200 хиљада авиона — сваког дана спроведу 548 летелица. Само на београдски аеродром дневно слети по 160 авиона и исто толико њих узлети.

Поређења ради, рецимо и то да се у зони Њујоршког аеродрома, који је међу највећима у свету, дневно нађе око — 60 хиљада авиона! Па ипак, несреће су права реткост.

Када се имају у виду ове бројке, лако је замислити како на небу влада прилична саобраћајна гужва. Зато се ни на најкраћи лет не полази док све није испланирано у детаље.

Сваки пилот, према ваздушној карти, планира пут на који креће и ту листу предаје аеродромској пријавници која се, према

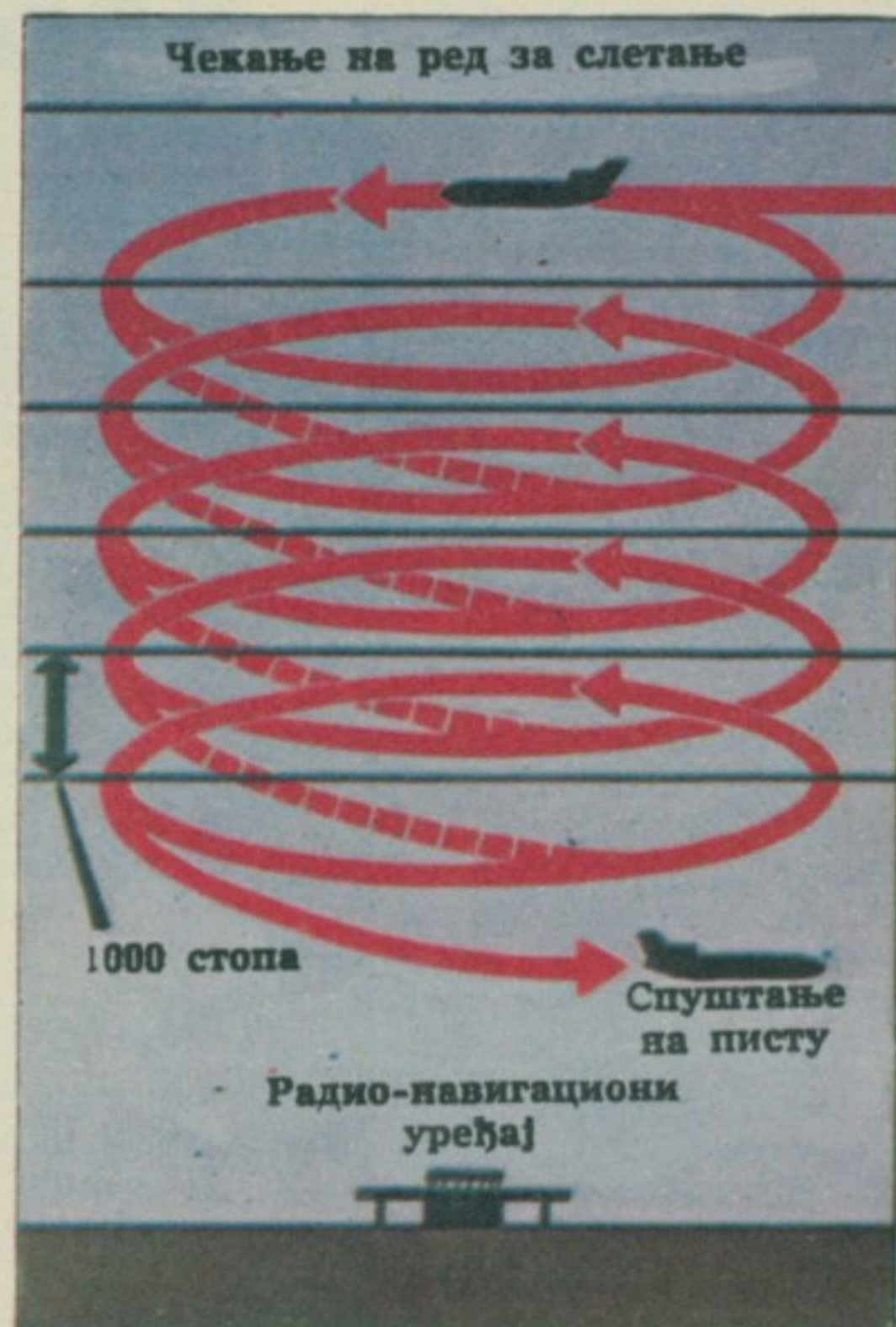
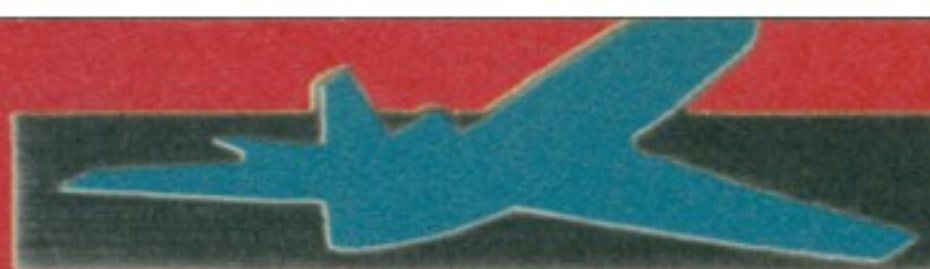
енглеској скраћеници, зове FIO. Одатле листа одлази у обласну контролу која преко телекса шаље све податке свакој обласној контроли чију територију авион треба да прелети и оној на коју слеће. Тек када се добије одобрење да је пут слободан за планирано време, аеродромска контрола ће одобрити полетање и водити авион до потребне висине и уласка у ваздушни пут.

Зато је, тек када авион узлети, могуће обавестити све оне који чекају у пристанишној згради аеродрома на који тај авион треба да слети — када ће то бити. Када би то знали сви који се жале на закашњења и нетачност ваздухопловних компанија, сигурно би било много мање љутње и нервирања.

М. Крстуловић

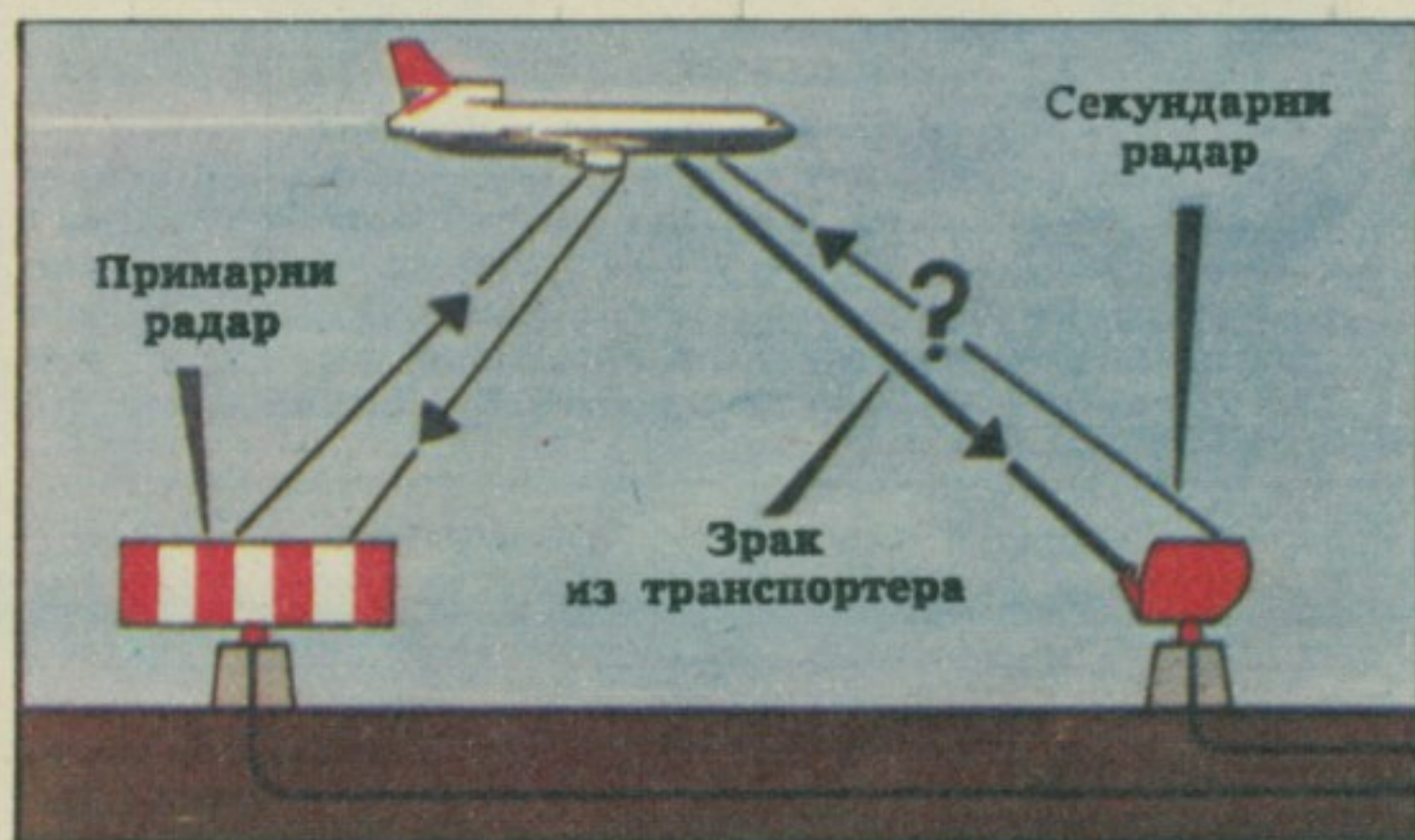

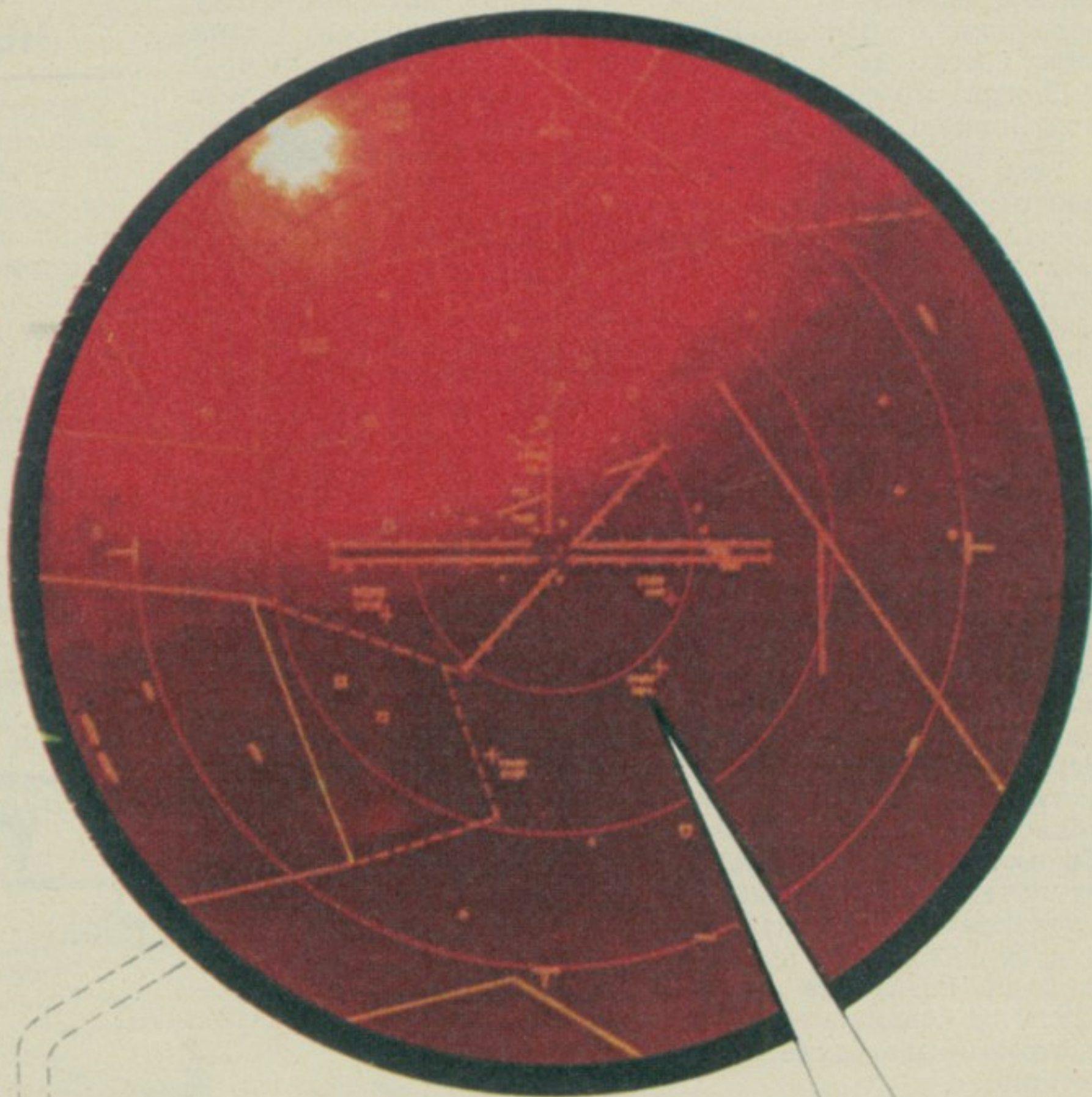
ЧЕКАЊЕ НА „САД!“

Контрола је дужна да сваки авион држи на безбедном растојању од неког другог авиона. По вертикали оно мора да износи најмање 1000 стопа (око 330 метара) а када се укрштају под контролом радара најмање 5 наутичких миља (око 9 km). Ово је нарочито важно када више авиона чекају да слете на исту писту. Тада они круже један изнад другог по овалним путањама којих морају да се строго придржавају, а у томе им помаже електронско радио-навигационо средство на земљи према чијој фреквенцији пилоти подешавају компасе. Слећу један по један, према наредбама радио-контролора. На великим аеродромима догађа се да истовремено круже десетине авиона чекајући свој ред; чим један слети, осталима се даје знак да се спусте за 1000 стопа али, пошто је време прекратко да се свима појединачно изда команда, контролор им истовремено каже: „САД!“ Тада пилоти морају да буду нарочито приправни, јер ако се команда пречује — горњи авион ударио би доњи и уследила би ланчана катастрофа.

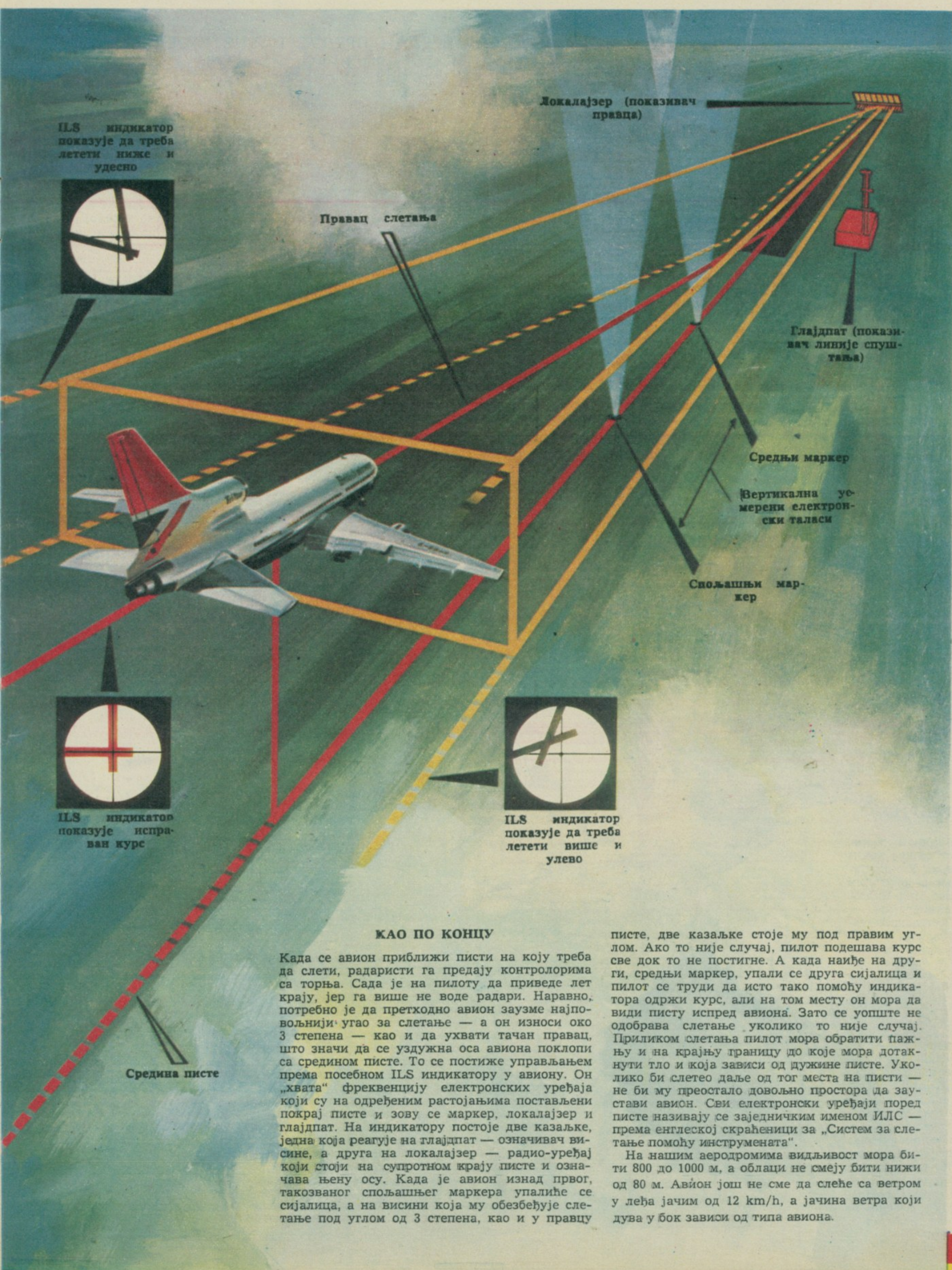
ВИДИМ ТЕ!

Радариста на екрану прати све авионе који лете у сектору за који је задужен, а преко радио-везе комуницира са пилотом. Ради веће сигурности, он добија слику преко 2 радара: примарни упућује електронске зраке који се одбијају од летелице и враћају натраг, а секундарни је потребан зато што су понекад облаци препрека, па је слика на екрану радара недовољно јасна. Зрак секундарног радара udara у транспондер, уређај у авиону који га појачаног враћа натраг. По пропису, сваки радарски уређај мора да се састоји од оба радара, али мањи авиони обично немају такве транспондере. Округла слика представља један од екрана испред радаристе на којем су сви авиони које он води, а квадрат у углу доле приказује ознаку једног авиона: прва два слова његове „регистрације“ приказују земљу, а остала слова и бројеви у првом реду ознаку самог авиона. Испод је означена висина на којој авион лети и одредиште: на нашој слици је то Лондом.

СТИ МЕ НЕЖНО

КАО ПО КОНЦУ

Када се авион приближи писти на коју треба да слети, радаристи га предају контролорима са торња. Сада је на пилоту да приведе лет крају, јер га више не воде радари. Наравно, потребно је да претходно авион заузме најповољнији угао за слетање — а он износи око 3 степена — као и да ухвати тачан правац, што значи да се уздужна оса авиона поклопи са средином писте. То се постиже управљањем према посебном ILS индикатору у авиону. Он „хвата“ фреквенцију електронских уређаја који су на одређеним растојањима постављени покрај писте и зову се маркер, локализер и глајдпат. На индикатору постоје две казаљке, једна која реагује на глајдпат — означава висину, а друга на локализер — радио-уређај који стоји на супротном крају писте и означава њену осу. Када је авион изнад првог, такозваног спољашњег маркера упалиће се сијалица, а на висини која му обезбеђује слетање под углом од 3 степена, као и у правцу

писте, две казаљке стоје му под правим углом. Ако то није случај, пилот подешава курс све док то не постигне. А када наиђе на други, средњи маркер, упали се друга сијалица и пилот се труди да исто тако помоћу индикатора одржи курс, али на том месту он мора да види писту испред авиона. Зато се уопште не одобрава слетање уколико то није случај. Приликом слетања пилот мора обратити пажњу и на крајњу границу до које мора дотакнути тло и која зависи од дужине писте. Уколико би слетео даље од тог места на писти — не би му преостало довољно простора да заустави авион. Сви електронски уређаји поред писте називају се заједничким именом ИЛС — према енглеској скраћеници за „Систем за слетање помоћу инструмената“.

На нашим аеродромима видљивост мора бити 800 до 1000 м, а облаци не смеју бити нижи од 80 м. Авион још не сме да слеће са ветром у леђа јачим од 12 km/h, а јачина ветра који дува у бок зависи од типа авиона.

ПОКОЉ У УЛИЦИ

БИО ЈЕ ДОБАР, ВРЕДАН, ПРЕДУСРЕТЉИВ. НИЈЕ НИ ПУШИО, НИ ПИО, НИТИ СЕ ДРОГИРАО. ИМАО ЈЕ САМО ЈЕДНУ СТРАСТ — СТРЕЉАШТВО!

Поподне 30. децембра 1974. године. Улицом Саливен у америчком граду Олино тискала се гомила света: био је последњи тренутак за набавку новогодишњих поклона. Нико од тих закаснелих купаца није слутио да иза бетонских зидова школе поред које су управо пролазили почиње крвава драма...

Било је тачно 2 часа и 30 минута кад је школско звоно означило крај часа. И ученици и наставници изишли су напоље: у згради је остало само неколико службеника и домар Косидло. Тек што су ходници опустели, неки од њих приметили су да је на другом спрату избио пожар. Пошто су искључили струју сумњајући да је узрок ватри кратак спој, пожурили су уз степенице. Најбржи су били службеник Меткалф и Косидло. Улетевши у зборницу, одакле је куљао дим, застали су запрепашћени — кроз млечно стакло следећих врата назирала се сенка са пушком!

Меткалф се тренутак двоумио а онда одлучно пришао вратима.

— Стани! — крикнуо је домар али га Меткалф није послушао. Притиснуо је кваку на вратима: истог часа стакло на вратима распрсло се и несрећни службеник се, смртно погођен у главу, сручио на под.

Ужаснут, Косидло је пожурио ка степеницама. То га је спасло.

Не схватајући шта се догађа, преплашени службеници позвали су полицију и ватрогасце.

НА НИШАНУ

Чим су примили позив, ватрогасци су са два камиона кренули ка Улици Саливен. За њима је, својим колима, пошао Нил Пилон, службеник плинаре чије је познавање запаљивих гасова ватрогасцима често било од велике помоћи. Требало им је непуних десет минута да стигну до школе.

За воланом првог камиона био је Херберт Елмор. Управо кад је скренуо у Улицу Саливен, снајпер се поново огласио. Први метак погодио је Елмора у главу а крхотине ветробранског стакла раниле су наредника Џоза Снопковског који се налазио у кабини. Други је, пролетевши поред његове главе, погодио Џорџа Вилијемса, позади на камиону.

Сву своју пажњу снајпериста је сад усмерио на други камион: испалио је

нови метак који је однео капу с главе возачу Баду Фрому и зарио се у стомак наредниковог брата Џозефа Снопковског. Срећом, Бад Фром се брзо снашао. Нагло је скренуо волан улево, зауставио се иза првог камиона и тако омогућио својим друговима да се нађу у каквом-таквом заклону.

Уто је наишао Нил Пилон, средовечни службеник плинаре. Са другог спрата школе поново је одјекнуо пуцањ. Погођен у груди, Нил је испао кроз врата аутомобила. Његови јауци подстакли су на акцију ватрогасца Гибсона; изишао је из заклона да би му помогао. Али, није успео да направи више од неколико корака кад су га два метка за длаку промашила. Одскочивши унатраг, вратио се у заклон. Тренутак касније зачуо се нови пуцањ. Овог пута на нишану снајперисте поново је био Пилон: прецизно испаљен метак погодио га је у главу.

НЕМА ПОМОЋИ ЗА КАРМЕН

Схватајући да имају посла са полуделим човеком, ватрогасци се нису усуђи-

вали да се помоле иза заклона. А знали су, да ће им ако то не учине, четворица другова умрети на рукама.

У међувремену, стигли су и полицајци. Прво што су учинили било је да спрече пролазнике да уђу у Улицу Саливен. То и није био нарочито тежак посао јер нико није желео да постави неживу мету. Зауставити аутомобилисте било је већ много теже. Пре него што су успели било шта да учине, поред њих је пројурила Синтија Рајт која је у колима возила сестру Кармен и брата Џада. Деволка за воланом приметила је ватрогасце који леже иза камиона али то није повезала са пустом улицом и полицијским колима поред којих је прошла. На прасак, сличан експлозији ауспуха, не би ни обратила пажњу да јој се није распрсло ветробранско стакло. Метак који јој је пролетео поред ува погодио је у главу њену сестру на задњем седишту. Инстинктивно, притисла је па-

пучицу за гас и пројурила поред школе пре него што је снајпериста поново успео да је узме на нишан. Бесомучно возећи, стигла је за само неколико минута до болнице: тамо су Џада одмах пренели у оперативну салу да би му из лица и очију повалили комадиће стакла, али Кармен је издахнула пре него што су је извукли из аутомобила.

Само неколико секунди после Синтије Рајт у Улицу Саливен ушао је још један аутомобил. У њему се, поред жене и троје деце, налазио Вејн Датон. И он је, као и Синтија, зачуо прасак на који не би обратио пажњу да му после њега није отказао мотор. Помисливши да је дошло до квара, искочио је напоље да би извукао децу пре него што се аутомобил запали. Снајпериста је само то и чекао: испалио је метак који је Датона погодио у руку. Крикнувши од бола Вејн се сручио на асфалт, срећом тако да га је аутомобил заклонио. Видевши га да пада, његова

жеза није могла да суздржи врисак... Ипак, била је толико присебна да повуче децу на под и легне преко њих. Међутим, седмогодишњи Роби успео је да јој се отме и отвори врата. Хтео је да отпузи до оца и помогне му. Али, био је сувише мали: није знао шта и како да учини да би спречио крварење главне артерије на очевој руди.

ИЗНЕНАЂЕНИ СНАЈПЕРИСТА

Искористивши кратко замишљење које је настало, један од ватрогасаца успео је да се домогне мегафона из камиона да би њиме затражио помоћ за Херберта Елмора који је умирао. Валтер Торп, возач болничких кола која су стигла у међувремену, одлучио је да помогне тешко рањеном ватрогасцу. Покренуо је мотор, дао гас и пре него што су полицајци успели да га зауставе, улетео на брисани простор. Снајпериста, вероватно и сам и-

САЛИВЕН

зненађен оволиком храброшћу, није реаговао довољно брзо тако да се Торп, неповређен, нашао у заклону камиона. У кола је могао да прими само најтеже повређеног Елмора кога су положили на под. То је било једино сигурно место.

Исто тако изненада како је улетео у улицу, Торп је је излетео из ње. Много брже него што се снајпериста снашао. Захваљујући тој возњи на живот и смрт, Херберт Елмор је остао жив. Лекари су касније изјавили да је стигао у последњи час.

Ситуација „на терену“ остала је иста. Ватрогасци се и даље нису усуђивали да изађу из заклона који су им пружала два попречна камиона. Исто тако, и Датониви се нису померали јер је сваки, па и најмањи покрет, привлачио пажњу снајперисте.

Шеф полиције Мајк Лати просто није знао шта да ради. Да изведе препад на школску зграду у којој се убица налазио није могао јер се плашио да том приликом не настрада неко од оних дванаест службеника који су се још у њој налазили. Снајперисти, распоређени по околним зградама, ништа нису могли да учине јер се убица стално налазио у сенци високог бетонског зида. А онда се досетио: затражио је од војске да му стави на располагање тенк.

Челичној грдосији требало је пола сата да стигне у Улицу Саливен. Постављена између школе и Датонивих кола, омогућила је ватрогасцима да Вејна пренесу у заклон.

У међувремену стигао је и оклопни полицијски комби: сви рањеници и Датонива жена с децом смештени су у њега и превезени на безбедно место. Комби се још једном вратио до камиона. Овог пута да би пребацио ватрогасце који нису били рањени. Тако је отклоњена опасност да настрада још неко, али тиме снајпериста није био онемогућен. А то је требало учинити што пре. За тај задатак пријавила су се четири полицајца добровољца.

ДА СЕ ДОЖИВИ »НАРОЧИТО«

Храбра четворка ушла је са задње стране у школу и неопажено се попела до другог спрата. Убица, заузет посматрањем полицајаца размештених по крововима, није приметио кад су се пришћуњали првим вратима зборнице. Не губећи време, инспектор О' Брајан убацио је кроз отвор на разбијеном стаклу гасну бомбу и повукао се. Убицу није успео да види јер је био скривен обореним столм који га је штитио од напада с леђа.

Гас је деловао тренутно: опијен, снајпериста се пружио по поду. Полицајци су му се опрезно приближили. Њихово изненађење било је огромно кад су стигли до непомичног тела: пред њима је лежао младић готово још дечак. Десном руком још је чврсто држао рукохват снајпера којим је сејао смрт по Улици Саливен. Свуда околне биле су разбацане чачуре и још неупотребљени метци. Из касетофона прислоњеног уза зид, чула се тиха музика.

Највећу пажњу полицајаца изазвало је оружје из које је млади убица пуцао: била је то изузетно тешка пушка а балистички стручњаци који су је испитивали, изјавили су да је њоме могао да се убије човек и на удаљености од 500 метара.

Младић је везан и пребачен у полицију. Истрага је утврдила да се зове Ентони Барбаро и да има 17 година. Био је нећак једног од службеника школе у Улици Саливен.

Све до тог дана Ентони Барбаро био је добар, вредан и предусретљив дечак који није задавао муке својим родитељима. Наставници су га истицали као пример другим ученицима. Захваљујући одличном успеху, неколико дана раније добио је стипендију. Није ни пушио, ни пио. Није се ни дрогирао. Једини хоби било му је — стрелаштво! У дневнику који је уредно водио записао је да држати људе за нишану снајпера представља вероватно „нарочито“ доживљај. Ова претпоставка вероватно га је и „подстакла“ да овај осећај и доживи.

На суђењу је утврђено да је душевно поремећен, па је донета пресуда да се смести у једну од психијатријских клиника.

Покољ који је у Улици Саливен направио седамнаестогодишњи убица био је подстицај једном од психолога, који је као вештак присуствовао суђењу, да изјави: „Младе треба разумети, пре него што се побуне. На нама је тај задатак“.

З. Л.

НА ПРАГУ НОВИХ САЗНАЊА

ГОСТИ ИЗ ВАСИОНЕ

У Централној Јакутији, у СССР-у, права киша је реткост, али зато су космички пљускови — млазеви честица из дубине васионе — чести гости.

За истраживање честица из космоса у Јакутији је изграђена специјална станица која са својим раштрканим мерним пунктовима заузима површину од двадесетак квадратних километара. Они, у принципу, личе на уобичајене радио-пријемнике, али су подешени за пријем одређених космичких зрака. Читав тај комплексни систем повезан је са електронским рачунаром, а он из мноштва космичких честица одабира оне које су интересантне за стручњаке Института за космофизичка истраживања Академије наука СССР-а.

Брзином светлости

Космички зраци заправо су ројеви атомских језгра (протона, неутрона, алфа-честица), али и електрона, позитрона, мезона, па и фотона, или електромагнетског зрачења, необично брзи и продорних који из свих праваца стижу на Земљу — просечно један зрак-честица у минути на један квадратни сантиметар. Многи од њих су секундарни, представљају производе судара таконзваних примарних зрака, који стижу из космичког простора, и језгра разних елемената чији је састав сличан саставу звезда са атомским језгрима у ви-

соким слојевима Земљине атмосфере.

Мада још нису познати њихово порекло, извори, начин настајања и убрзања, значај им је огроман, нарочито за упознавање атомског језгра, збивања у нашој и другим галаксијама, као и међугалактичким просторима.

Необична станица у Јакутији региструје годишње десетак пута пљускове космичких честица чија енергија милионе пута премашује енергију честица створених у земаљским акцелераторима, убрзивачима, елементарних честица. Захватање космичких честица и појаве које их прате одвијају се брзином светлости (299.776 km/sec), тако да се информације о њима емитују у току неколико милсекунди. Прецизни апарати ипак успевају да установе правац из којег оне пристижу и колико милиона нових секундарних честица уз пут створе.

Прочување космичких зрака, односно честица из којих се они састоје, доприноси упознавању космичке средине, узрока, услова и извора њиховог настајања. Сем тога, подаци до којих се долази истраживањем атмосферских пљускова могу да се искористе за даљи развој теорије о атомском језгру. Није искључено да у додиру неких честица ултрависоке енергије са

материјом атмосфере настаје нови тип нуклеарне реакције.

Уз помоћ сателита

Интересовање изазива и истраживање ближег космоса које се остварује истовременим радом меридијално распоређеног ланца станица у источном Сибиру. Истраживачи Института недавно су учествовали у комплексним геофизичким експедицијама на основу програма међународних истраживања магнетосфере Земље „Сибир-МИМ-79“. Привремена мрежа ових станица пружила је могућност за посматрање просторно великих појава, као што су магнетско поље наше планете, стање њене јоносфере, поларна светлост, космички зраци и још неких. Сва та истраживања вршена су истовремено са разних тачака и уз помоћ вештачких сателита, посебно „Интеркосмоса-19“.

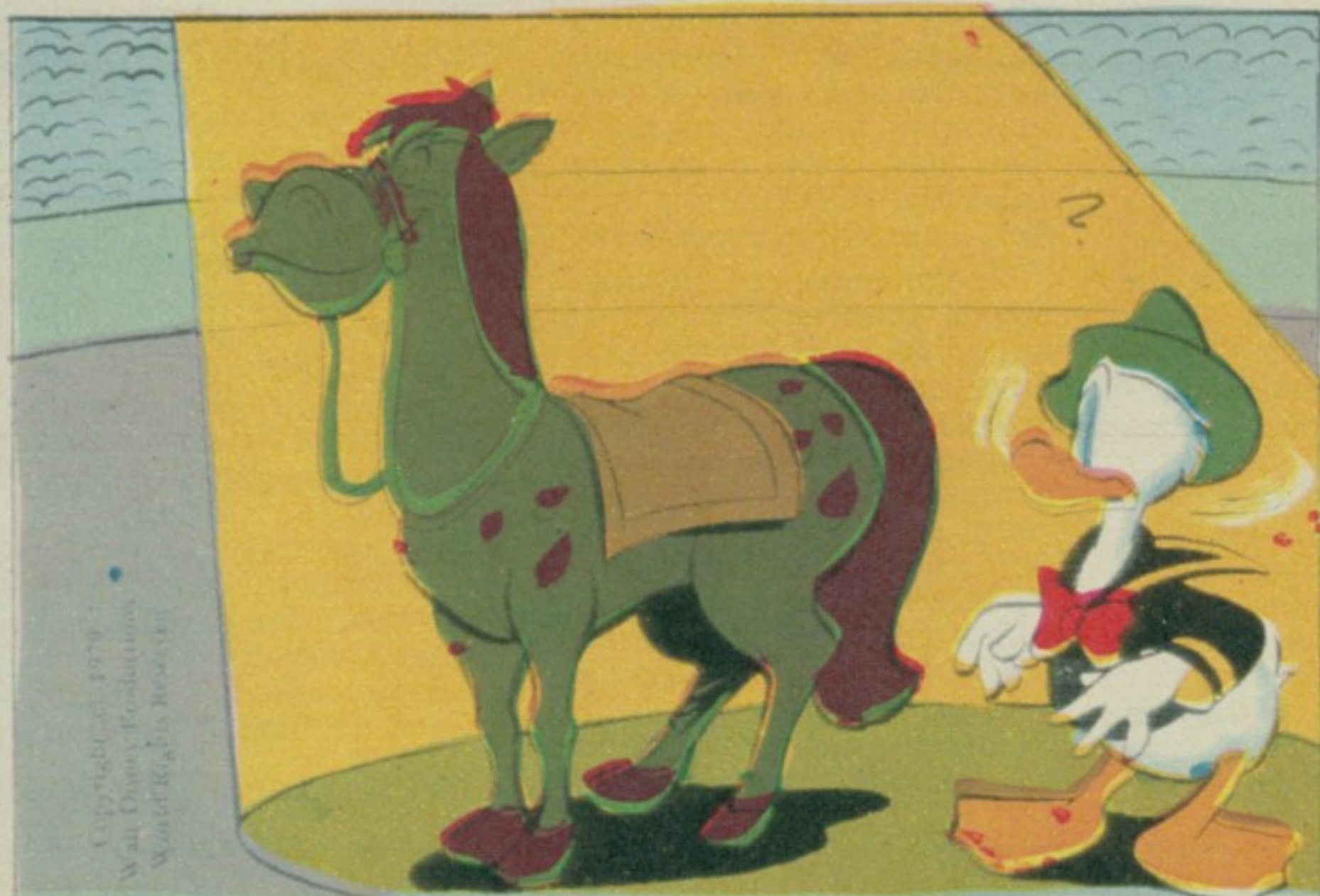
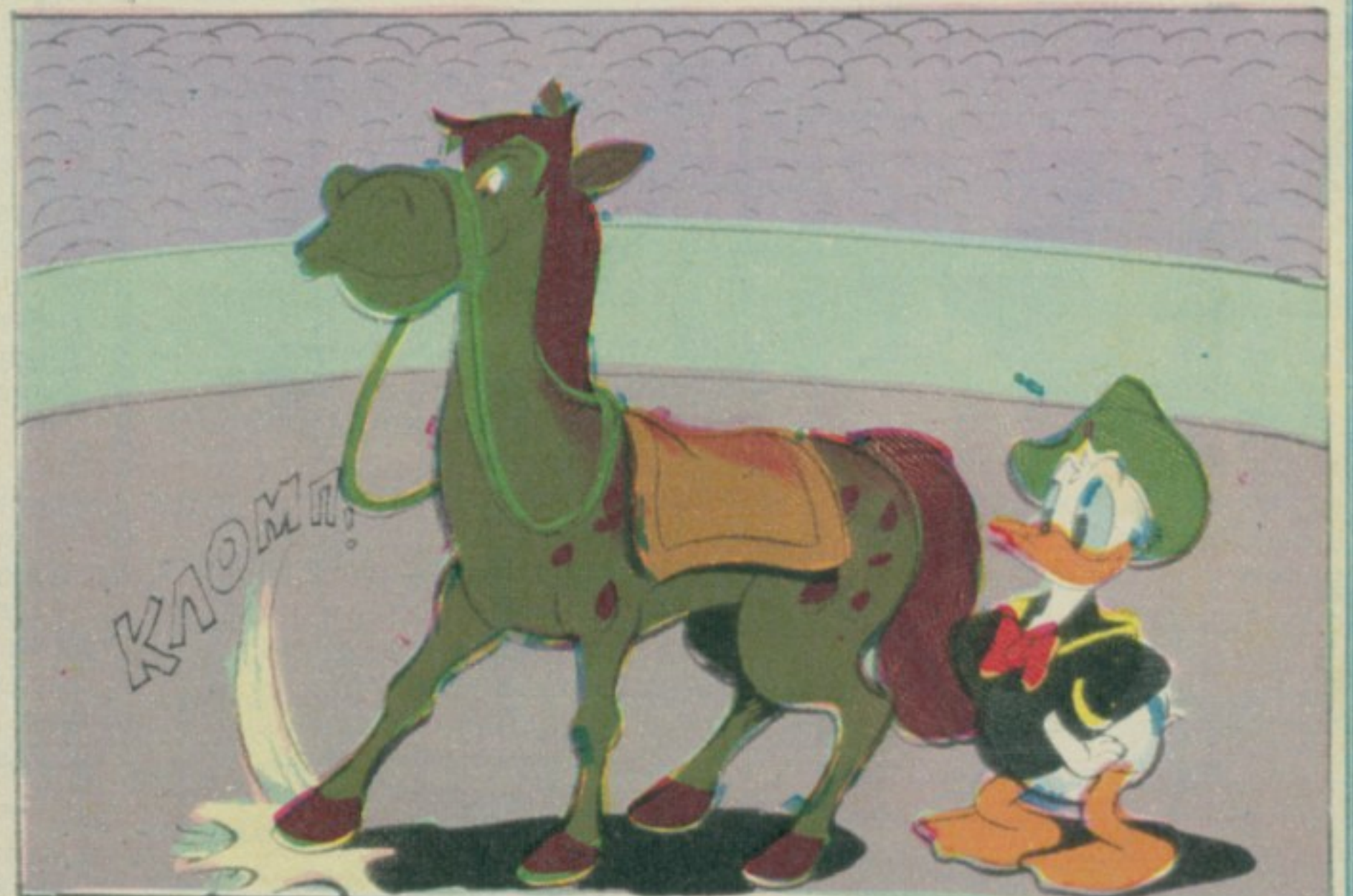
У току тромесечних истраживања научници су сакупили јединствене податке не само о космичким зрацима честицама, него и њиховом могућем утицају на многе друге појаве и процесе који непосредно или посредно могу да утичу на метеоролошке и друге појаве на нашој планети.

Н. Б.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Све до седамдесетих година прошлог века Београд је био подељен на Варош опасану шанцем и Град (тврђаву) одвојен од Вароши пољем. На простору између данашњег Народног позоришта и споменика кнезу Михаилу налази се Стамбол-капија, једна од четири капије кроз које се улазило у Варош. Од ње се шанец спуштао према Сави садашњим Обилићевим, Топличиним и Косанчићевим венцем, а према Дунаву у линији Скадарске улице.

На потоњим Теразијама. Славији, Врачару или Ђерму биле су баште, виноград, ливаде, понегде и пуне ледине, на падинама изнад Улице Гаврила Принципа — село Савама, а испод Ташмајдана — село Палилула, Тамо где је сада позната пијаца Зелени венац простирала се бара преко које се прелазило чамцем.

Капије су срушене и шанец заравњен тек после 1862. године. Београд је почео да се шири, али задуго није добио ни канализацију ни водовод. Вода за пиће захватана је са неколико јавних чесми, а прљава једноставно бацана на улицу. Многи су имали бунар у дворишту. О струји ни говора. Град је осветљаван фењерима.

УДАРИ ЋУЛЕ У ЋОШЕ

Године су пролазиле и Београд растао. Иако за европске појмове није баш пружао блиставу слику, стари Београђани волели су га и душом и срцем. Тако су и живели. Гаџали су блато по кривудама сокаца, носили се са скупом и одушевљавали често малим стварима. Када је тих седамдесетих година прошлог века чувени београдски трговац Дука Бешика први пут дотерао пред своју радњу тридесет буради стипсе и галице, цео град стекао се да види толики еспап!

Шала је била свакодневица, чак и у тешким часовима. Приликом бомбардовања Београда, јуна 1862, једно топовско ћуле пало је на кафану неког Тодора коју је држао изнад Великих степеница, испод данашње француске амбасаде. Ћуле се зарило у угао зграде и ту остало. Како је Тодор имао мало искривљен врат, неки шерет је брже-боље записао на кафанском зиду: „Удари ћуле у ћоше код кривошије Тоше“!

Професоре и учитеље познавала је читава чаршија јер је у то време било мало школа. Основна, нормална или мала имала је четири (у селу и варошици — три) разреда. Школска година трајала је два полугодишта, а на крају сваког полугодишта одржаван је јавни испит. Деца су уписивана у школу са навршених седам година. У варошицама и селима девојчице су могле да уче заједно са мушком децом, док су у Београду

КРОЗ СТАРИ БЕОГРАД НЕМОЈ, ГОСПОДИНЕ, ЈАБУКО МОЈА!

НЕКАДА ЈЕ БИЛО МАЛО ШКОЛА, БИЛЕ СУ И ДРУГАЧИЈЕ НЕГО ДАНАС, А ПРОФЕСОРЕ ЈЕ ЗНАЛА ЦЕЛА ЧАРШИЈА.

постојале девојачке (основне) школе.

Иначе, у целој Србији тада су постојале само две гимназије: у Крагујевцу и Београду. У прво време имале су шест, а касније седам разреда. Поред тога, у Београду је 1856. отворена и такозвана теразијска полугимназија. Налазила се у трошној кући, више је нема, на углу данашњих улица Добрињске и Маршала Тита. У њу се дола-

бици јер је на аматерским позоришним представама увек играо кнеза Лазара! А кад Мата развезе на часу, никад да стане па често није стизао да зада нову лекцију.

Прича за себе био је професор српског језика Коста Вујић. За професорску славу није много марио. Ученицима је попуштао, али није волео да га секирају. У ствари, био је боем и више је волео кафану

ци и ретко запажао њихове несташлуке. Али, јаво кад му се шерети у кратким панталонама попну на главу! Тада их је све изводио пред катедру где су, постројени поред табле, чекали ред да их пресамити преко стола и ошине пругом. Имао је чудан систем: првом „кажњенику“ следовала је једна батина по туру, другом — две, трећем — три и тако редом. Стоје враголани, чека-

зило из основне школе, а из ње прелазило у гимназију.

ЈЕЛОВНИЦИ КОСТЕ ВУЈИЋА

Директор теразијске полугимназије био је мрзовољни професор немачког језика Арса Ристић. Ђаци су га се бојали као живе ватре. Насупрот њему, Мата Карамарковић је био душа од човека. Предавао је историју Срба и најчешће причао о косовској

него учioniцу; важио је за великог гурмана. Кажу да је напамет знао јеловнике свих београдских гостионица!

Литински језик предавао је Људевит Шпанић, миран и скроман човек. Док су ђаци за време часа гласно читали текстове, он је замисљен шетао по учioni-

ју своју „порцију“ и знају: сад ће Таса! И одиста, само што је први добио батине, Таса Јеремић из неког села у околини Смедерева онако у гаћама, кошуљи и опанцима почео би да запомаже као да га живог деру:

— Немој господине, јабуко моја, немој љубим те, изем те, јој!

Шпанић се не осврће, ради свој „посао“, а Таса кука ли кука и не жури да приђе столу. У неко доба, кад се већ половина изређа, Таса нагло заћути и кришом пређе у групу која је већ кажњена. Расејани Шпанић никада није приметио превару јер је исплакани и од суза мусави Таса на крају лично на несрећника који је добио бар десет шиба!

МНОГО ВАЖАН МАГАРАЦ

Сиромашни ђаци тешко су се школовали, нарочито они који су долазили у теразијску полугимназију из унутрашњости. Ваљало је платити стан и храну, а новца мало. Професори и добри људи помагали су им на разне начине, основце највише на тај начин што су их водили на сахране имућних Београђана где су носили крст, чирак или што друго, а за то добијали пешкире, мараме или новац!

Гимназијалци и студенти Велике школе издржавали су се послужујући по богатим кућама или дајући (часове) деци имућних родитеља за стан и храну. Живели су скромно: спава-ли су на сламњачи, а хранили се по ашченицама плаћајући двадесетак пара порцију јела и марјаш комад хлеба.

Први директор београдске гимназије био је угледни Ђорђе Малетић. Предавао је теорију прозе. Омален, седе косе и бркова, сујетан и прзница, предавања је илустровао примерима из поезије, најрадије — своје!

Професор теорије прозе Милош Зечевић био је сушта супротност Малетићу. Сав у облацима, говорио је као с пиједестала и разбацавао се фразама. Неком приликом је на Великој пијаци која се налазила на данашњем Студентском тргу гостовао циркус „Суров“ чија је главна атракција био магарец који никога није трпео на леђима па је власник путем плаката нудио позамашну награду од десет дуката сваком ко на магарцу три пута објаше арену. Баш тих дана држао је Зечевић час и читао Наполеонову наредбу војсци после битке код Аустерлица. У учioniци је владала гробна тишина. Изненада, неко је почео да шушка у клупи. Зечевић је застао и, севајући очима, погледао кривца. Ђаци су очекивали лом.

Неочекивано, из последње клупе скочио је Божа Јанковић, касније је постао генерал, и, показујући руком на друга до себе, брижно повикао:

— Господине, овај ће до-вече да јаше магараца!

Учioniцом се проломио смех какав се у школи скоро није чуо. Зечевић се забезекнуо. Неколико секунди стајао је као укочен, а затим је и он почео да се смеје...

М. Тодоровић

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

СОМБОР

ДОК СЕ ДВОЈИЦА СВАЂАЈУ... — Искористивши раздор који је настао између двојице угарских владара, Јована Запоље и Фердинанда Хабсбуршког, турски султан Сулејман Величанствени покорио је 1541. године Бачку. Са њом и Цобор Сент Михаљ. Припојивши насеље будимском вилајету, Турци су вратили назив који му је некада давно дао српски живаљ — Сомбор. По неким тумачењима ово име је сложеница речи „само“ и „бор“ које се, спојене, најчешће употребљавају у значењу „бор на осами“, односно усамљени бор.

„МИЛОСТ“ СТЕЧЕНА КРВЉУ — Пошто су претрпели пораз код Беча 1683. године, Турци су почели да губе „тле под ногама“. У томе су им свесрдно помагали и Срби и Буњевци насељени у Сомбору: ишли су из битке у битку све док 1687. године њихов град није ослобођен. У знак захвалности и нарочите „милости“ за пружену помоћ аустроугарски цар проглашава Сомбор за „војни шанац“ — војнички град — којим управљају капетани. Једна од првих грађевина подигнута после дугог периода ратних разарања била је православна црква, саграђена у барокном стилу 1759. године. Њен први иконостас изгорео је у пожару па је град замолио сликара Павла Симића да изradi нови који је црква добила 1873. године.

КАПЕТА

Била је већ ноћ кад се пред двором угарског краља Матије I појавио непознат човек на коњу. Скочивши с уморне животиње, затражио је да га изведе пред господара. Нервоза која се осећала у његовом гласу уверила је капетана страже да се ради о нечем хитном. Зато није оклевао. Да је добро урадио, схватио је истог тренутка кад је човек, дубоко се поклонивши Матији I, изустио у једном даху: „Величанство, пало је Смедерево!“

Вест је веома забринула угарског краља — Турци су били много ближе него што је он мислио. Да ће после Смедерева ударити на њега у то није сумњао и зато је одлучно да одмах предузме мере како би спречио њихово надирање. Једна од њих састојала се у томе што је племству „дозволио“ да добро утврде насеља у којима су имали поседе. Та дозвола, заправо наређење, односила се и на породицу Цобор Сент Михаљ која је живела у малом насељу на обали Ћудљиве Мостонге.

За кратко време Сент Михаљи су насеље које се, по њима, и називало Цобор Сент Михаљ утврдили насипима, шанчевима, палисадима. Били су спремни да дочекају Турке. Међутим, ови се нису појавили. То ће учинити тек много година касније.

Текст: О. Вукадиновић
Снимци: М. Вујовић

ХАРЕМ У ПАШИНОЈ КУЛИ — Најстарије здање у Сомбору је такозвана Пашина кула, некада део јаког турског утврђења. У њој се пре четири века налазило седиште нахије и виши турски суд. Служила је и као стан војног заповедника града. Постоји мишљење да се у једном делу тог стана налазио — харем. Колико је то тачно, није поуздано утврђено.

НИ УСАМЉЕНОГ БОРА

УЗ ПУЦЊАВУ ПРАНГИЈА — Градска кућа у Сомбору подигнута је на месту где се некада налазио дворца сомборског капетана грофа Јована Бранковића, синовца и законитог наследника самозваног српског деспота Ђурђа Бранковића. После капетанове смрти његова удовица Марија продала је граду 1749. године дворца за 500 форинти. Камен темељац будуће Градске куће свечано је положен: било је ту напретек јела и пића, музике и игре и пуцњава из прангија.

УКИНУТ ЈЕ ВОЈНИ ШАНАЦ — Године 1745. царица Марија Терезија одлучила је да у Сомбору укине „војни шанац“ чиме је практично престала власт капетана. Ова одлука изазвала је велико незадовољство. Не мирећи се са насталим стањем, Срби и Буњевци послали су царици писмо на српском језику у којем је подсећају на заслуге у рату против Турака. Писмо су у Беч однела четворица капетана који су царицу „притерали уза зид“ и успели да је „умоле“ да Сомбор прогласи „слободним краљевским градом“. За ту привилегију, град је морао Марији Терезији да плати — 150 хиљада форинти! То се није допало мађарском племству па је почело да се довија како да науди власти Срба и Буњеваца. То су успели тако што је Сомбор проглашен седиштем Бачко-Бодрошке жупаније. На слици је зграда жупаније, једно од најлепших здања у Сомбору, подигнуто 1802. године. Занимљиво је да у њој има исто онолико соба колико и дана у години — 365!

СКУПО ПЛАЋЕН ДОКАЗ — Још једна зграда у Сомбору скреће пажњу својим изгледом. То је палата велепоседника Стевана Кронића. За Кронића би се могло рећи да је био „сиромашан“: његових хиљаду јутара није могло да се мери са поседима који су имали десетак пута више земље. Па ипак, да би „доказао“ свој углед он је 1908. подигао палату за чију изградњу није штедео новац. Последица те непромишљености било је падање у дугове које ни до смрти, 1915. године, није вратио. Његов зет барон Рајачић покушао је да посед и кућу спасе тако што је палату претворио у интернат, али ни то није помогло. Палату је преузела банка код које је Кронић и узео кредит да би је саградио.

ПЛАНЕТА

МЕЊА
ЛИЦЕ

ШТО БИ ДОЛЕ, САД ЈЕ ГОРЕ!

СВАКА ПЛАНЕТА И КОНТИНЕНТА И ОКЕАНА
ДО ПОСЛЕДЊЕГ ДАНАС ЗАУЗИМАЈУ ДОК-
ТОР ГЕОЛОШКО-МИНЕРАЛОШКИХ НАУКА А. ЗО-
НЕНШАЈН ПОДЕЛИО ЈЕ У ОСАМ ЕПОХА. СВАКА
ОД њИХ ПРЕСТАВЉА СВОЈЕВРСТАН ГЛОБУС.

Прва епоха (пре 570-540
мил. година)

ГИГАНТ И ОСТРВА

Данашња јужна копна наше планете била су сједињена у гигантски континент назван Гондвана. У његов састав улазили су Антарктик, Африка, Јужна Америка и Аустралија. За разлику од јужног, северна копна плутала су као острва одвојена океанима и морима. У саставу овог архипелага налазила су се велика „острва“ попут Северне Америке, Источне Европе, Сибира, Кине, али и мања као Казахстан. Средња Европа, Гондвану и северни архипелаг делио је огромни древни океан који су чинили Палеоатлантски на западу и Палеоазијски на истоку. А судећи по палеомагнетним подацима, вели Зоненшајн, данашњи део северозападне Африке налазио се на јужном магнетном полу.

Друга епоха (пре 480-450
мил. година)

ЦАРСТВО ЛЕДА

Северни континенти-острва полако се крећу једни према другима. Палеоатлантски и Палеоазијски океани нестају и уместо њих појављује се мали океан Палеотетис. Његови трагови данас се могу наћи у јужној Монголији, на Тјаншану, на северном Кавказу, у Турској и на Балкану. Палеотетис се у то време налазио на месту данашњег Урала. Северозападна Африка је, већ зна-

мо, на Јужном полу, где је владало царство леда и поларних ноћи.

Трећа епоха (пре 390-370
мил. година)

СУДАР

Северни континенти настављају да се померају један према другом али и ка Гондвани. На том путу Северна Америка судара се са Европом згњечивши при удару њену северозападну обалу и свој источни део. На месту судара образовао се горњи набор од Апалачких планина, у Северној Америци, до севера Скандинавије. Тако настаје јединствен континент Евроамерика. Океан Палеотетис се, у међувремену, смањује и одумири — од њега остају само мала мора. И Гондвана се лагано креће. Јужни пол премешта се у област садашње Аргентине. За то време Евроамерика се налази на екватору, а преко Гренланда, северне Европе, Казахстана и јужног Сибира простире се пустињски појас.

Четврта епоха (пре 340-320
мил. година)

ВЕЛИКО ОДЛЕЂИВАЊЕ

Уз громогласне сударе северни континенти прилазе Гондвани, а на њиховим спојевима — у Европи, на Уралу, на Тјаншану, у јужној Монголији, у западној Кизи — из огромних пукотина расту планински венци. Уместо несталих Палеотетиса образује се његов наследник Палеотетис II.

Нови океан раздвојио је кинески континент од Сибира и Казахстана. Гондвана се са хладног јужног поларног предела премешта ка екватору и започиње њено одлеђивање. На великом делу њених северних обала у то време царовала је тропска жега, па се стварају огромне наслага каменог угља. Зато није ни чудо што су у Северној Америци, Европи, Сибиру и Кини и данас највећи светски басени каменог угља.

Пета епоха (пре 290-270
мил. година)

АНТАРКТИК СЕ СМЕСТИО

Сви континенти се коначно спајају у једно гигантско копно Пангеју, састављену из два дела: Лавроазија на северу и Гондвана на југу. Одвојена од Пангеје океаном Палеотетис II, једино Кина још плови сама. Посматрана очима савременог човека, наша планета изгледала је фантастично — на њој се налазило једно огромно копно и један огроман океан. На Јужни пол доспео је Антарктик и ту до данас остао. У то време готово цела Гондвана била је захваћена разлеђивањем огромних површина.

Шеста епоха (пре 220-200
мил. година)

КАТАСТРОФА

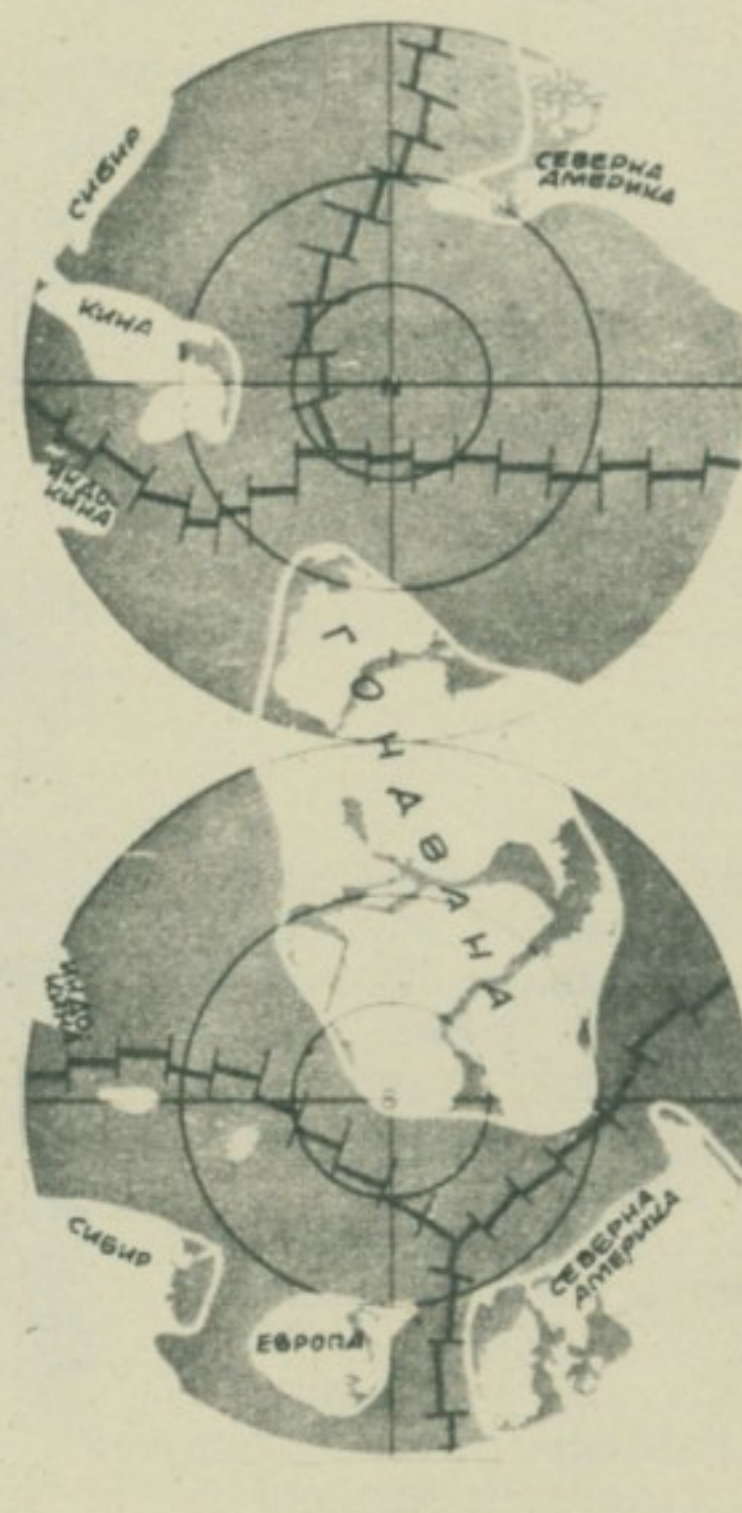
Ништа није слутило на несрећу. Завршило се одлеђивање Гондване, а кинески континент, који је

тако дуго пловио усамљен, коначно се припојио Евроазији. Као и његов претходник, одумири и океан Палеотетис II и, нешто јужније од места где је у своје време нестао Палеотетис, ствара се Тетис. У његовој унутрашњости појављују се острва-микроконтиненти: Индокинески, Ирански, Родопски и Италијански. Средином овога периода, међутим, наилази догађај који се сматра заокретом у историји Земље: започиње пуцање и цепање Пангеје. Таквих гигантских катастрофа пре никада није било. Прво се у области данашњег Атлантског и Северног леденог океана одвојила Лавроазија. У том цепању почело је и стварање Атлантског и Северног леденог океана, онаквих какве данас знамо.

Седма епоха (пре 160-140
мил. година)

ЦЕПАЊЕ ГОНДВАНЕ

Историја померања континената не престаје са изненађењима. Гондвана,

У првој епохи, тврди Зоненшајн, копнену површину наше планете чинили су један огромни континент (Гондвана) и северни архипелаг.

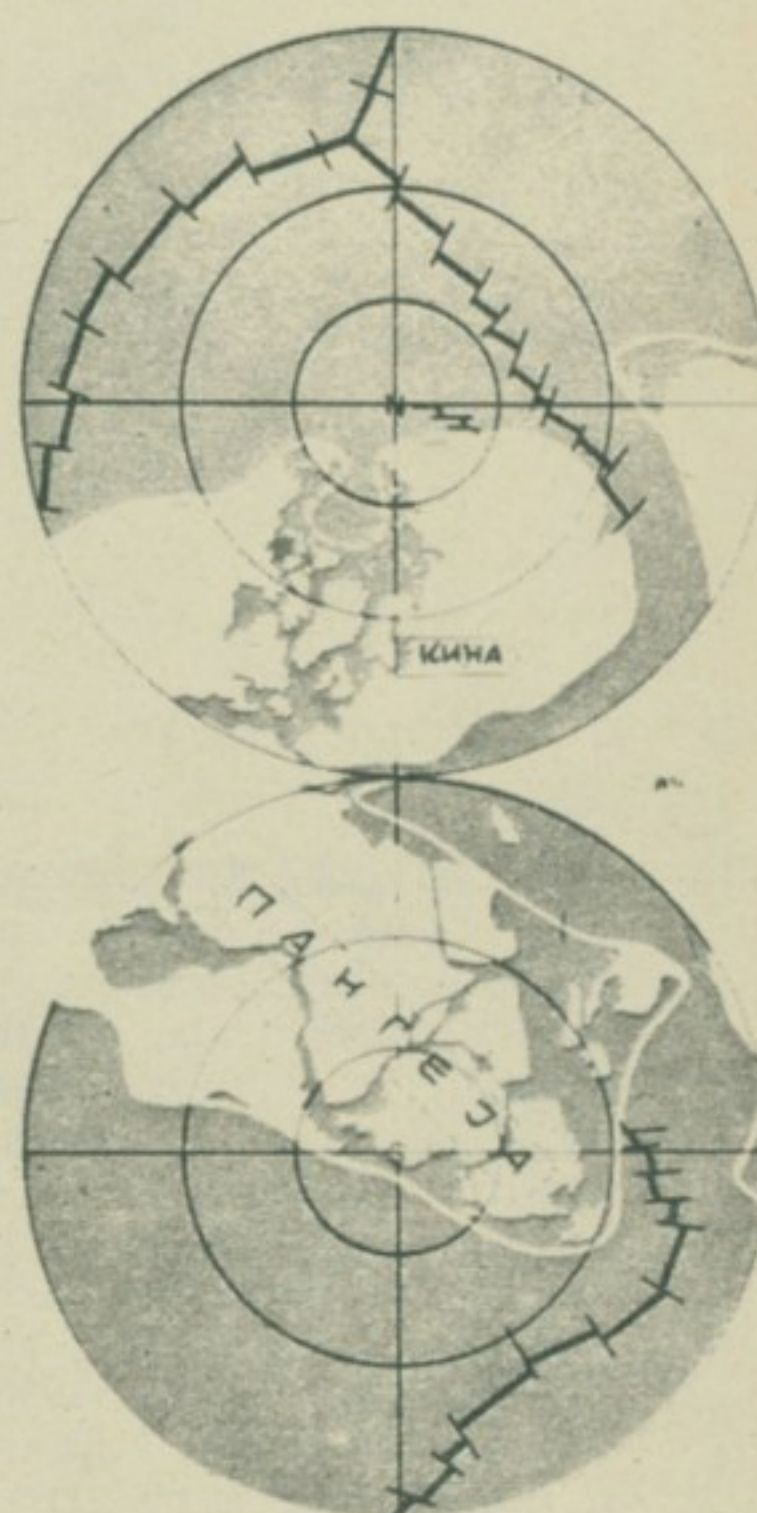
јединствен континент, цепа се уз бурне процесе. Јужна Америка се одваја од Африке и на месту пукотине проширује се јужни део Атланског океана. Исто-временно, раздвојивши Африку од Антарктика и Аустралије, рађа се Индијски океан.

Осма епоха (пре 100-80
мил. година)

ИНДИЈА ПУТУЈЕ

Континенти настављају да се „престројавају“. Атлантски океан се неумољиво шири, па се стварају Лабрадорско море и Бискајски залив. У међувремену се Индија и Мадагаскар одвајају од Африке. Трагом умирућег Тетиса, Индија започиње своје фантастично путовање на североисток, да би се после много година спојила са Азијом. Спајање није било без последица — на месту судара израстају највише планине на свету — Хималаји. У то време Аустралија је још била повезана са Антарктиком, и тек после десет милиона година најмлађи континент се одваја и, попут Индије, креће се на североисток, ка Индонезији.

За последњих 80 милиона година, тврди Зоненшајн са сарадницима, наставља се кретање континената на север. Африка хита ка Европи, згњечивши при судару њен јужни део, па тако настају Алпи. Своје-временом велики океан Тетис наставља да живи преко својих остатака — Средоземног и Црног мора. Непрекидно кретање континената, рађање нових и изумирање старих океана наставља се и даље...

Сви континенти се коначно спајају у једно гигантско копно — Пангеју (пета епоха).

НА КОПНЕНИМ ЛАЂАМА

**ДУГО СУ ЉУДИ ВЕ-
РОВАЛИ ДА ЈЕ ЗЕМ-
ЉА ОДУВЕК ИЗГЛЕ-
ДАЛА КАО ДАНАС
НА ШКОЛСКОМ ГЛО-
БУСУ. ОНДА СУ ПО-
СУМЊАЛИ.**

Живот човека, по правилу, није дужи од сто година. Земља, међутим, живи око 4600 милиона година и ми за време свог кратког века видимо само тренутан снимак површине наше планете.

Дуго су људи веровали да је Земља одувек изгледала као данас на школском глобусу. Први је у то почетком нашег века посумњао немачки научник, геофизичар и метеоролог Алфред Вегенер. У свом капиталном делу „Постанак континената и океана“ он је тврдио да се континенти крећу.

На основу сличности обалских линија континената на разним странама Атлантског океана, трагова древних залеђивања и ископина флоре и фауне, Вегенер је изнео претпоставку да су пре стотине милиона година сви континенти били сједињени у огроман суперконтинент — Пангеју. У његов састав улазила су два потконтинента — Гондвана и Лавразија.

Тада се није много знало о процесима у Земљиним дубинама ни о структури дна океана, па Вегенер и његови истомишљеници нису могли да нађу објашњење механизма померања континената. Тако је та смела хипотеза дуго низ година остала заборављена.

Међутим, педесетих година појавила се нова теорија која је сада могла да буде поткрепљена подацима о дотад недоступном океанском дну и последњим достигнућима физике. Тако је поново постало актуелно проучавање историје континената. Реконструкције некадашњих положаја континената и океана често су се и те како

разликовале — геофизичари су их правили само на основу магнетних испитивања, геолози по геолошким подацима, климатолози палеоклиматолошким и тако редом.

Недавно је совјетски научник Л. Зоненшајн одлучио да са сарадницима коначно обједини све податке — палеомагнетне, палеоклиматолошке и геолошке.

Сазнања до којих је стигао Зоненшајн говоре да су јужни континенти у почетку сачињавали јединствен натконтинент Гондвану, док су северна копна била разједињена, разуђена. Данас, међутим, северни континенти сачињавају један — Евроазију, а јужни су раздвојени. Пре 570 милиона година северни континенти кретали су се ка ју-

гу да би се спојили са Гондваном, док сада јужни плове на север ка Лавразији.

Према томе, сада имамо огледало онога што се збијало у далекој прошлости: копна покушавају да се поново споје у један огроман океан. А ми, житељи свих континената, путујемо на својеврсним лађама које се неумитно приближавају једна другој.

П. М.

ЖИВОТИЊЕ У РАТУ

ПСИ КАО

КОМАНДОСИ

**ЈЕДИНОГ ПРЕЖИВЕЛОГ КОРИНЋАНИ СУ
ПРОГЛАСИЛИ ПОЧАСНИМ ГРАЂАНИ-
НОМ И ОКИТИЛИ ГА СРЕБРНОМ ОГРЛИ-
ЦОМ НА КОЈОЈ ЈЕ БИЛО УГРАВИРАНО:
»БРАНИОЦУ И СПАСИОЦУ КОРИНТА
ЊЕГОВИ ЗАХВАЛНИ ПРИЈАТЕЉИ«.**

За време рата против алжирског ослободилачког покрета у француској армији било је око 8 хиљада паса. „Кинофилски (од грчког кинос-пас и филос-друг) командоси“, како су се звале јединице у којима су служили пси, успешно су откривали скровишта алжирских бораца, чували страже на војним инсталацијама и утврђењима, летели у ваздух приликом испитивања минских поља.

Стари Грци су још у 5. веку пре наше ере имали специјалне одреде паса стражара у војним утврђењима. Грађани Коринта су за време непрекидних ратова међу државицама на Пелопонезу и Атици ноћу мирно спавали, јер је око градских бедема стражарило педесет снажних војничких паса.

Једне ноћи под Коринт паде војска да у изненадном јуришу провали у уснули град. Пси на време открише непријатеље и почеше да кидају. У љутом окршају псећих зуба против оклопа, стрела, копаља и мачева храбре животиње гинуле су једна за другом, али су успели да задрже нападача. Један рањени пас, једини преживели четворonoжни војник стражар, утрчао је у град кроз мали отвор на зидинама и узбунио Коринћане.

Грађани Коринта одбили су напад. Затим су купили лешеве 49 храбрих паса и свечано их сахранили у величанственом маузолеју. Јединог преживелог пса и-

злечили су од рана. Дали су му име Спасацац и доживотну војничку ветеранску пензију. Прогласили су га почасним грађанином Коринта и окитили га уметнички израђеном огрлицом од сребра у којој је било угравирано: „Браниоцу и спасиоцу Коринта његови захвални пријатељи“.

Римљани су надмашили Грке. Они су основали специјалне јединице борбених паса. Један њихов војни писац помиње „храбре псе војнике, способне да прекину сваку

везу опсађених са спољним светом и непогрешиве у откривању тајних порука“.

Римљани су имали и псе курире. Како би били сигурни да тајне неће доспети непријатељу у руке, они су понекад давали псима да прогутају металне цевчице с порукама. Такве псе је на одредишту уместо награде чекао нож: убијали су их и из утробе вадили цевчице.

У римским легијама пси су служили и као живи бацачи пламена. Носећи

на леђима нарочите посуде са упаљеном смолом пси су улетали у непријатељске логоре, спремишта и утврђења и изазивали пожаре.

Оснивачи Рима први су употребили и „псе људождере“. Њих би неколико дана пред битку држали у кавезима без хране и у одређеној фази боја пуштали на непријатеља.

У ратовима за освајање Африке Римљани су употребили бројне јуришне псеће одреде. Борбени пси носили су огрлице с дугачким, оштрим шилцима и оклопе са оштрицама на боковима и дуж кичме. Ти пси су се нарочито истакли у ратовима против Нумијана уносећи међу тамнопуте ратнике неописиву панику.

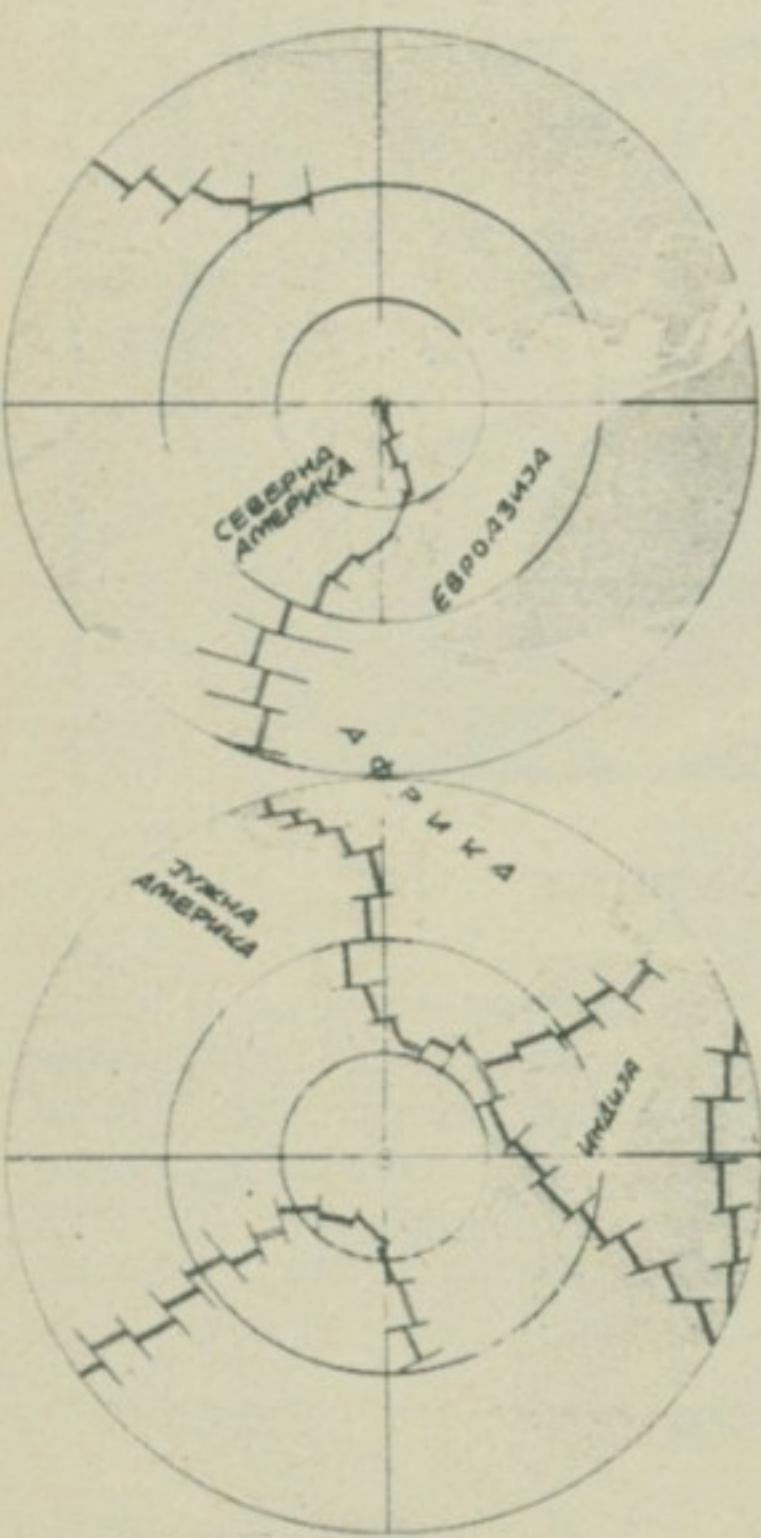
У средњем веку и за време ренесансе у ратовима су служиле велике доге. Секретимус Дуцензис описује „велике псе у кожним оклопима који с ватром у тучаним лонцима на леђима продиру међу непријатеље и пале куће, утврђења, магацине хране и арсенале“. Оклоп је имао двоструку улогу — штитио је псе од ватре који су носили и чувао их је од непријатељског оружја и копита изуједаних, унезверених коња.

Историја ратовања бележи да је енглески краљ Хенри VIII, у првој половини 14. века, однео победу над Карлом Квинтом и тако сачувао круну највише захваљујући псима.

Пет стотина изгладнелих енглеских дога јурило је на Немце и Шпанце, унело силну пометњу у њихове редове и омогућило жесток противнапад Хенријевим оклопницима.

У ратовима нашег доба пси су такође одиграли важну улогу. Совјети су у рату 1942. ефикасно употребили псе камикадзе против оклопних јединица. Носећи по неколико килограма тринитротолуола, дресирани пси подвлачили су се под нацистичке панцере. Тако је пас често умирао уместо свог „најбољег“ пријатеља човека.

А. Р.

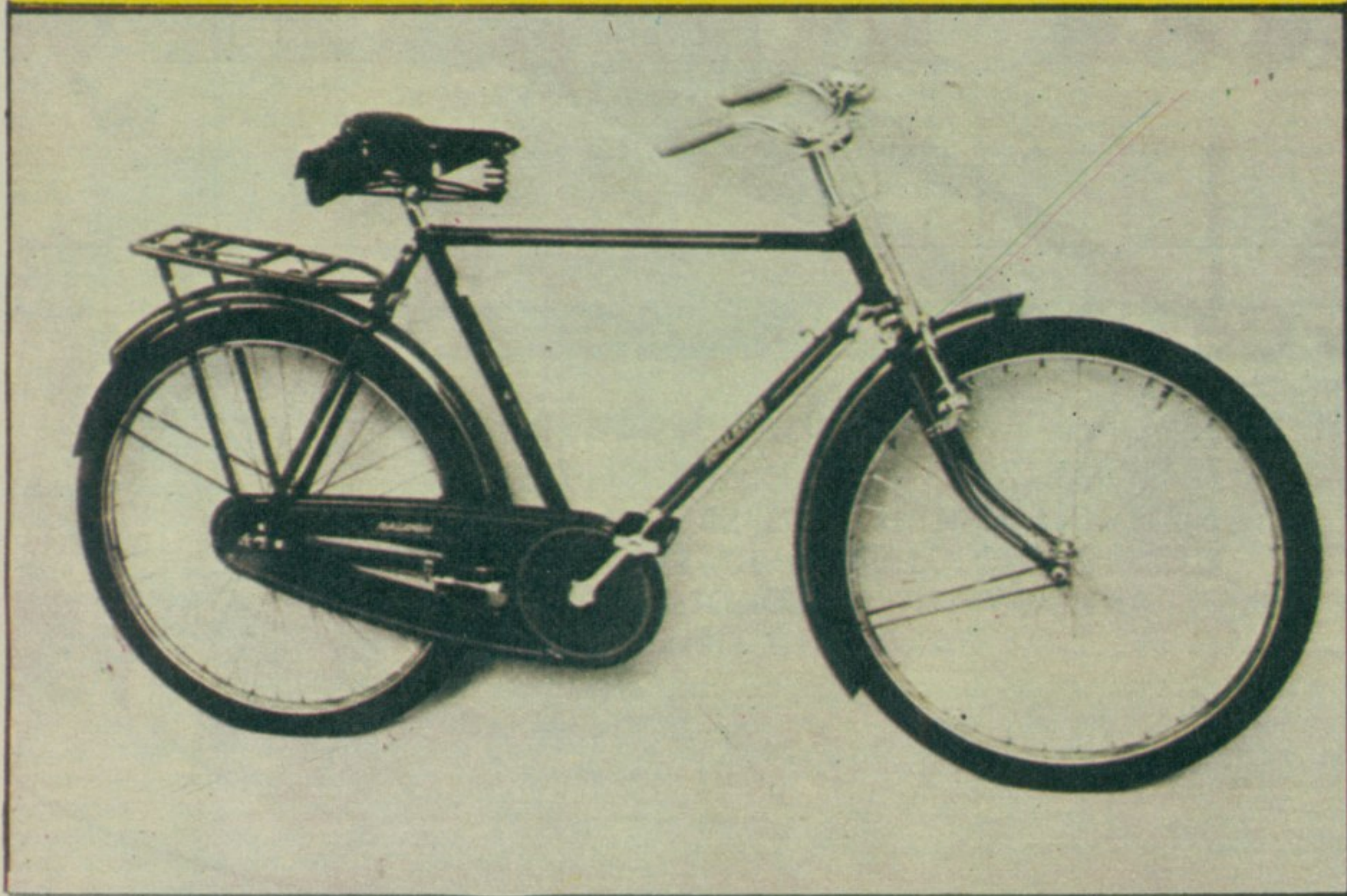

На путу на данашњем изгледу континенти настављају са »престројавањем« (осма епоха).

КЛАСИЧАН МОДЕРНИ ДИЗАЈН

ДОШЛИ И ОСТАЛИ

ТРОУГАО РАВНОТЕЖЕ

1905. Међу савременим направама које су рано достигле такво механичко па, може се рећи, и естетско савршенство и остале у основи неизмењене до дана данашњег истиче се такозвани сигурносни бицикл. Рад на моделу британске фирме „Рали“ из 1905. године почео је још у осамдесетим

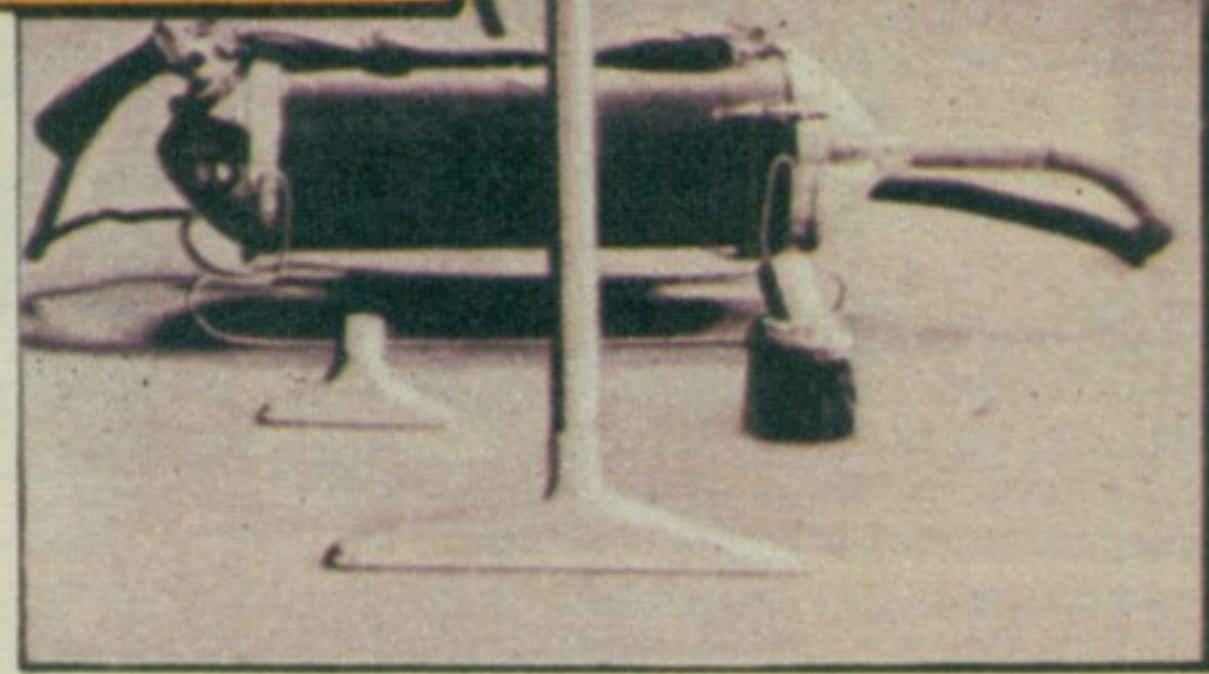
годинама прошлог века, али је бицикл добио данашњи изглед тек када су, уз „Ралијев“ троугласти оквир, уведени и познати тростепени преносник фирме „Стерми-Арчер“ и „Данлопове“ пнеуматске гуме — још два производа који су допринели безбедности и удобности вожње бициклом.

СТАРИ, ДОБРИ

1931. Стари, стандардни телефон који је у Норвешкој пројектовао Жан Хелберг један је од неколико предмета чији је дизајн убрзо постао — класичан. Ваља имати на уму да не постоји никакав други разлог да телефон изгледа баш овако — сем савршенства Хелберговог нацрта који је заслужан што је овај модел остао у употреби до данас.

Изглед предмета за свакодневну употребу мења се исто тако често као и мода у одевању. Ипак, постоје неки апарати чији је дизајн толико складан да се готово није променио већ отприлике пола века. Сви изуми на нашим сликама потичу од пре 1940. године али се њихове данашње верзије разликују од првобитних само по неважним детаљима.

ОДМАХ — ПОПУЛАРАН

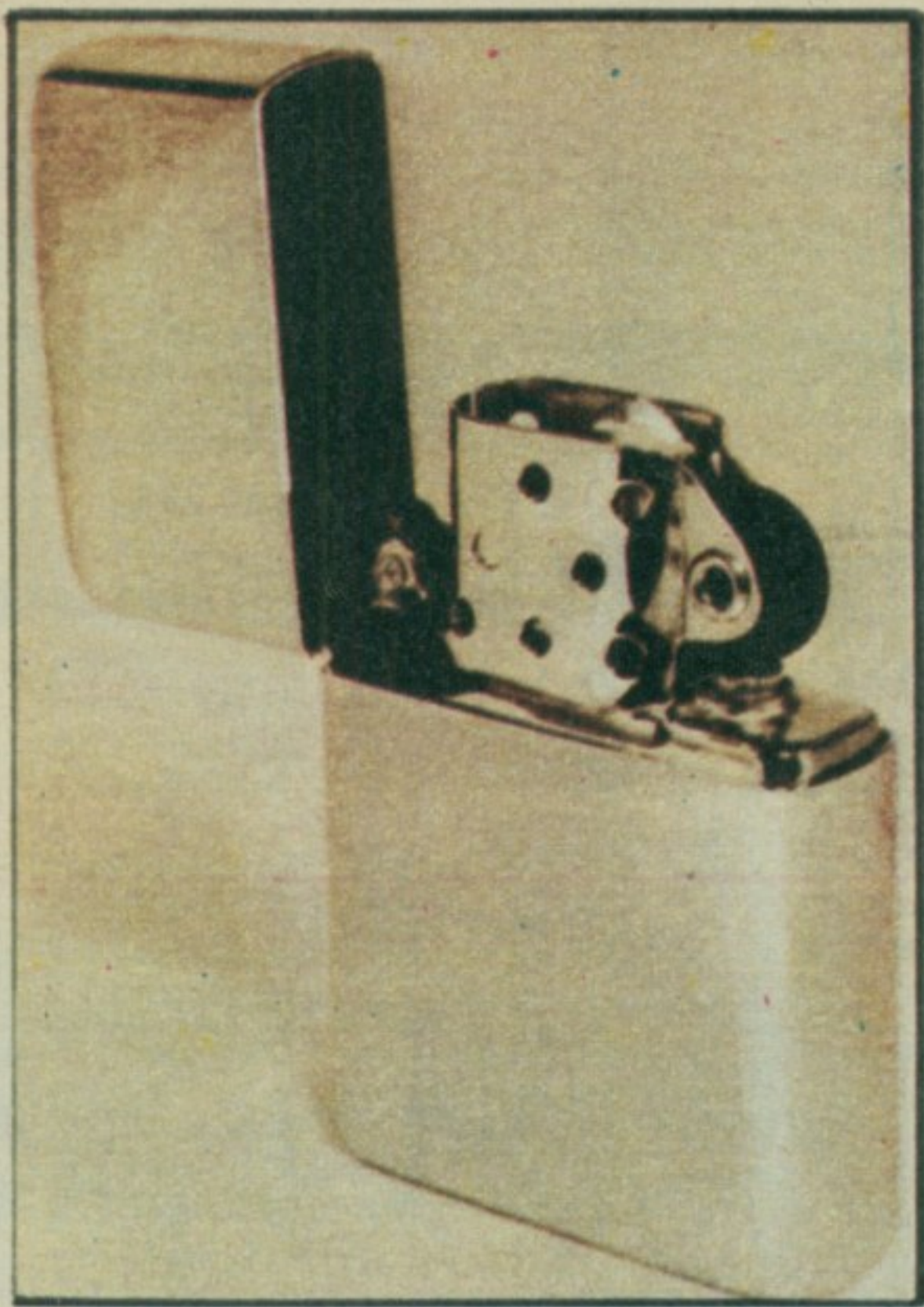
1918. Први тип усисивача за прашину са цилиндром који се појавио на тржишту индустријских производа био је „Електро-лукс модел 5“. Облик и конструкција били су тако погодни да су у суштини остали исти до данас. Поред тога што је био лак за ношење, „Електролукс“ је стекао популарност и као први усисивач опремљен додацима за чишћење разних врста површина. Пројектован је и најпре се производио у Шведској, али је постао толико тражен у Сједињеним Америчким Државама да је 1931. године почео и тамо да се производи.

ПОКУШАЈТЕ ЖМУРЕЋИ

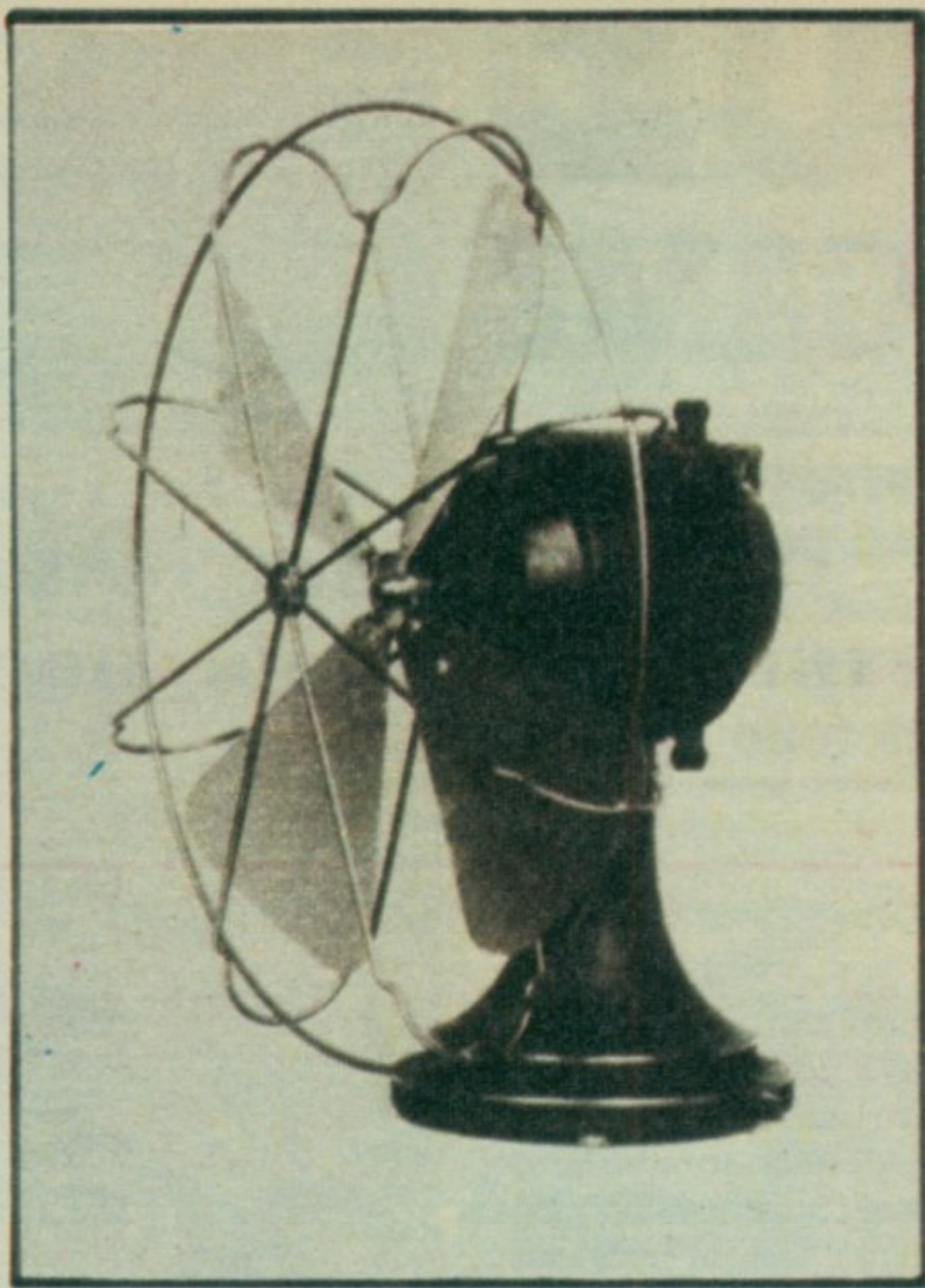
1926. Многи дизајнери размишљали су почетком века о томе како да пројектују што једноставнију столицу са што мање саставних делова. Чувена столица холандског архитекта Марта Стама можда изгледа једноставна, али је њен дизајн у ствари ремек-дело функционалности и логике примењене у нацрту јевтиног седишта. Ако не верујете, покушајте да је нацртате не гледајући!

ЗА КОЛЕКЦИОНАРЕ

1932. Упаљач „зипо“ Џорџа Гранта Блејс-дела један је од најпознатијих америчких производа. У другом светском рату био је прописан као део опреме америчких војника. Примерци које су они, одлазећи, оставили у Европи постали су драгоценост и за пушаче и за колекционаре.

ЛЕПОТА МАШИНЕ

1911. Почетком овог века Немачка је, под утицајем кооперативне организације „Дојчер Веркбунд“, као израз нове технологије проналазила другачији дизајн. У основи естетских погледа „Дојчер Веркбунда“ било је убеђење да свет машина има себи својствену лепоту коју дизајн не треба да сакрива, већ да истиче. Вентилатор на слици типичан је пример те „естетике неуплешавања“.

РУКА КАО УЗОР

1934. Млади енглески дизајнер Карвардајн предложио је почетком тридесетих година фирми за производњу опруга Херберта Терија да изради стону лампу на принципу спрега супротних дејстава мишића који савијају и исправљају људску руку. Фирма је предлог прихватила и настао је модел „Англпоиз“. Ова лампа производи се и данас уз незнатне измене у детаљима и бојењу површина.

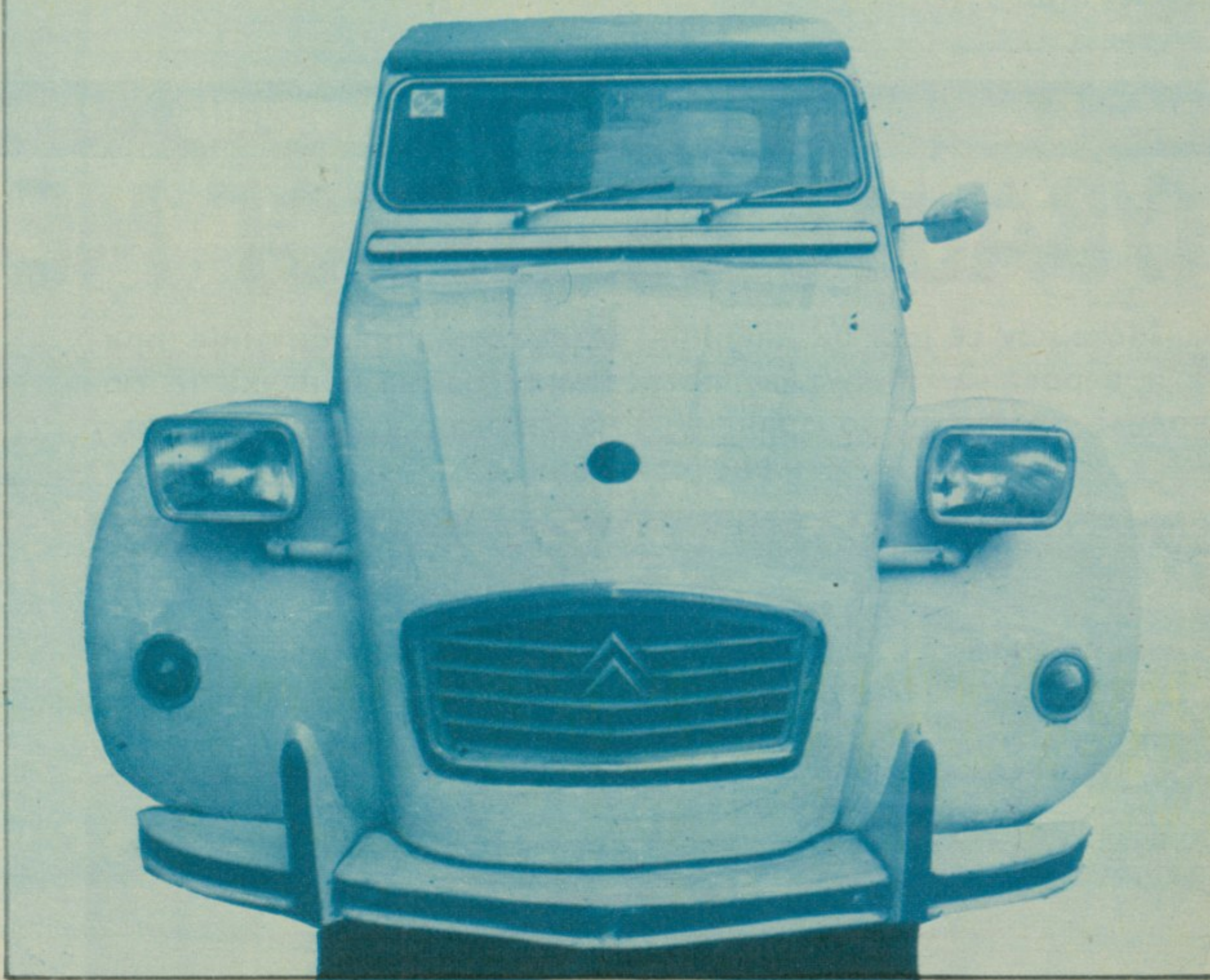
ПОДРЕЂЕН ЗАДАТКУ

1931. Чувени рефлексни фото-апарат „Ролејфлекс“ са два објектива није резултат намерног трагања дизајнера за некаквим стилем; његов изглед сасвим је подређен задатку који апарат треба да обавља. Овај изузетан пример индустријског дизајна двадесетог века још једном је показао да је лепота зајемчена управо онда када се не мисли на њу већ — на функционалност.

ЈЕДИНСТВЕН СТИЛ

1939. „Ситроен 2 cv“, у нашој верзији „спачек“, не треба посебно представљати. Попут немачког „фолксвагена“, замишљен је као „народни ауто“ приступачан свакоме, те је прва брига дизајнера била економичност.

И поред тога, возило је далеко удобније него што би се очекивало. Његов успех дуг 40 година показује да и јевтин аутомобил може да носи печат јединственог стила.

ИНАТИ ЈЕДНЕ МАГАРИЦЕ

Мада јој је име било сасвим обично, Мица је била прилично необично магаре. Послушна и вредна, ни издалека није показивала ону главну одлику магарећег рода — тврдоглавост. Чак ни када се „запослила“ на грађевини на Ђулици, највишем врху Великог Јастрепа. У ствари, не би баш могло да се каже да се Мица запослила, она је више постала — основно средство. И као што то прописи налажу, уведена је у инвентар и то под тачком магаре, комада — 1.

Радни дан магарице у зрелом животном добу — те 1959. било јој је 12 година — трајао је од мрака до мрака. Силазила је по храну у село удаљено 12 километара, носила цигле и даске, вукла понекад и мале двоколице и све то без роптања, то јест њакања.

Мицин „шеф“ на послу био је домар телевизијског предајника на Јастрепу Живко Ђуровић. Некадашњи жандар, навикао да никад не каже не могу, још мање нећу, био је грубе спољашности и — мека срца. Волео је поверено му „основно средство“ и брижљиво се старао о њему. Имао је обичај да каже да Мица није обично живинче: она као да је разумела све што се око ње дешава. Невоље је стрпљиво подносила. Ко зна колико пу-

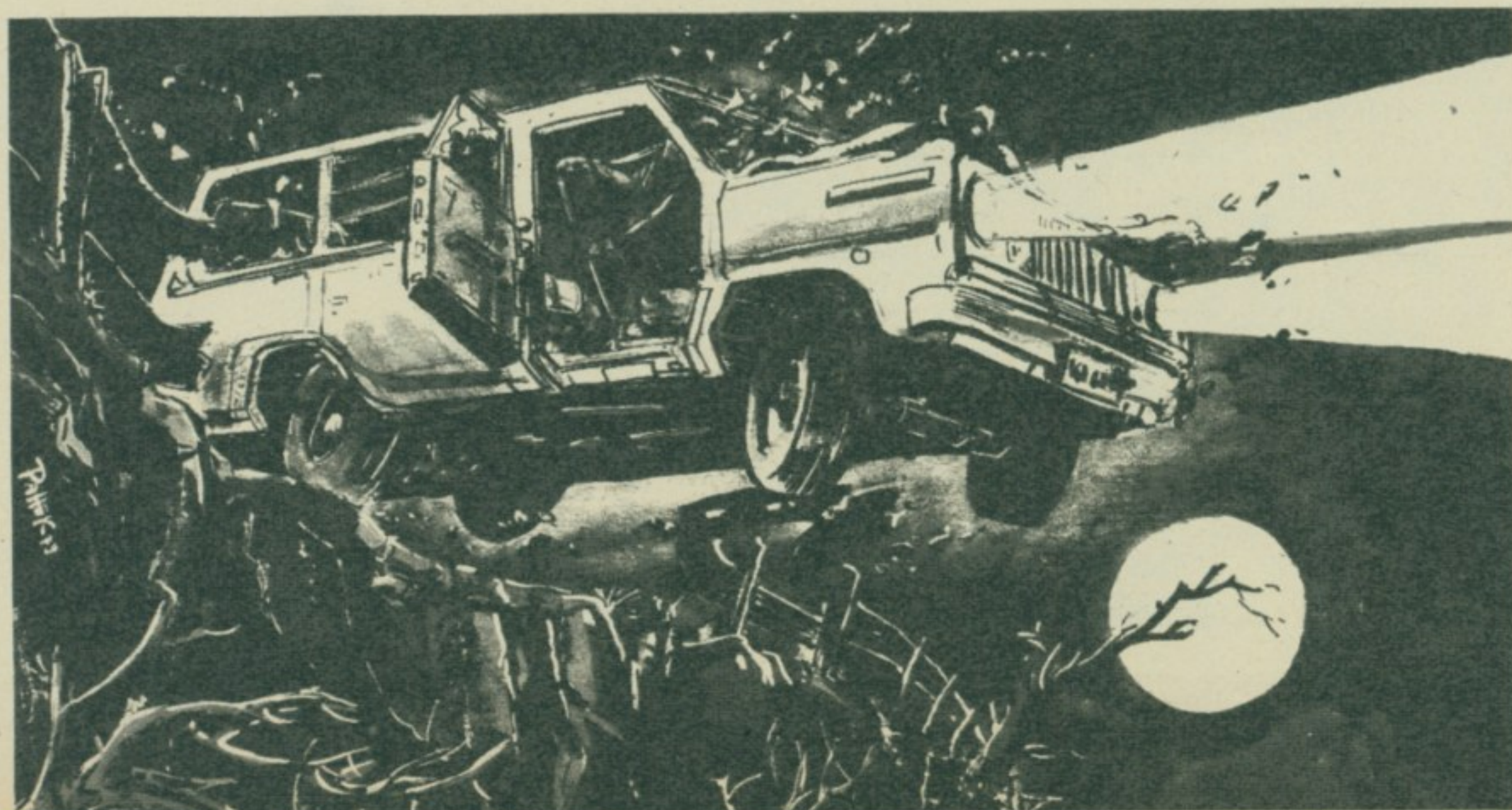
Све до дана када је на телевизијски предајник на Јастрепу дошао нови домар, необично живинче стрпљиво је подносило невоље.

ЧИЊЕНИЦЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ

ЧУВАЈТЕ СЕ ПУНОГ МЕСЕЦА

За Месец су се још од давнина везивале најнеобичније приче и веровања. Међутим, последњих година и наука је потврдила да Месечево зрачење има снажан утицај на Земљу и њене становнике.

Резултати последњих научних истраживања показали су да кретање Месеца утиче не само на човекова осећања већ и на његово ментално здравље. Ово небеско тело има најјачи утицај у тзв. фази пуног Месеца. У овом периоду зрачење Земљиног пратиоца снажно стимулише све човекове емоције — од љубави до мржње и агресије.

Вернон Фокс, професор криминологије на Државном универзитету у Флориди, захваљујући проучавању полицијских досијеа и статистика, дошао је до закључка да број кривичних преступа знатно порасте у период пуног Месеца.

И служба хитне помоћи у недељу пуног Месеца и-

ма много више посла него обично.

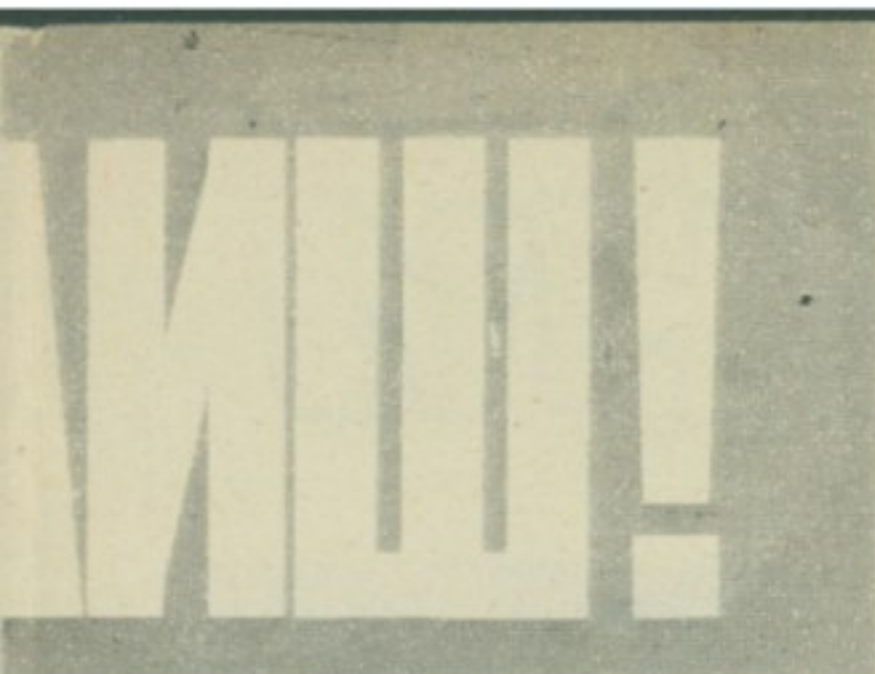
— Можда звучи невероватно, али у ноћима када је Месец пун, имамо пуне руке посла — тврди један возач амбулантних кола из Калифорније. — Иако су тих ноћи улице необично светле, број злочина и саобраћајних несрећа је огroman.

У неким болницама у овој држави направљене су и статистике које јасно показују да се у недељама пуног Месеца прима највећи број пацијената. Због овога је чак организована и посебна служба која дежура само у периоду „критичне мене“.

Међутим, Месчеви зраци могу да имају и веома позитивно дејство на човекове емоције. Један амерички свештеник тврди да му највише парова који желе да склопе брак долази баш у време пуног Месеца.

Месечеве мене имају великог утицаја и на понашање животиња и развој усева. Неке недавне студије утврдиле су да многе животињске врсте показују знатно већу фи-

та се догодило да се по цичи-зими спусти до извоза удаљеног два километра и да се врати назад натоварена кангама у којима се хватао лед. И никад није, зачувши лупање канти, покушала да извр-

да: послушно је кретала за Живком. Једино што је после обављеног посла очекивала да је понуди омиљеном послastiцом — шаком соли.

НА СИГУРНОМ ОДСТОЈАЊУ

Често се догађало да смени на предајнику нешто житно затреба. Живко би се одмах спремио на пут. Једном таквом приликом Мицу и њега ухватио је такав мрак да Живко није знао да ли на самару седи нормално или — наопако. О томе да ли иду правим путем, појма није имао. Једино у шта је био сигуран, било је да се село налази лево од њих. Зато је стално Мицин поводак вукао на ту страну. А животиња под њим, као да је баш те ноћи решила да покаже своју магарећу природу — тврдоглаво је ишла десно.

— Ама, Мицо, убио те Бог, зар не знаш где је село! — грдио је Живко. А она као да није хајала за сву његову љутњу, упорно је спроводила „своју вољу“.

Домар се већ помирио да су се „начисто“ изгубили у шуми и да ће ноћ морати да проведе под каквом буквом, кад је одједном испред себе угледао — кућу. И то још — своју. Вођена инстинктом, магарца га је непогрешиво водила.

После овог догађаја, још дуго препричавајућ у подјастребачким селима, Мицин живот се наставио уобичајеним током све до оног дана кад је добила новог „шефа“. До тада кротка, умиљата и неуморна, магарца је напрасно постала јогунаста и ђудљива.

Живковог „наследника“ Бору Јаковљевића „очима није могла да види“. Свим снагама трудила се да му што више живот загорча. А у томе је, како се показало, била прави мајстор: сишла би, рецимо, с празним кантама до извора и ту мирно сачекала да их Бора напуни и стави на њен самар. Али, после тога није постојала сила која би је натерала да се помери. Остала би да стоји као у-копана, све док Бора не би натоварио канте на своја леђа и кренуо узбрдо. Тек онда би и она пошла, пратећи га на „сигурном“ одстојању.

ТУК НА ЛУК

Највише јада задавала је Мица Бори у зиму 1960. године.

— Била је средина јануара, запао неки велики снег, кад ми је вођа дежурне смене Бранко Штефанац рекао да Мицу одведем у село да се не би смрзла у оној импровизованој штали на Јастрепцу — присећа се сада већ пензионисани домар. — Спремио сам се и негде око подне кренуо водећи Мицу на повоцу. А она, проклетница, није хтела у снег да загази. Плашила се, шта ли, па ни маца. Кренуо сам низбрдо сам. Мица се тада неочекивано „одобровољила“ и пошла за мном. Само, то добро расположење није је дуго држало: није прешла више од сто метара кад се поново ускопистила и стала. Прошло је добрих пола сата пре него што је опет кренула.

И тако стално: мало је ишла, мало стајала. Мене је бес спопао али јој ништа нисам могао. А време је

одмицало: већ је и ноћ почела да се спушта. Околу су почели вуци да завијају. Ја бих да убрзам, али њој се није журило: ни пет пара није давала што су вуци могли обоје да нас растргну.

У том натезању, стигли смо некако и до места званог Добре Воде. Ту је Мица „смислила“ нову пакост: „донела“ је одлуку да даље не иде. Узалуд сам је преклињао, претио јој, па богме и опаучио је неколико пута. Мица се, у знак протеста, праћакнула као риба, легла у снег и — дигла све четири ноге у вис! Е, неће бити по твојме, помислио сам, зграбио поводац и повукао јогунасту магарцу. А она се само укретила и клизнула низбрдо ко санке. Тако смо некако стигли и надомак села. Ту је већ било равно, снег дубок а ја сасвим поустао од умора. Испустио сам поводац и стао да се издувам. Мраз је све више стезао, смрзао сам се и ја али и Мица, па је „решила“ да устане. Силно сам се обрадовао, мислећи да је мојим мукама крај.

— Хајде, Мицо, још само мало, близу смо! — готово сам је замолио. А она је на ту моју молбу само — мрднула ушима.

Е, ту је умало нисам убио, а опет, мислио сам се, шта она зна, живинче је то. У ствари није ми она ни крива, него Бранко што ме је натерао да је водим у село.

КАО ПРЕД ВЛАДИКОМ

Запалио сам од муке још једну цигарету и почео да смишљам шта сад да ра-

дим. Сасвим случајно, досетио сам се да сам једном приликом пре рата видео како неком владици постављају платно да иде по њему, па сам одлучио да и ја нешто слично урадим. Скинуо сам ћебад са самара и простро их пред Мицу. А она, као да је само то чекала, закорачила на једно, па на друго ћебе. И — опет стала. Покупио сам ћебе које је остало иза ње и преместио га напред. И све тако, док је у једном тренутку, кад сам се сагао, случајно нисам повукао ороз на пушци. Пуцањ који се проломио пресекао је и мене али и Мицу: јурнула је кроз снег као да је чопор вукова гони. Сметови јој више нису сметали. Потрчао сам и ја, али да је стигнем — нисам могао. Нестала је у мраку. Тек сутрадан сазнао сам да се зауставила и спас потражила у дворишту Живка Ђуровића, претходног домара.

А колико сам прижељкивао да се моја мучитељка заувек изгуби и више никад не појави! Осетивши, ваљда, од првог тренутка да је мрзим, и она је мене мрзела и у знак освете терала ми инат кад год би јој се указала прилика. Зашто сам мрзео Мицу? Зато што ми се због ње цело село смејало. Оног тренутка кад сам узео њен поводац у руке, углед ми се истопио као да га никад није ни било. За моје сељане више нисам био онај Бора кога су поштовали због учествовања у рату, предложили за поротника Среског суда, поставили за управника Земљорадничке задруге.

О. Вукадиновић

зичку активност у периоду младог и пуног Месеца. С друге стране, у многим деловима света фармери сеју житарице по претходно утврђеном плану, направљеном искључиво по Месечевим менама. По најновијим истраживањима агронома, многи усеви се најбоље развијају у периоду „пуњења Месеца“.

У неким заосталим крајевима још увек постоје разне празноверице везане за Месечеве мена. У Индији, на пример, укорено је веровање да се свака болест погоршава у фази младог и пуног Месеца, а лековите траве употребљавају се у друге две фазе када је, по веровању Индијаца, њихово дејство много ефикасније.

У Ирској је раширено веровање да ће се свакој трудној жени, ако само једном погледа у пун Месец, дете родити лудо, а у Бразилу и данас многе мајке склањају своју децу у кућу кад год изађе пун Месец, бојећи се да ће им његово злокобно зрачење помрачити ум.

М. Ш.

ЧИТАЈТЕ
У НОВОМ
БРОЈУ

ЕНИГМАТСКОГ ЛИСТА

ИСТИНИТА ЉУБАВНА ИСПОВЕСТ ДАДЕ ТОПИЋА

РАЈАН О'НИЛ: МОЈА КЋЕРКА ЈЕ
ЉУБОМОРНА НА МЕНЕ

ЗЕЧЕВИ СА ЗЛАТНИМ МИЊУШИЦАМА

КОШАРКАШКИ РЕПРЕЗЕНТАТИВАЦ
РАЈКО ЖИЖИЋ: СВЕ О СЕБИ

ЕГО-КВИЗ „ЈЕСАМ ЛИ ПАНИЧАР?“

ПРИЧЕ И ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Dik
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

СКОТЛАНД ЈАРД У — ЦИРКУСУ

Неколико стотина људи испунило је шатру до последњег места. На плакатима излепљеним по граду најављивано је да Лондон такву представу није видео. И доиста, од како се појавио, циркус је био крцат скоро сваког дана.

Нарочито дивљење изазвао је младић Ференц Ботуш. Под тим именом, међутим, нико га није познавао. За чланове циркуске дружине и публике он је био — Нино Марели. Изводио је такозвани скок смрти: на великој висини изнад арене одбацивао се са једног и после троструког салта хватао рукама за други трапез удаљен тридесетак метара! Тачка је била тешка, али се Нино тиме није задовољавао: трапез на који се одбацивао — љуљао се! Зато је била потребна изузетна концентрација. Свака грешка водила је у смрт.

Те вечери Нино је био нервозан. И руке су му се знојиле. У таквим, истина ретким случајевима одустајао је. Ипак, одлучио је да изађе у арену.

Публика га је дочекала громогласним аплаузом.

СКОК СМРТИ

Складно грађеног тела у трикоу боје злата који се под светлошћу рефлектора пресијавао као рибља крљушт, Марели је деловао импресивно. После неколико уводних летова од једног до другог трапеза, нервозе је нестало. Први скок смрти извео је беспрекорно. Гледалишту се чинило да то гипко тело може све. На „одскочни“ трапез испратила га је музика циркуског оркестра. Нико у публици није приметио да се Марели једва ухватио рукама за пречагу трапеза и још теже стао на платформу.

Шта се догодило? Осећао је снажан бол у глави. Бацио је поглед на оркестар поред арене. По програму, морао је да изведе још један скок смрти. Да одустане? Не, он је велики Нино Марели, никад! Прикупио је снагу и припремио се. Оркестар се бучно огласио, затим застао и после кратке паузе зачуо се „туш“.

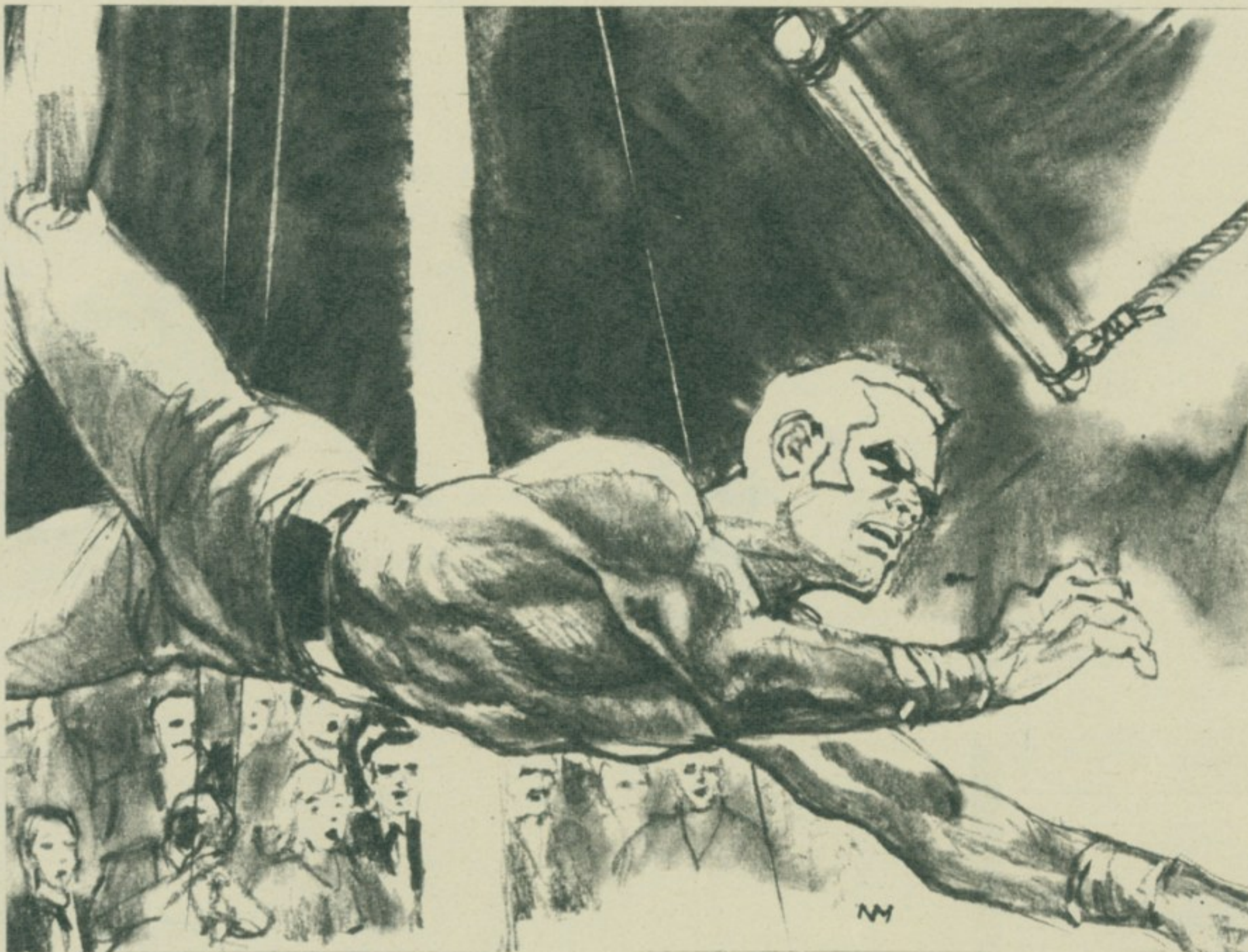
Завладала је тишина. Све очи у шатри биле су упрте у Марелија. Акробата је ногом ступио на пречагу трапеза, савио се, рукама прихватио пречагу и заљуљао. Тело се винуло кроз ваздух. Марели је извео троструки салто али није успео да прихвати други трапез.

ЗАГОНЕТНО ВИСОКО ЦЕ

— ТРАПЕЗ... ФЛАУТА... СВИРА, СВИРА! — ЈЕДВА ЈЕ ИЗУСТИО АКРОБАТА НИНО МАРЕЛИ ПОСЛЕ ПАДА СА ТРАПЕЗА, А ОНДА ИЗДАХНУО. НИКО НИЈЕ РАЗУМЕО ШТА ЈЕ ХТЕО ДА НАЈЕ.

Туп ударац о под арене и... то је био крај чувеног Марелија! Људи су се кунд-два запрепашћено буљили у непомично тело а онда се шатром пронео

удова, Марели је умирао. Отворио је очи и погледао окупљене. Поглед му се задржао на девојци у црвеном трикоу. Она је клекла поред њега.

жагор и вриска жена. Нека девојка пала је у несвест. Радници у циркусу полетели су у арену.

ЧУВАЈ СЕ!

Раскречених ногу Марели је, попут изломљене лутке, лежао на леђима. Очи су му биле затворене, али је дисао. У арену је упао и директор млатарација рукама. Сви су се спетљали не знајући шта да раде. Гледалиште се ускомешало. Један висок човек из публике опкорачио је дрвену ограду и у неколико скокова нашао се поред акробате. Видећи да је несрећник још жив, енергично је наредио радницима да дохесу нека врата и да се Марели положи на њих.

Врата с акробатом склоњена су у пролаз откуд артисти ступају на сцену. Директор је у међувремену умиривао публику обећавајући да ће се Марели појавити за који минут! Лаж! Сломљене кичме, врата и

— Чувај се... трапез... флаута... свира, свира! — једва је изустио пре него што је издахнуо.

Човек из гледалишта ставио је руку на раме девојке и повео је у страну. Циркуски радници ћебетом су покрили мртваца и кренули.

— Сачекајте! — зауставио их је непознати човек. — Да још једном видим славног Марелија!

Стргао је ћебе и стао да опипава тело. После неколико тренутака руком је дао знак радницима да је готов. Вратио се девојци која мије успела да сакрије свој бол. У пролаз је упао директор.

— Твоја тачка, пожури! — готово се издрао на девојку.

— Она никуд не иде, бар не вечерас! Мирно рече непознати.

Директор је занемео. Ко је тај човек да њему наређује, шта мисли и откуд он овде?!

— Из полиције сам, инспектор Питер Следи! —

представио се непознати и показао службену легитимацију.

ДИРКА — АЛИ НАКВА

Директор је пребледео и одмах постао кротак. Погружено се извињавао због несрећног случаја. Инспектор га је упитао шта у циркусу ради девојка у црвеном трикоу, а када је добио одговор да служи као мета бацачу ножева и

на инспектора због узнемиравања. Овај га је мирно мерио од главе до пете. Приметио је да му из цепа сакоа вири флаута.

— У каквим сте односима били са покојним Марелијем?

— Мрзео сам га! — одговорио је флаутиста. — И ви би га мрзели да вам је завео жену!

Инспектор је затражио флауту. Узео је у руке и осмотрио објашњавајући да је и он некад свирао. Затим је један крај флауте принео устима, а други окренуо према музичаревом лицу. Када је хтео да дуне у њу, музичар је одскочио.

— Не! — завапио је браћећи се рукама.

И данас се међу многим експонатима музеја Скотланд јарда може видети флаута музичара циркуског оркестра. Када се притисне дирка за високо „це“ из ње излети игла. Тако је музичар убио Нина Марелија! Погодио је и за уха док се акробата враћао на платформу после првог скока смрти. Марели је осетио увод, чак и напицао игле који је „штрачао“. Иглу није могао да извади, а није хтео да одустане од другог скока. Надао се да ће имати снаге да га изведе. Преварио се!

Ни музичар није имао среће: уместо да продре у главу, игла је ударила у кост и делом извирила. Инспектор ју је осетио под прстима када је прегледао леш акробате. Дуго је размишљао како је флаутиста уопште могао да погоди акробату у главу. Јер, Марелијево тело је летело кроз ваздух, а флаута се држи на устима постранце. Циљати у таквом положају мету у покрету... заиста невероватно!

М. Т.

да је жена флаутисте оркестра, замолио је да позову њеног мужа.

Флаутиста, човечуљак разроких очију, сиктао је

МИНИ-КВИЗ

- 1 Силски је...
- 2 Шта је скерцо?
- 3 Слепо куче је...
- 4 Где извире Тамиш?
- 5 Како се зове чамац који употребљавају Ескимии?

ОДГОВОРИ:

1. Силски је... 2. Шта је скерцо? 3. Слепо куче је... 4. Где извире Тамиш? 5. Како се зове чамац који употребљавају Ескимии?

БИМ И БУМ

BABALU

СТРИП

МОЈ ПРИЈАТЕЉ ОКАПИ

ПОЧЕТКОМ ОВОГ ВЕКА ЗООЛОЗИ СУ ОТКРИЛИ ЈЕДНОГ ГОТОВО ИШЧЕЗЛОГ СИСАРА. ТО ЈЕ ВРСТА ПРЕЖИВАРА КОГА ДОМОРОЦИ НАЗИВАЈУ ОКАПИ...

У КОНГУ ПОСТОЈИ ОКО ЧЕТРДЕСЕТАК ОВИХ ДИВНИХ ЖИВОТИЊА КОЈЕ СУ ЗАШТИЋЕНЕ ЗАКОНОМ И СПАДАЈУ У НАЈСКУПЉЕ ЖИВОТИЊЕ ЗООЛОШКИХ ВРТОВА...

ЛАНД-РОВЕР ДОКТОРА ЛИКУБЕ ЗАУСТАВИО СЕ ПРЕД БУНГАЛО-ВОМ МЕРЕДИТОВИХ...

ЕВО, НАЈЗАД, ДОКТОРА ЛИКУБЕ!

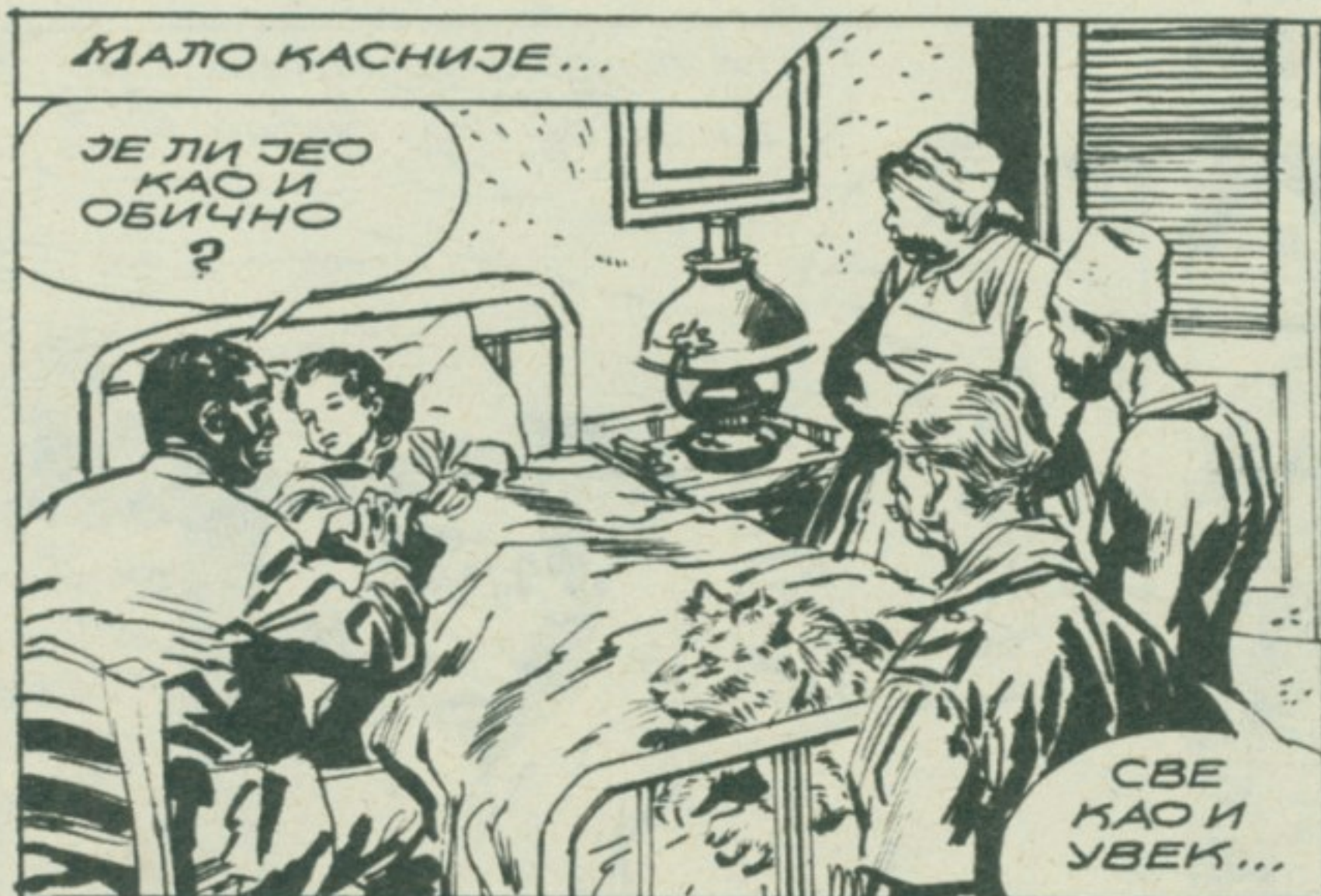
ЖАО МИ ЈЕ, НИ САМ МОГАО РАНИЈЕ...

ЗНАТЕ, ДОКТОРЕ, МАЛИ МАЈКЛ ИМА ГРОЗНИЦУ...

МАЛО КАСНИЈЕ...

ЈЕ ЛИ ЈЕО КАО И ОБИЧНО?

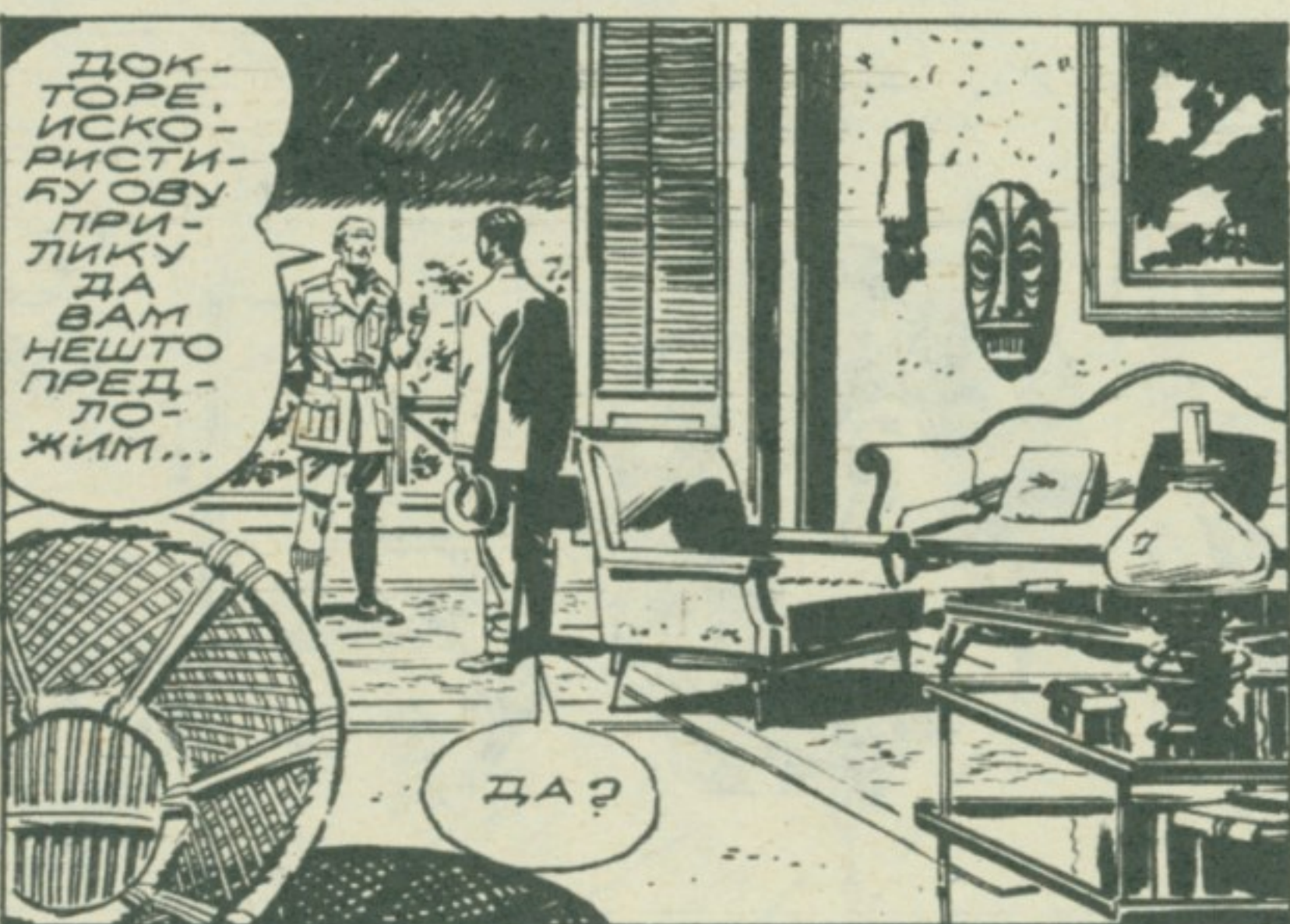
СВЕ КАО И УВЕК...

А ЧОКОЛАДА? КРЕМОВИ?

ОХ, ТЕШКО МЕ НИЈ МОЈ КРЕМ ОД ЧОКОЛАДЕ!

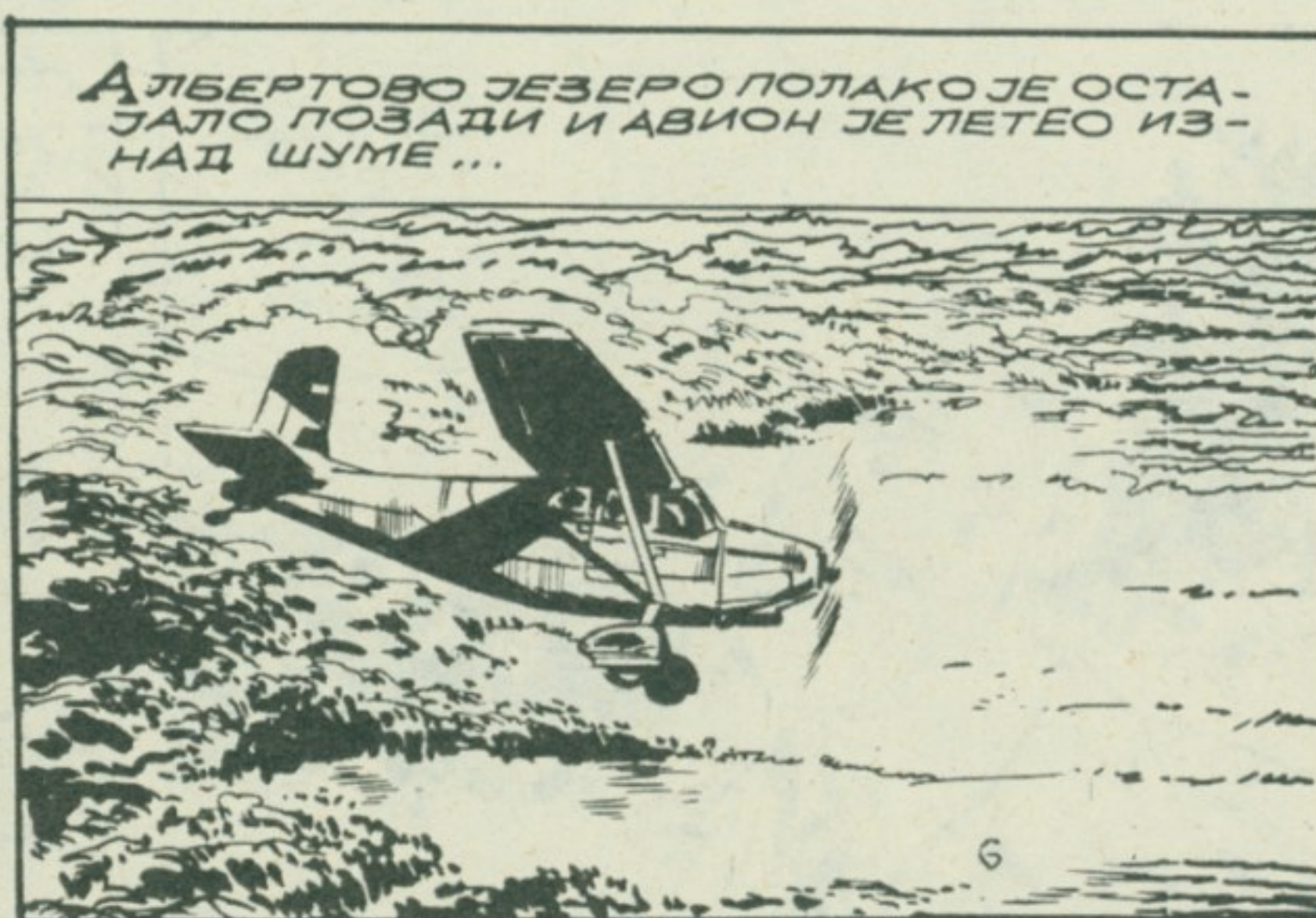
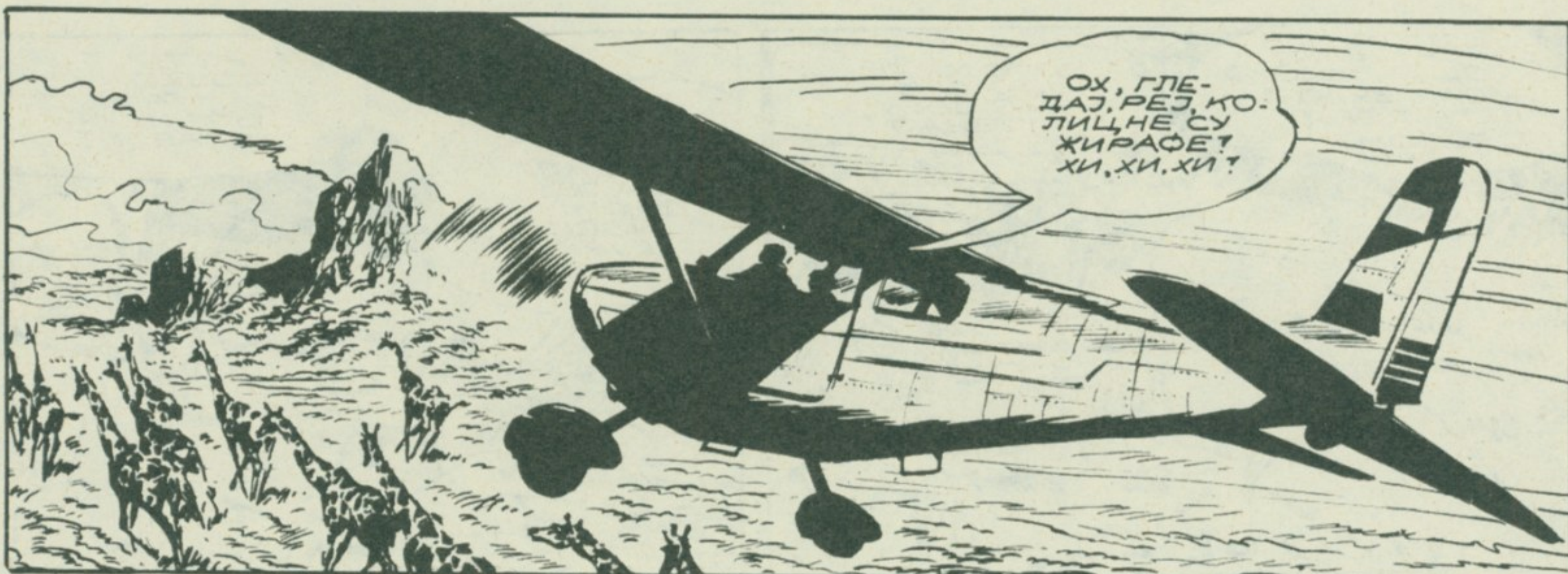
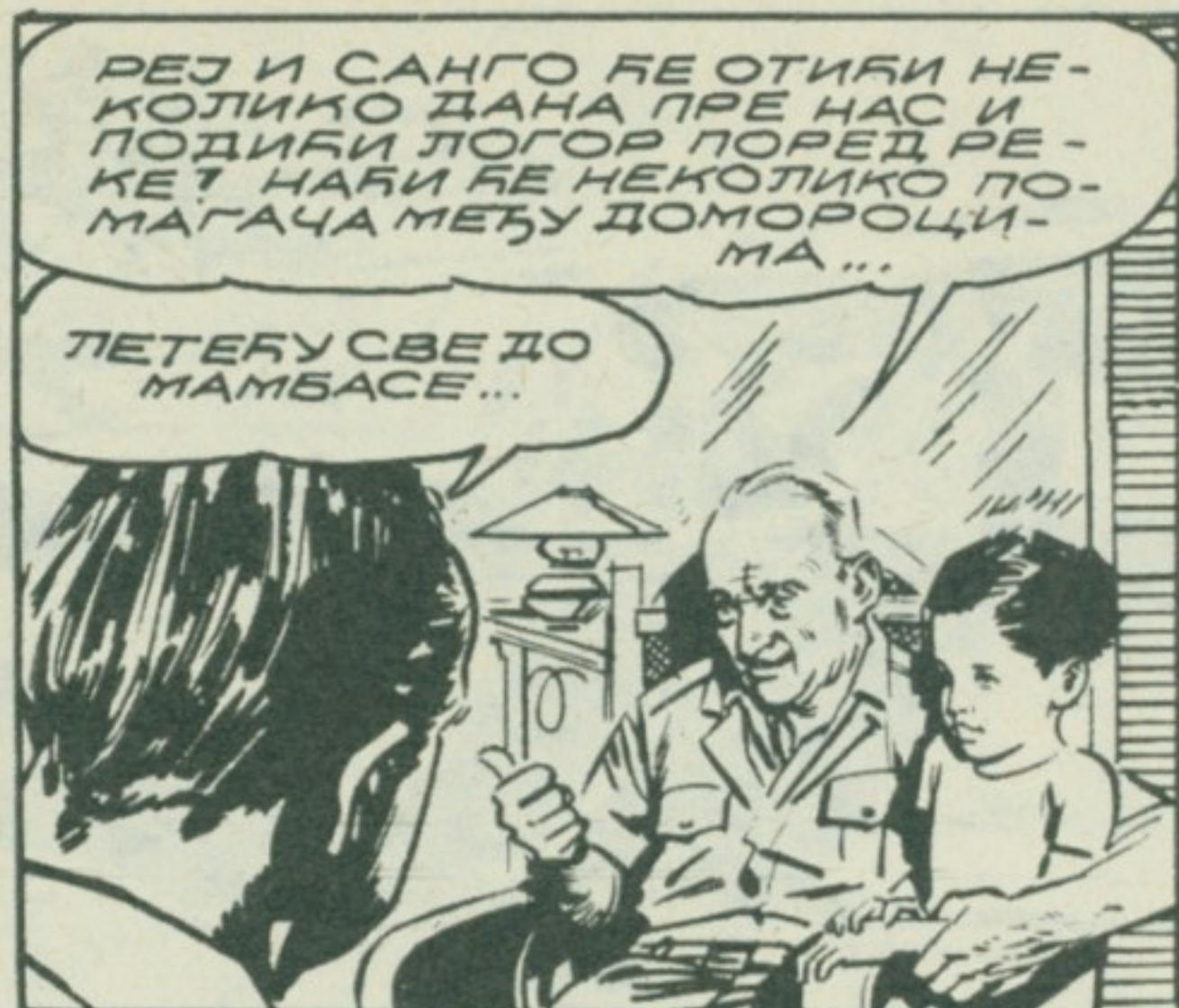

НЕДЕЉУ ДАНА КАСНИ-
ЈЕ У ЕПУЛУУ, ПОРЕД РЕ-
КЕ, ПОДИГНУТ ЈЕ ПО-
ГОР...

ГЛЕДАЈ!
ГЛЕДАЈ!

СТИГЛИ
СУ!

ПИНКИ,
ДЕДА ЈЕ
СТИГАО!
ИБИ
БЕМО ДА
СНИМА-
МО ОКА-
ПИЈЕ?

ААХ, ШТО
ЈЕ ВАЗДУХ
ДИВАН! ОДМАХ
МИ ЈЕ УМОР
ПРО-
ШАО?

МОЈ
НИЈЕ? ПРО-
КЛЕТИ КА-
МИОН?

ДОКТОРЕ,
ВЕГ
СМО
ВИДЕЛИ
ОКА-
ПИЈЕ?

СТВАРНО,
МАЖКЛ?

ДА, САМО ИЗ ДАЉИ-
НЕ? НЕ МОЖЕ ИМ
СЕ ЛАКО ПРИ-
БИ?

ДОБ-
РО БЕ НАМ
ДОБИ ТЕПЕ-
ОБЈЕК-
ТИВ?

ЈЕ ЛИ
СВЕ У РЕ-
ДУ,
РЕТ?

СИНОВ
САМ
ЧУО ПУЦ-
ЊАВУ?

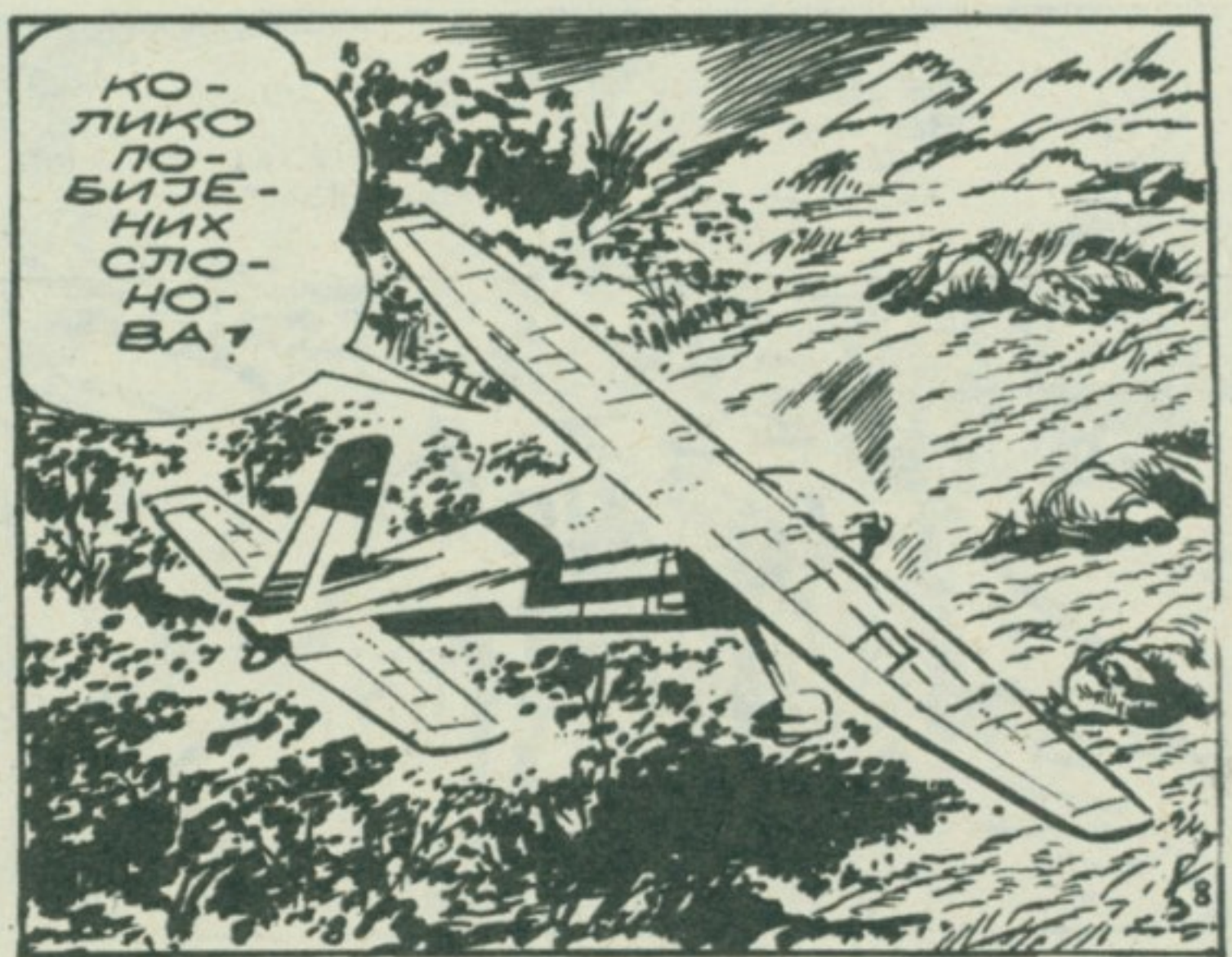

НЕМОГУБЕ?
ЛОВ ЈЕ
СТРОГО ЗА-
БРАЊЕН У ОВОЈ
ОБЛАС-
ТИ?

ОНДА
ТО НЕКО
НИЈЕ ТА-
КО
СХВА-
ТИО?

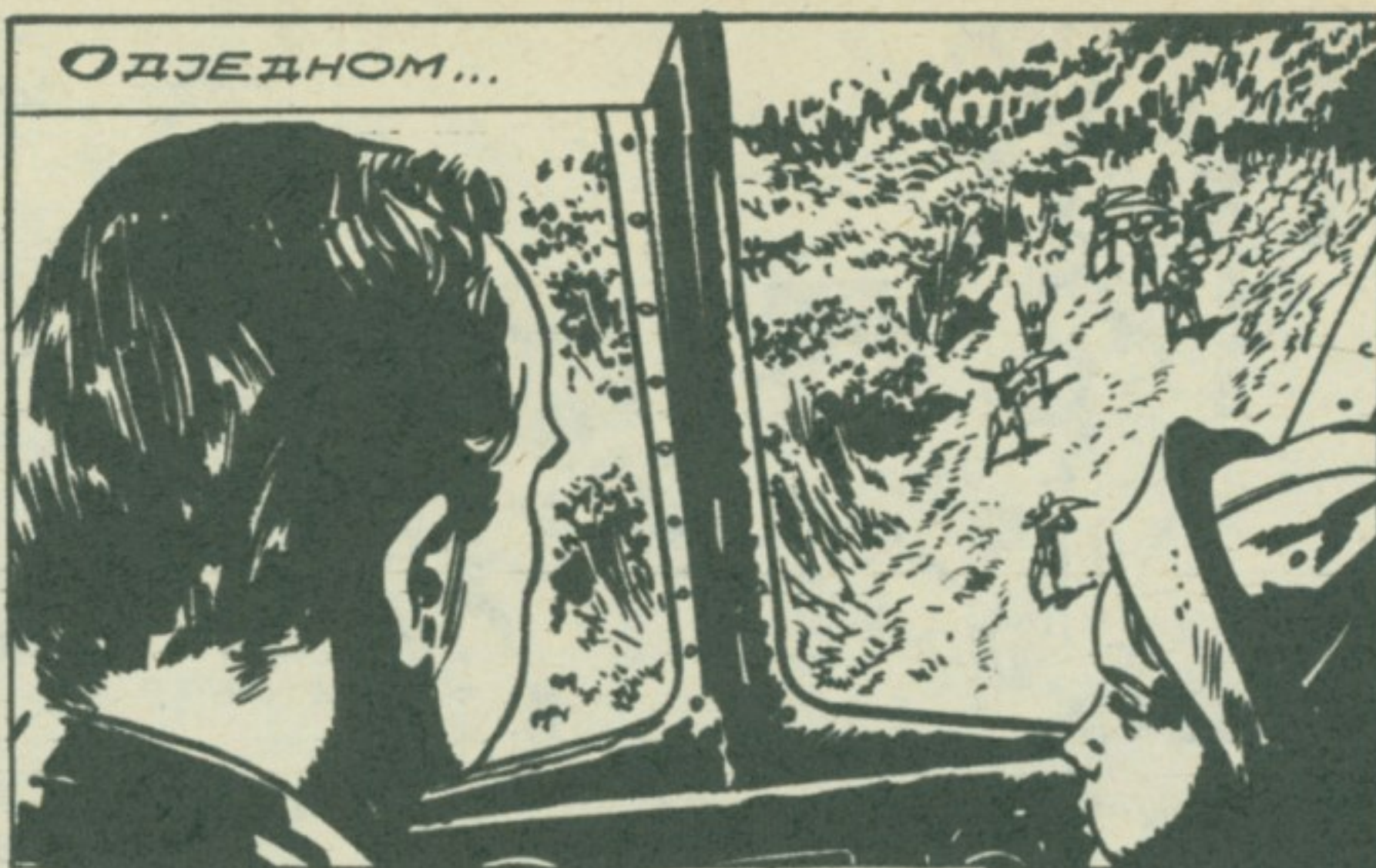

Авион је надлетео и
последњег убијеног
слона...

Одједном...

НИТКОВИТ
УХВАТИО САМ
ИХ НА ДЕЛУ?

КО СУТИ ЉУ-
ДИ, РЕЈ?

СПАЗИВШИ АВИ-
ОН, ЉУДИ СУ ПО-
ЈУРИЛИ У ЗА-
КЛОН...

ДО БА-
ВОТА?
ШТА
ОВАЈ ГУ-
РА НОС
УТУБА
ПОС-
ЛА?

АЛИ, РЕЈ ЈЕ СВЕ
РАДОЗНАЛИЈИ...

БРЗО РЕ-
ТЕ ПРОГИ ВО-
ЉА ДА ЊУШ-
КАШ УНАО-
КОЛО?

УХ? ДА
НЕМА ДЕТЕ,
ПОРЕД СЕБЕ,
ПОКАЗАО
БИХ МУ...

АВИОН ЈЕ УС-
КОРО СЛЕТЕО
У ЛОГОР...

РЕЈ ЈЕ СВЕ
УКРАТКО ИС-
ПРИЧАО...

ОВДЕ СМО ДА СНИ-
МАМО
ОКАПИЈЕ ?
ДРУГО
НАС НЕ ЗА-
НИМА ?

БОЈИМ СЕ
ДА ТРЕБА ДА
НАС ЗАНИ-
МА ? СВЕ
ОВО МОЖЕ
ДА
НАМ
СТВОРИ
НЕПРИ-
ЛИ-
КЕ ?

СЛАЖЕМ
СЕ, РЕЈ ?

ШТА ?! ДА
ЛОВИМО ЛО-
ВОКРАДИЦЕ ?!
ПА НИСМО
У ХОЛИ-
ВУ-
ДУ ?

У БЛИЗИНИ ЈЕ СЕ-
ЛО АЈУКИЈА ? ПО-
ГЛАВИЦА ИМ ЈЕ
СЈАЗАН МОМАК ?
РАСПИТАЊЕМО
СЕ КОД ЊЕГА...

ОДЛИЧНА
ИДЕЈА ?

КАСНИЈЕ, КОД АЈУКИЈА...

СТИГЛИ
СМО ?

БРЗО ДА
ПРОНАЂЕМО
ПОГЛАВИ-
ЦУ ?

ТАМО ЈЕ
НЕКО СТАВЉЕ ?

МОЈИ ЉУДИ НИСУ
ЛОВИЛИ СЛОНОВЕ ?
МОЖДА СУ БЕЛЦИ ? АЛИ,
ОНИ СУ ДАЛЕКО У
ПЛАНИНИ ГДЕ ВАДЕ
ИЗ ЗЕМЉЕ ЦРВЕНО
ГВОЖЂЕ ?

ОН МИСЛИ
НА РУДНИКЕ
БАКРА ?

ДО
ВРАГА ?

ЏОНАТАН, РЕЈ И МАЈКЛ НАПУСТИ-
ЛИ СУ СЕЛО...

... И КРЕНУЛИ ПРЕМА
ЛОГОРУ, ОДЈЕД-
НОМ...

ОДГОВОР ЈЕ БИО НЕКОЛИ-
КО МЕТАРА ДАЉЕ...

КАДА ЈЕ СУНЦЕ ПО-
ЧЕЛО ДА ЗАЛАЗИ, УЏУН-
ГЛИ ЈЕ КУЦНУО ЧАС ВЕ-
ЛИКОГ ЛОВА...

ЧУЈЕТЕ ЛИ ТО РЕЖАЊЕ
И УРЛАЊЕ? ДА СНИМИ-
МО ШТА СЕ ДЕШАВА?

ТО СУ
ЛАВОВИ,
ДЕГРИ?
ИДУ У
ЛОВ
И ДАЛЕКО
СУ БАР
ПЕТ-ШЕСТ
КИЛОМЕТА-
РА?

ДОМОРО-
ЦИ КА-
ЖУ ДА СЕ
ОКАПИЈИ
МОГУ
ВИДЕТИ У
СУПРАК,
КРАЈ ПОТО-
КА?

ХОЋУ ДА
ИХ ВИДИМ, ДЕ-
ДА?

МАЛО КАСНИЈЕ
ЕКИПА СЕ ПРИТА-
ЈИЛА НА ПОГОД-
НОМ МЕСТУ...

У МЕЂУВРЕМЕНУ РЕЈ
РАЗМИШЉА...

УСКОРО СЕ ПО-
ЈАВИЛА
ЖЕНКА
ОКАПИ СА
МЛАДУН-
ЧЕТОМ...

САНГ-
ХА ЈЕ СИ-
ГУРНО ГО-
ВОРИО ИС-
ТИНУ... А
ТАЈ ОПУ-
ШАК...

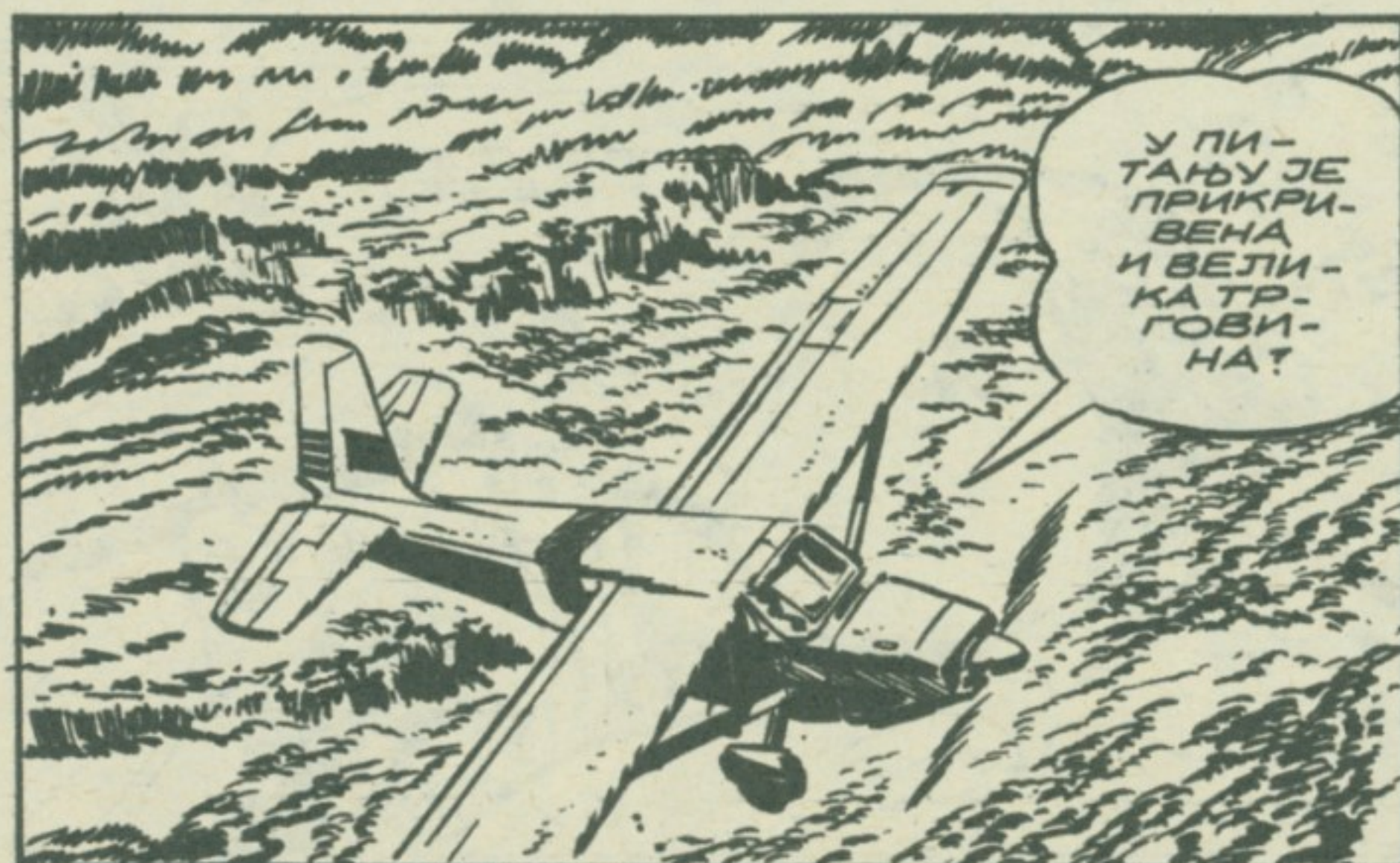
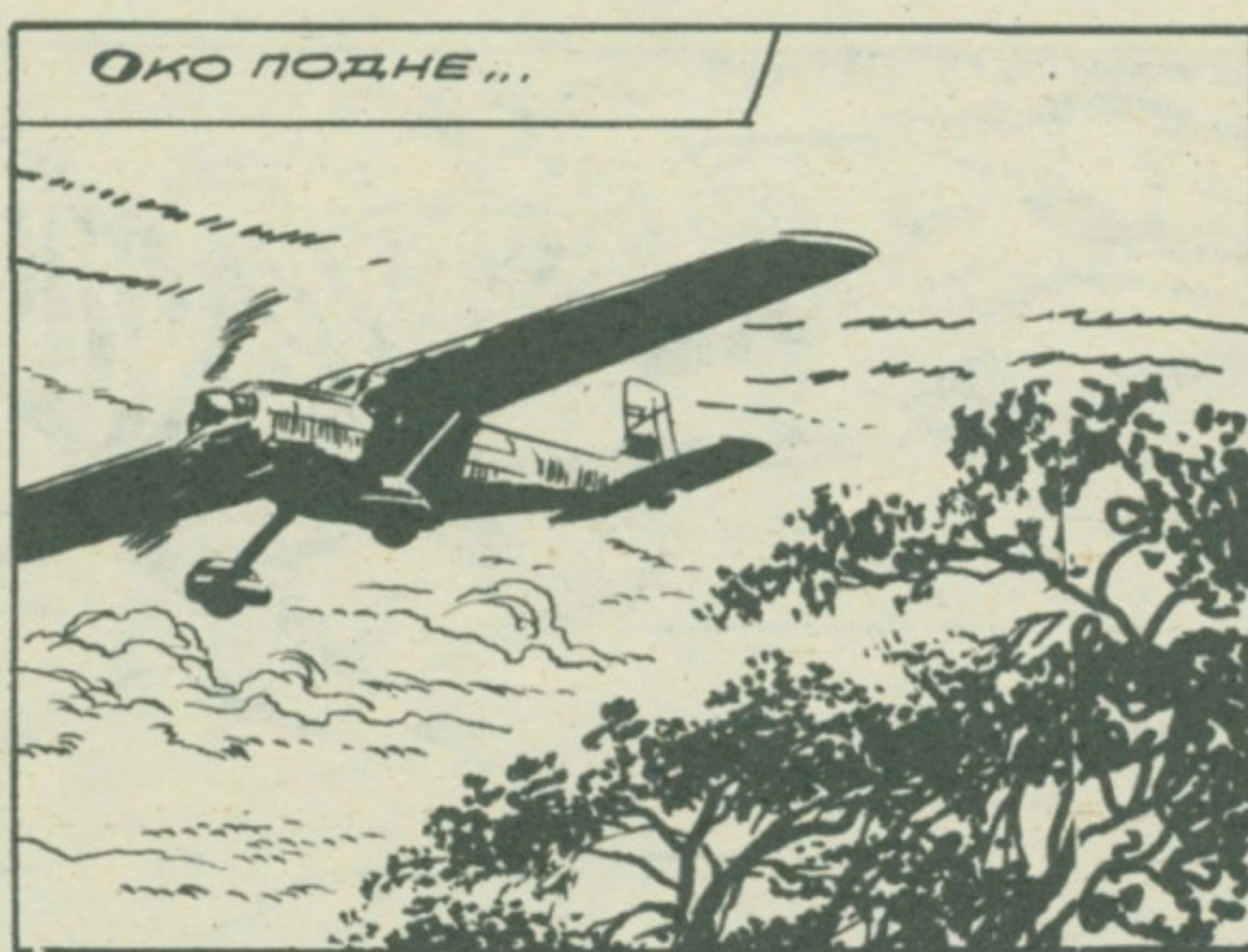

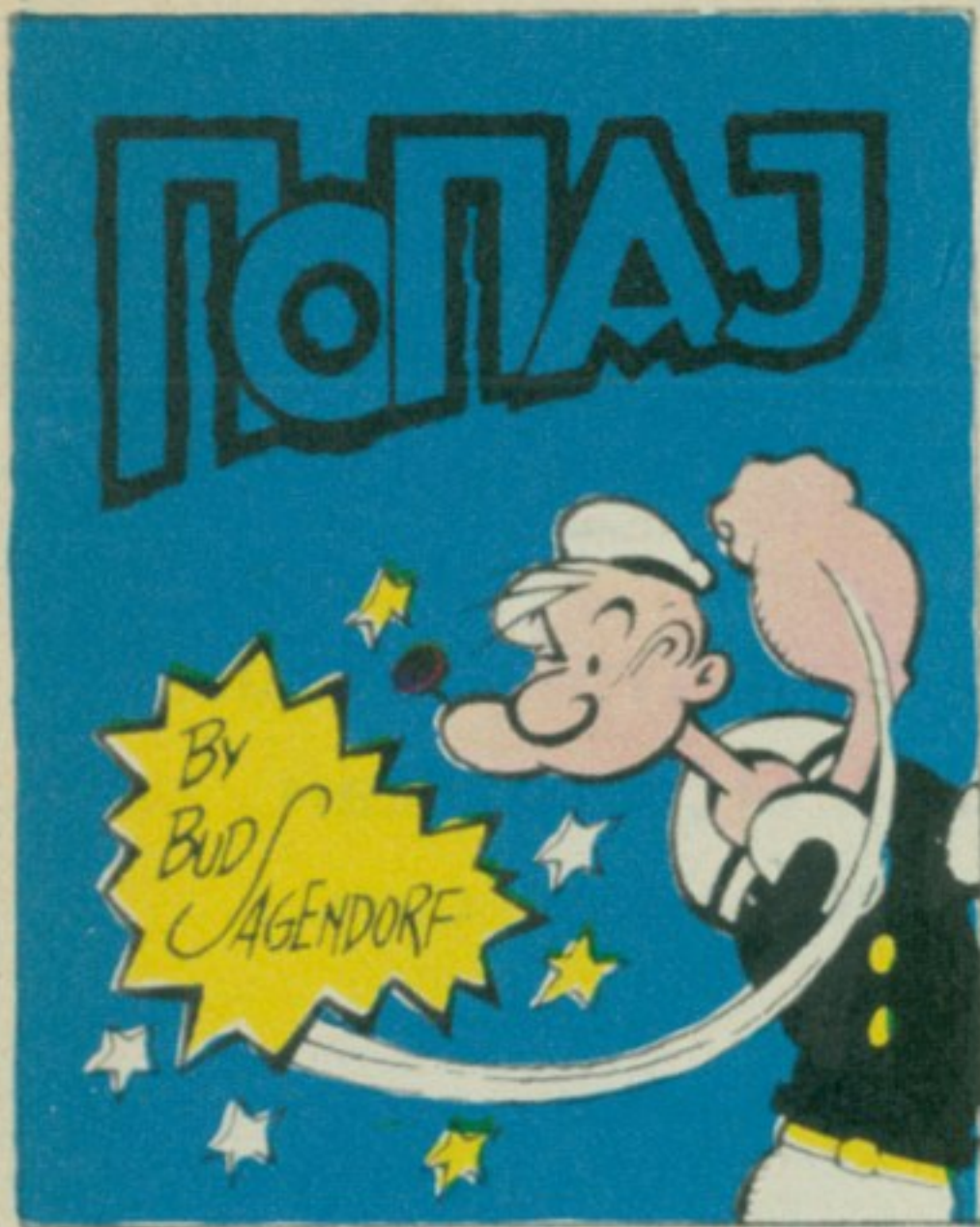

**СОЛУНЦИ
ГОВОРЕ**

Држи се, Жорже!

— Отворио сам врата и јурнуо напоље. Сачекао ме је рафал. Осетио сам како крв шикља. Беспомоћан сам...

И ме су ми лако памтили: Жорж. Са презименом је ишло мало теже: Швајцер. За три године, оне сурове, ратне, у којима сам се дружио са српским војницима — научио сам више него можда у целом свом животу. Био сам млад официр, артиљерац, и на фронту сам уочавао праве човекове вредности. А рат пружа прилику, истина трагичну, да човек упозна себе, провери своје особине, али да провери и своје пријатеље...

Моја дивизија, 156. пешадијска, кретала се у септембру 1916. године у правцу Флорине и Монастира. Да не причам о експедицији на Дарданелима и о нешто каснијем кретању долином Вардара у сусрет српским трупима. Прву битку са непријатељским војницима на грчкој територији имали смо 13. септембра код Кавалара. После тродневне жестоке битке, непријатељ се повукао. У Дорто-лону смо претрпели страшно бомбардовање. Ту је моја батерија ушла у борбу, али не и ја. Мој нови задатак је да се у најкраћем времену повежем са 175. пешадијским пуком, за који ми је речено да се налази у близини Петорака.

НАПАД

Везу сам успоставио 19. септембра. Ту, у непосредној близини биле су и српске трупе. Још исте ноћи напали смо село. Као да смо се нашли у паклу: из сваке куће тукао нас је митраљез и ми смо падали. Гинули су и француски и српски војници, али село нисмо могли да освојимо. Француски пук је, крећући се јарком на путу Флорина — Монастир, успео да пређе који километар, али је ту био заустављен. Кад је свануло, команда је видела да је начињен отвор између 175. пука и српске дивизије.

Ту пукотину је искористила бугарска коњица која је јурнула према Боресници, каспећи на путу све редом, не штедећи ни ране не ни умируће. Све је то трајало кратко, али је било погубљено за нас. Код Бореснице је бугарска коњица заустављена митраљеском ватром српске коњичке дивизије, пукотина преживелих из 175. пешадијског пука и гранатама наших топова од 75 мм. Битка се распламсавала, јер је непријатељ свим силама настојао да искористи пукотину на простору који су држали српски и француски војници. Непријатељ се мало повукао према тробљу и ту утврдио... Али ту није дуго остао, захваљујући неколицини српских војника и једном официру који их је предводио. Пролазећи поред нас, официр нас је поздравио махањем руку, вичући: „Французи, Фран-

цузи!“ Његови војници, не знам колико их је било, можда педесетак, били су срчани — осмехивали су се као да су пошли на неко весеље. То што је потом следило највише је личило на пожар и страховит потрес. То су српски војници бомбама изровали гробље и натерали непријатеља да се повуче.

Кад је пао мрак све се смирило. Губици су били тешки на обе стране. Пуцњаве није било. Чули су се само крици рањених војника на обе стране, јер им није указана помоћ. Дан је открио слику ужаса: простор до Петорака био је осут лешевима...

РАЊАВАЊЕ

Једног јутра, 3. октобра, док смо припремали артиљерију, однекуд се појави једна старица. Рече да је Српкиња и да су је Бугари повели до српско-грчке границе да им покаже пут. Рекла је да је из Петорака. Позивала нас је да уђемо у село, јер је, према њеним речима, непријатељ отишао и нема опасности...

Позвали смо једног српског

се договорили да се ту утврдимо. Почели смо да копамо ровове...

Добро је што смо тако поступили, јер смо већ 4. октобра имали жесток окршај. Непријатељ је покушао да избије на коту. Читаву ноћ је трештала борба. Били смо исцрпљени, али без већих губитака. У рано јутро кренули смо у противнапад и освојили последње грчко село на граници. Били смо, у ствари, на око 200 метара од српске границе. Испред нас су била два српска села...

Одређен сам да са групом војника останем у једној напуштеној кући испред српског села Кенали. Дању сам осматрао кретање непријатеља, обавештавао о томе команданта, а увече постављао стражу и штитио се од изненађења. Прве ноћи смо се одмарали. Мало смо предахнули. Али, следеће ноћи замало што нисмо изгинули...

официра који је разговарао са овом старицом. Она га је уверавала да је село без непријатељских војника. Неко је изразио сумњу: шапатом је рекао да је ова жена, можда, шпијунка, да су је Бугари послали да намами војнике у клопку. Настало је гунђање, чула се чак и по која псовка. Видећи то, жена рече да ће она кренути испред војника. Српски официр је закључио да она говори истину, али је, ипак, послао једну патролу у село. Неколико минута касније патрола се вратила и обавестила нас да је село пусто. У Петораку и на падишама села није било непријатељских војника. Старица је говорила истину. Француске и српске трупе ушле су у Петорак без борбе и у стрељачком строју избиле на коту 619. Официри су

Из сна ме пробуди јака митраљеска ватра. Куршуми су засипали прозоре и врата куће у којој сам био. Моји војници су повремено одговарали. Очевидно, непријатељ је кренуо у страховит напад. Не знам шта се напољу збива, не могу да изађем, јер су врата куће изрешетана. Чујем позиве својих војника, изговарају моје име, али не могу да изађем. Од оружја имам само пиштољ. Не могу да га употребим, ничему ми не служи. Могу само да окончавам свој живот. А имам само 24 године. Борба трешти, мој пук се укључио у битку, чујем и гласове српских војника, али још сам у оној кући. Шта чекам? Можда је непријатељ близу, можда ће за који тренутак да убаци бомбу! Отворим врата и јурнем напоље —

покошен рафалом... Осећам како крв шикља. Беспомоћан сам... Чујем гласове бугарских војника. Свиће...

СПАС

Не видим више ниједног свог војника. Сви су иза мене, повукли су се, ако су живи, позади, међу главнину. Видим тројицу Бугара како ми се у скоковима ближе и ја се у мислима опраштам од живота! До мене добауља српски војник. Зове ме по имену: „Жорж!“ Она тројица Бугара су сада на двадесетак метара. Ево их, пребацују се према кући. Кад су се поново подигли, онај српски војник хитну једну за другом две бомбе. Бугари се више не појавише. „Држи се, Жорж“, говори ми. Потом ми раскопча блузу, откиде ножем комад кошуље и поче да ме превија. Прије још неколико српских војника — сви ме ослобављају по имену. Одједном сам схватио да сам окружен пријатељима, дивним људима, српским војницима који су сада ту, поред мене, да би ме избавили, како ме непријатељ не би дотукао.

Ево нове групе Бугара. Чујем поново њихове гласове, али чујем и глас њиховог официра који их тера да иду напред, према нама. Сад више нисам тако уплашен: превијене су ми ране, крв не тече, малаксао сам, али што је најважније — нисам више сам. Поред мене су моји другови Срби и знам да ме неће оставити. Ово је сада битка за — мене! Ево, овог трена, кад се овај српски војник подиже на колена и баца бомбу — то он чини због мене, брани мој живот! Очима изражавам захвалност. Бугари устукнуше пред бомбама... Извукли су ме са положаја и ја сам пола часа касније био у пољској болници, на сигурном месту. Они који су ме спасли, српски војници, вратили су се на положај.

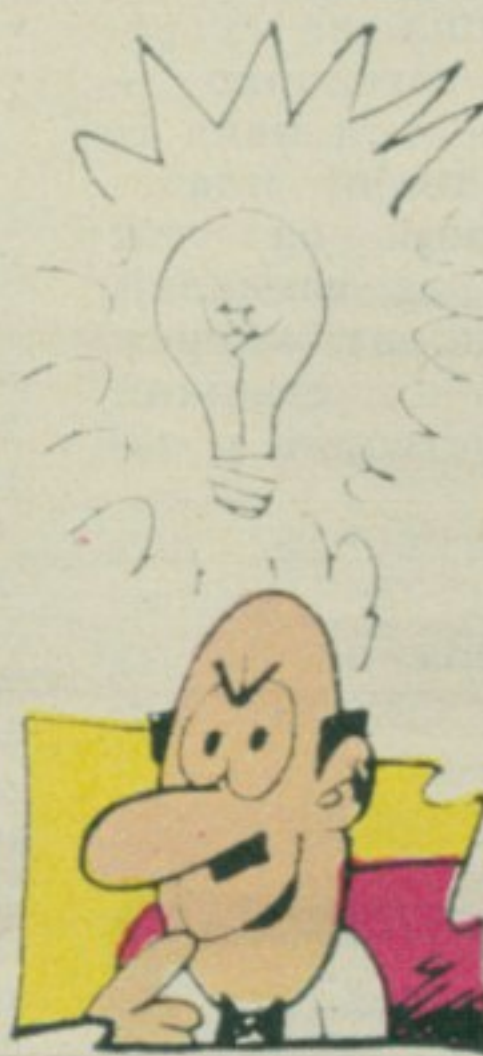
Касније, кад је пробијен Солунски фронт, био сам поново са српским трупима, са српским јунацима којима сам се увек дивио. Тек тада ми је понестајало снаге да их стигнем: јурили су као да имају крила. За кратко време, ломећи све пред собом, били су у својој престоници. Ја сам са својом јединицом стигао до Скопља. Потом сам се вратио у Француску. Рат је био завршен, рат у коме сам три године војевао...

Жорж Швајцер живи у Лунивилу, у Француској. Има 87 година. Носилац је Ратног крста са златном палмом, Обилићеве медаље за храброст и других ратних одликовања.

(Из књиге Антонија Ђурића: „Солунци говоре: Овако је било“)

У КРУГУ ПОРОДИЦЕ: НАДМУДРИО ИХ

ПЕРСЕЈУ, НЕ ОКРЕЋИ СЕ!

ЛЕГЕНДА
О КОРАЛИМА

Синова нећеш имати, а твој унук мораће да те убије — одговорило је пророчиште већ о старелом краљу Арга Акисију када је упитао да ли ће му моћни богови испунити највећу жељу и подарити наследника.

Одговор је силно уплашио краља. Да би избегао предсказану судбину, Акисије одлучи да своју једину кћерку Данају и њеног малог сина Персеја закује у ковчег и баца у море. После 10 дана морске струје избацише овај необичан терет на обалу острва Сериф, у Кикладском архипелагу, где је владао краљ Полидект. Верујући да их је послао сам бог, краљ им указа гостопримство.

Раскошна лепота принцезе Данаје ускоро освоји Полидекта и он одлучи да се по сваку цену ожени њоме. Али, млада жена поклањала је свом сину Персеју сва своја осећања и не хтеде да да свој пристанак. Љубоморан, краљ замрзе Персеја и поче да смишља како да га се ослободи. Не желећи, ипак, да повреди материнска осећања лепе Данаје, вешто је прикривао своје непријатељство.

Једнога дана Полидект поведе младића у лов. Одједном, пред њих излете рањени вепар бесно грохући. Предухтревши краља, Персеј баца копље и погоди звер право међу очи. Полидекта задиви његова храброст па га упита:

— Храбри сине прелепе Данаје, реци ми да л' ти је рука задрхтала пред погледом дивље звери?

— Моје срце не зна за страх, краљу — одговори младић. — Не бих задрхтао

МНОГИ ЈУНАЦИ ПОКУШАВАЛИ СУ ДА САВЛАДАЈУ ОПАСНУ ФОРКИЈЕВУ КЋЕРКУ, АЛИ ЊЕН СТРАШНИ ПОГЛЕД СВЕ ИХ ЈЕ ПРЕТВАРАО У КАМЕН.

ни пред Медузом, најстрашнијом међу Горгонама.

— Непромишљене су речи које си изговорио — рече краљ. — Али нека се то припише твојој младости. И храбрији од тебе покушали су да савладају опасну Форкијеву кћерку, али их је њен страшни поглед све претворио у камен.

Персеј, разљућен што краљ сумња у његову храброст, обећа да ће му донети главу окрутне Ме-

дузе и доказати да његове речи нису само празно хвалисање.

АТЕНА СЕ СВЕТИ

Медуза је била најлепша од шест кћери морског божанства Форкија. Три старије Граје, рођене са седом косом, имале су само једно око и један једини зуб којима су се служиле наизменично. Сасвим другачије биле су Горгоне, три млађе кћерке. Две су биле обдарене бесмртношћу, а најмлађа Медуза изузетном лепотом. Љута на богове што и њој нису подарили бесмртност, често им је пркосила, али је због своје дрскости сурово кажњена. Озлојеђена, богиња мудрости Атина одлучи да јој се освети и претвори је у чудовиште. И тако се уместо сјајне и раскошне косе око Медузине главе преплитаху змије, а лице јој постаде тако ружно да би се свако ко би је погледао скаменио од ужаса.

Персеј није знао где је Медузино скровиште па одлучи да најпре потражи њене старије сестре. Нађе их на њиховим престолима у подножју планине Атлант. Прикривши им се с

леђа, он им оте око док су га додавале једна другој и рече да ће им га вратити једино ако му кажу где се скрива Медуза.

— Ти си нас преварио, младићу — заукаше сестре. — Ипак, морамо се покорити твојој вољи јер ћемо без ока остати потпуно следе. Али, треба да знаш каквом се ризику препушташ. Још нико није погледао нашу сестру а да се није претворио у камен.

Тако му Граје показаше пут и Персеј настави своје путовање кроз непроходне пределе сусрећући само кишом испране кипове људи и дивљих животиња које је Медуза скаменила. Изненада зачу како га неко зове по имену. Зачућен, осврну се и виде старца седе браде како му се приближава. С њим је ишао висок, наочит младић и жена невидљиве лепоте.

— Ко сте ви? — упита их збуњени Персеј. — Већ дуго ходам овим пустим крајем где људска нога није крочила. Мислио сам да нећу срести никог живог, а ви знате чак и моје име.

— Ми нисмо људи, него божанства од којих се ништа не може сакрити — одговори лепа жена. — И твоја намера добро нам је позната. Ја сам Атина, бо-

гиња мудрости, старац је Хад, владар подземног света, а младић Хефест, глашник богова. Велика је мржња коју осећамо према Медузи. Па ипак, не смео је уништити јер бисмо тиме изазвали судбину. Зато и желимо да ти помогнемо и олакшамо твој тежак подухват.

После ових речи Хад му поклати шлем који чини невидљивим сваког ко га стави на главу. Хефест му даде своје крилате сандале, а Атина му поклати сјајно углачан штит опоменувши га да га употреби као огледало и да никако не погледа Медузу право у лице. Потом све троје несташе, а Персеј крену даље.

ЛИН У ОГЛЕДАЛУ

Персеја наједном тргоше чудни звуци који су долазили из даљине. Било је то шиштање змија и Медузин окрутни смех који је одзвањао планинама. Персеј одмах стави шлем на главу, продужи и застаде испред пећине одакле се разлегао кикот. Извади сјајни штит и, гледајући у њему страшну звер, крену јој у сусрет ходајући на трашкеш. Затим се нагло окрену и једним ударцем одруби јој главу. Пазећи да је не погледа, стави је пажљиво у торбу, навуче Хефестове сандале и одлете према острву Сериф.

Невидљив, Персеј стиже на двор краља Полидекта који је, верујући да се младић више неће вратити, почео да припрема свадбу. Схвативши шта Полидект смера, младић пожури да нађе своју мајку. Кад уђе у кућу, угледа Данају како горко плаче над својом судбином, па, дирнут њеним болом, одмах скиде шлем и рече:

— Не плачи, мајко! Твој син се вратио да те заштити.

Кад је Полидект чуо да се Персеј вратио, силно се ражести. Узе мач и крену чврсто решен да га убије. Али, Персеј је и овога пута био бржи. Извади из торбе Медузину главу и окрену је према Полидекту. Овај је погледа и истог трену се окамени.

Из одрубљене Медузине главе потече неколико капи крви које се откотрљаху у море. Из њих изникше корали жаркоцрвене боје чије су камене наслаге пронађене касније на обалама Кикладских острва. Од њих су Грци правили разне врсте накита који је дивно пристајао уз лепа лица њихових жена.

Много година касније пророчанство се ипак обистинило. На неком такмичењу, Персеј је свијим диском случајно погодио неког старца и на месту га убио. Није знао да је то његов деда Акисије.

После овог несрећног случаја Персеј је наследио једину круну и постао владар Арга.

Т. П.

ЗАМАК ОСВОЈЕН — ЧАРШАВИМА!

НОЋ ДВОСТРУКЕ ПРЕВАРЕ

КАДА ЈЕ УГЛЕДАЛА СВОГ УДВАРАЧА КАКО ЧЕКА У ПОДНОЖЈУ КАМЕНЕ КУЛЕ, ЛЕДИ МАРИОН ДЕ ЛА БРИЈЕР ХИТРО ЈЕ СПУСТИЛА ПЛАТНЕНЕ ЛЕСТВИЦЕ. АРНОЛД ДЕ ЛИС ДОШАО ЈЕ ПО ЊУ ДА ЗАЈЕДНО БЕЖЕ

Велика љубав Марион де ла Бријер почела је баш као у старим баладама... колико је само пута седела крај прозора у каменој кули Пендауер огромног замка Ладлоу и, певушећи уз лутњу, замишљала како су стихови посвећени њој и како леп кавалер, чији лик никад није до краја могла да замисли, клечи пред њом. И управо то се десило. Када је најмање очекивала, међу заробљеницима корачао је ОН!

ИЗБАЧЕН ИЗ ЗАМКА

Краљ Виљем II Риђи, наследник Виљема Освајача на енглеском престоу од 1087. године, наредио је да Валтер де Ласи, господар Ладлоуа, напусти замак и у њега се усели други нормански велможа Ђос де Динан. Таква одлука је донета зато што су Де Ласијеви постали исувише моћни феудалци, а краљ је желео да конце несигурне власти држи што чвршће у својим рукама.

Ладлоу је за Енглеze био изузетно значајна стратешка тачка: налазио се на граници према Велсу, а његови гломазни, камени зидови који су затварали доста велики простор чинили су га једном од највећих и најбоље брањених тврђава.

Када му је саопштена краљева одлука, Валтер де Ласи био је луд од беса. Лице му је постало пурпурно до корена косе. Провео је дан шетајући крупним корацима по својој главној сали, хватајући се за мач и претећи осветом. За то време у свим кулама и зидинама владао је метеж паковања јер, краљева одлука била је неопозива и није било говора да се не послуша.

Предвече је Валтер де Ласи позвао своје најверније витезове. Имао је готов план у глави и желео је да им га саопшти и посаветује се.

ЉУБАВ ЛЕДИ И КОЊУШАРА

Када су Де Ласијеви запустили Ладлоу, у њега су се уселили Де Динанови. Међу дворкињама била је плавокоса и плавоока леди Марион, млада и лепа као ружа. Додељене су јој одаје у кули Пендауер.

Динанови се тако рећи још нису ни навикли на Ладлоу, када је једнога дана у зору са осматрачнице одјекнуо рог за узбуну: стражар је угледао мноштво коњаника распоређених на прилазима замку. План охолог и увређеног властелина, ско ван онога дана када му је саопштена краљева одлука да напусти Ладлоу, почео је да се остварује. Мада су строги канони тадашњег неписаног права налагали да вазал владару дугује апсолутну послушност, Валтер де Ласи одлучио је да

се о то оглуши. Није могао поднети да буде избачен из замка који су подигли његови преци.

Али, сметнуо је с ума да је Ладлоу неосвојив због свог извазредног положаја и дебелих зидина. Ту предност имао је сада нови господар Ђос де Динан и умео је да је искористи!

Де Ласи је брзо савладан и са својим људима уведен у замак као заробљеник. Док су погнутих глава прелазили дрвени мост, посматрали су их Де Динанови војници поређани с обе стране, са хелебардама у рукама, као и дворјани међу којима је била и леди Марион. Када су јој се очи сусреле

с погледом стаситог младића који је ишао одмах уз Валтера де Ласија, уздрхтала је и нешто јој је рекло: то је тај!

Младић је био Арнолд де Лис, Де Ласијев коњушар.

СТРАЖА ПРЕД ВРАТИМА

Ђос де Динан имао је племениту нарав. Није желео да бившег господара замка изједначи са обичним заробљеницима и баца га у

тамницу, него је Де Ласију и његовом коњушару, који је и сам био племенитог рода, доделио одаје у кули Пендауер. Наравно, пред вратима је постављена стража.

Још исте ноћи, на уској, каменој тераси куле на коју су гледале њихове одаје, појавила се витка прилика леди Марион. Арнолд де Лис био је на прозору и, као у драмама какве ће вековима касније писати Шекспир или Корнеј, направљен је љубавни договор. Леди Марион ће помоћи свом кавалеру да побегне из високе куле, а он ће се наредне седмице вратити са коњем по њу. Наравно, опет ноћу.

Марион је бешумно, како је дошла под прозор, одлепшала натраг у своје одаје, по чаршаве и пешкире. Чврсто везани један за други, комади јаког, средњовековног платна чинили су сигурне „лествице“ којима се Арнолд спустио у слободу. Последње што је видео на тераси Пендауера те ноћи био је бледи лик младе Марион и марамица којом му је махала.

ОН ЈЕ ВОЛИ

Следећег дана откривено је бекство, али ником није било ни на крај памети да посумња на Марион, нити било коју другу леди из замка. Марион је, срећна и забринута, бројала дане до оног договореног када се спрема да одјезди са лепим кавалером.

Чим су те ноћи погашене свеће, Марион је почела поново да везује чворове: правила је лествице од платна којима ће се њен драги попети по њу. Када је завршила, изишла је на терасу и погледала доле.

Он је већ био ту и чекао! Марионино срце лупало је од среће, јер се уверила да је младић од речи и да је, значи, воли као и она њега. Брзо је спустила везане чаршаве и Арнолд се попео у њен загрљај.

Марион је мислила да ће одмах да беже, али Арнолд је сматрао да треба причекати још мало да ноћ одмакне и сви чврсто заспу. Када је плавокоса леди схватила прави разлог тог отежања, било је сувише касно!

Јер, Арнолд те ноћи није дошао сам, нити је уопште помишљао да се жени са Марион. Довео је стотину војника који су се спретно и бешумно попели у замак истим путем којим и он. То је био део плана. Војници су прво заробили стражу, а затим ослободили Валтера де Ласија и његове људе. После тога више није било тешко освојити у сну изненађени Ладлоу!

Када је схватила шта се догодило и да је преварена, Марион је зграбила Арнолдов мач и зарила га право у срце кавалера-издајника. Затим је зажмурила и бачила се са Пендауера, јер жива није могла да поднесе срамоту љубавне и војничке преваре.

Тако је Валтер де Ласи поново загосподарио Ладлоуом, мада не за дуго: краљ је послао на њега читаву војску и неосвојива тврђава пала је уз велико крвопролиће.

М. К.

ПРИЧЕ О ГРАДОВИМА

ЗБОГОМНИ

После Наполеоновог пада одржан је чувени Бечки конгрес који је заседао од септембра 1814. до јуна 1815. године. После две деценије ратова и опште пометње у Европи, чинило се да ће се успоставити не само мир већ и да ће поробљени народи добити очекивану слободу и независност. Међутим, главну реч на Конгресу водиле су империјалистичке силе које су између себе делиле Европу. Тако је Аустрија повратила земље које је изгубила у Наполеоновим ратовима и постала једна од водећих европских сила.

Посебна представа били су недељни изласци тадашњег аустријског цара апсолутисте Фране I. Царску породицу, која се у својим луксузним кочијама возила широком авенијом Хауптале, пратило је у овим поподневним шетњама око три хиљаде угледних бечких породица.

За време Конгреса, кроз Беч је прошло око 20 хиљада туриста. Државници и политичари проводили су време на званичним седницама, али много више у интригама иза затворених врата, на раскошним јавним приредбама, баловима и пријемима.

Прва половина 19. века обележена је наглим индустријским развојем. У самој престоници подигнуто је неколико нових, модерних фабрика, а прва железница изграђена је 1847. године. Током 19. века у овом великом културном средишту радили су Јернеј Копитар, Вук Караџић, Његош, Ђура Даничић.

С развојем капитализма ојачао је и раднички покрет. Марта 1848. избила је велика револуција и у Аустрији је збачен Метернихов полицијски режим. Међутим, и нова либерална влада убрзо се показала непријатељски расположена према радништву...

АРЕВИ!

БЕЧ

2

Фрањо Јосиф, који је на власт дошао средином 19. века, био је последњи представник феудално-апсолутистичких тежњи у Европи а по његовом министру унутрашњих послова један период његове владе назван је — Бахов апсолутизам. Цар је предузео неколико освајачких похода, али у ратовима са Француском и Италијом није имао много успеха. Тежак пораз доживео је и у рату с Пруском, тако да је био приморан да 1867. приступи реорганизацији државе. Новооснована двојна монархија — Аустро-Угарска с правом је сматрана „тамницом народа“, јер су у њој привилегије имали Аустријанци и Мађари, док су словенски народи били подјармљени.

У самој престоници последице Јосифових ратних неуспеха нису се много осећале. Крајем 19. и почетком 20. века долази до великог замаху грађевинске делатности. У Бечу ничу широки булевари и многе велелепне палате и јавне зграде.

Године између два рата обележене су социјалним превирањима. Иако се раднички покрет свим снагама борио против фашизма, марта 1938. године Хитлер је анексирао Аустрију која је ушла у састав Трећег Рајха.

После слома Централних сила у I светском рату, први пут у својој историји Аустрија постаје република с парламентарним системом владавине.

Република Аустрија обновљена је после II светског рата, али је посебним споразумом између савезника подељена на четири окупационе зоне — британску, америчку, француску и совјетску. Године 1955. са Аустријом је закључен тзв. „Државни уговор“ и окупационе трупе су се повукле. Аустрија је добила пуну независност. У последњих двадесетак година Беч поново оживљава и постаје центар многих културних и друштвених збивања. У њему је седиште неколико организација у оквиру Уједињених нација. И поново је стециште туриста.

ХИТ-СТРАНА

ВЛАДИМИР САВЧИЋ — ЧОБИ

Ових дана изишла је солистичка ЛП плоча ВЛАДИМИРА САВЧИЋА ЧОБИЈА под називом „Ти си моје мало маче“ која је већ у првом тиражу сребрна. Чоби, вокални солиста састава ПРО АРТЕ одлучио је да, после распада групе, настави соло-каријеру.

Владимир Савчић и ПРО АРТЕ били су присутни у домаћој забавној музици пуних једанаест година. Својевремено су представљали праву авангарду домаћег музичког стваралаштва, а њихови неоспорни квалитети дали су и прве резултате: рекордну продају плоча, бројне фестивалске награде у земљи и иностранству и турнеје о којима се доста говорило и писало на страницама наше музичке штампе. Чочи и ПРО АРТЕ снимили су 11 ЛП-ија и више од четрдесет сингл-плоча које су продате у преко 5 милиона примерака што представља број о којем маштају не само домаћи певачи, већ и они који раде и живе у земљама Европе и Америке где је диско-индустрија много развијенија. Чоби и ПРО АРТЕ изузетно су стартовали. Њихова прва сингл-плоча са хит-номером „Такав је живот“, познатија по симпатичном рефрену „Мало, мало...“ продата је у сребрном тиражу. Успеси су се ређали тако да су освојили неколико десетина златних и сребрних плоча.

Иако се постава групе ПРО АРТЕ неколико пута мењала, њихова популарност није опадала захваљујући, пре свега, вокалном солисти Владимиру Савчићу Чобију. Али, састав се ипак распао после једанаест година постојања и Чоби о томе каже: „Било је неминовно да се једног дана разиђемо. Последњих неколико година домаћа естрадна сцена има више наклоности према типичним рок-саставима. Али и наше године, музичка разилажења у саставу и оно најважније, нисмо сви живели и стварали у истом граду, проузроковали су распад. Пошто лично сматрам да музици могу још доста да дам, одлучио сам да наставим солистичку каријеру. Прве резултате очекујем баш од ове нове соло-плоче. Захваљујући мојим пријатељима, афирмисаним композиторима и музичарима, успео сам да направим једну заиста квалитетну плочу, како у музичком тако и у интерпретативном смислу“.

На плочи „Ти си моје мало маче“ нашло се десет композиција. Насловну нумеру компоновао је Арсен Дедић, Слободан Ковачевић, гитариста сарајевских INDEKSA, аутор је две нумере „Кроз ватру и плам“ и „Не говори ништа ноћас“, песме „Тата, ти си главни“ и „Моја мати“ компоновао је Слоба Ковачевић из групе МОРЕ, Кемал Монтено је написао „Хвала ти“, док је Ђорђе Новковић аутор четири композиције „Фиксицеја“, „Загри ми јако“, „Ја сам студент и студирам“ и „Намигни ми једном“.

АДРЕСА: Владимир Савчић Чоби, Цвијићева 53, 11000 Београд

песма
недеље

ТИ СИ МОЈЕ МАЛО МАЧЕ

Музика и текст: Арсен Дедић
Пева: Владимир Савчић Чоби

Ти си моје мало маче
које мора да се паз
да не зебе, да не плаче
које мора да се маз

Ти си моје мало маче
које преде, које дријема
које не зна куд ће, шта ће
јер никог осим мене нема

Напољу је хладно
и вјетар и киша
провест ћемо ноћи
сами покрај огњишта

Напољу је хладно
снијег је око куће
а нама је добро,
једноставно вруће

Ти си моје мало маче
успавано на мом срцу,
па те грлим јаче, јаче
ти си моје мало маче

ПЕНЕТРЕЈШН (PENETRATION)

Једна од водећих енглеских панк-група ПЕНЕТРЕЈШН ових дана престала је са радом. Као разлог за доношење овакве одлуке, чланови групе наводе стање у рок-музици у својој земљи. Наиме, они сматрају да је у потпуности настала она првобитна атмосфера, жеља и искреност са којом су они, као и већина других панк-састава, покушали да пруже нешто ново већ засићеној и равнодушној публици.

Вокална солисткиња каже о томе: „Када смо почињали, свирали смо ради забаве, да би развеселили себе и друге. Тада нисмо мислили на успех и новац. Наша диско-кућа искорис-

тила је то па је од нас тражила да пишемо хит-песме, да непрестано наступамо, тако да смо ове године свакодневно одржавали концерте. Диско-кућа нас је онда послала на турнеју по Америци, за коју се уопште нисмо припремали. Када смо се вратили у Енглеску, добро смо размислили о свему и закључили да је најбоље да престанемо са заједничким радом јер од наших првобитних жеља није остало ништа“.

ПЕНЕТРЕЈШН је за собом оставио два солидна албума и неколико неуспелих синглова. Имали су велики број верних присталица и они ће сигурно бити и највише погођени разлазом групе.

СТАТУС КВО (STATUS QVO)

Рад чланова групе СТАТУС КВО година су поједини рок-кригичари распоравали. За многе, биле је то музика једне генерације, тренутка када се на светској поп-сцени ништа није догађало и када је тешки рок имао своје присталице. Међутим, данас када састав слави пентаестогодишњицу свог постојања, свој енглеској групи мора се одаћи пуно признање.

Чланови састава СТАТУС КВО, и поред деценије и по заједничког рада, не помишљају на повлачење. Још су хит-група што потврђује и податак да им је последњи сингл са нумером „Што год желиш“ („Whatever You Want“) за веома кратко време постао један од најпопуларнијих на енглеској топ-листи, а улазице за турнеју која је у току биле су распродате чак месец дана раније. Група је све то постигла упорним радом, негујући звук данас лако препознатљив и оригинал. Своје умеће чланови састава најбоље демонстрирају на концертима. Сталне турнеје и концерти никада им нису падали тешко, мада су већ зашиљ у четврту деценију живота. О томе Френсис Роси, гитариста и певач, каже: „Волимо да смо у сталном контакту са нашим обожаваоцима јер нам то даје снагу да будемо још бољи. Ми нисмо, а никада нећемо ни бити, студијска група. Врхунски тренутак рок-ен-рола је баш овај, када између публике и музичара нема границе и сви постају једно.“

АДРЕСЕ:

СТАКЛЕНО ЗВОНО
Марулићев трг 11
41000 Загреб

СМАК
Маршала Тита 153
34000 Крагујевац

Топ-Акте

НОВЕМБАР 1979.

ДОМАЋА

1. ЗАКУНИ СЕ, ЛУБАВИ — Сребрна крила
2. СТРАНИЦА ДНЕВНИКА — Парни ваљак
3. ПОМОРАЦ САМ, МАЈКО — Атомско склониште
4. НЕМАШ ДОБАР СТИЛ — Мира Остојић
5. СТРЕПЊА — Лутајућа срца
6. ЦУБОКС МАМА — Тетка Ана
7. БИЛО БИ ЛУДО — Фадил Тоскић

8. БАЛАДА О ЋАЋИНОМ САТУ — Оливер Драгојевић

9. НЕМАМ ЗА КАВУ — Томи-слав Ивчић

10. МИ СМО ЈЕДНО ДРУГОМ ГОВОРИЛИ — Срђан Марјановић

СТРАНА

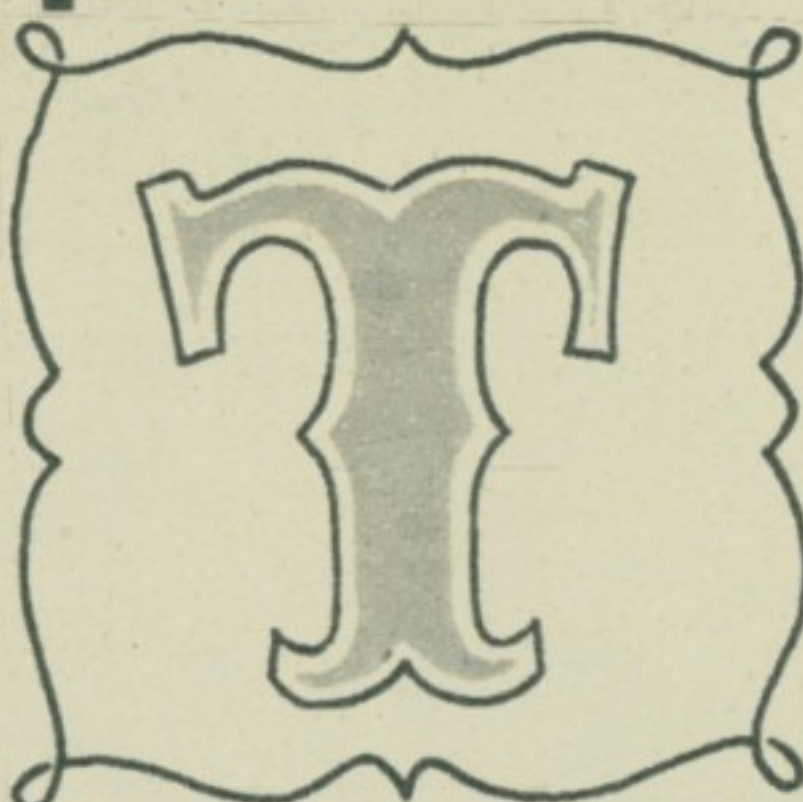

1. MESSAGE IN A BOTTLE — Police
2. DREAMING — Blondie
3. VIDEO KILLED THE RADIO STAR — Buggles
4. GLORIA — Umberto Tozzi
5. LADY WRITER — Dire Straits
6. GIMME — Abba
7. DON'T STOP... — Michael Jackson
8. CARS — Gary Numan
9. WHATEVER YOU WANT — Status quo

10. SAIL ON — Commodores

Музички речник

ТАМБУРА — Тамбура је музички инструмент са 4—8 жица које се окидају трзаљном или тер-

зијаном. Има више величина и врста тамбура: бисерница, брач, бугарија, берде и др.

ТАПАН — Тапан (или тупан) је врста цилиндричног бубња, раширен у Албанији, Бугарској, Косову, Македонији и Србији. Израђује се у различитим величинама ко-

је се могу сврстати на два основна типа: велики и мали тапан. Мало тапан има продорнији звун од великог тапана. Нао народни музички инструмент, тапан се обично свира у саставу с другим, мелодијским инструментима.

ТАРАНТЕЛА — Таранте-ла је напуљска народна игра у 6/8 танту у све

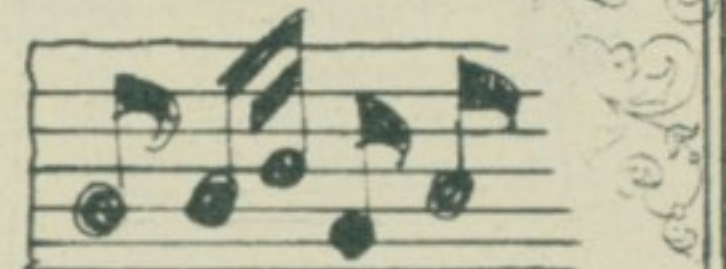

бржем темпу. Примењивали су је и нао облик у уметничкој музици Шопен, Лист, Менделсон и др.

ТЕНОР — Тенор је висок мушки глас. Према карактеру, боји и распону гласа, јављају се и поједине подврсте тено-ра: драмски, лирсни и карактерни.

ТЕРЦА — Терца је интервал између првог и трећег тона дијатонске лествице.

ТЕШКОТО — Тешкото је најпопуларнија мушка игра у Македонији. Припада групи тешких ора. Пореклом је из западног планинског, сточарског краја Македоније. Игра се одмереним, елегантним и тешким покретима испуњеним унутрашњом снагом. Изводи се уз пратњу зурле и тапана.

ТИМПАНИ — Тимпани су ударачки инструмент одређеног звука. Састоји се од бакарног котла који је на горњој страни прекривен кожом по којој се удара маљима. У данашњем оркестарском саставу најважнији су инструмент из групе удараљки. Сматра се да су тимпани оријенталног порекла.

ТОКАТА — Токата је музичка композиција за оргуље или клавир, најчешће виртуозног и моторичног карактера.

ТРОМБОН — Тромбон је лимени дувачки инструмент. Има облик спљоштеног слова S. Потиче из Азије и спада међу најстарије инструменте уопште. Доказано је да је постојао још у праисторијско време.

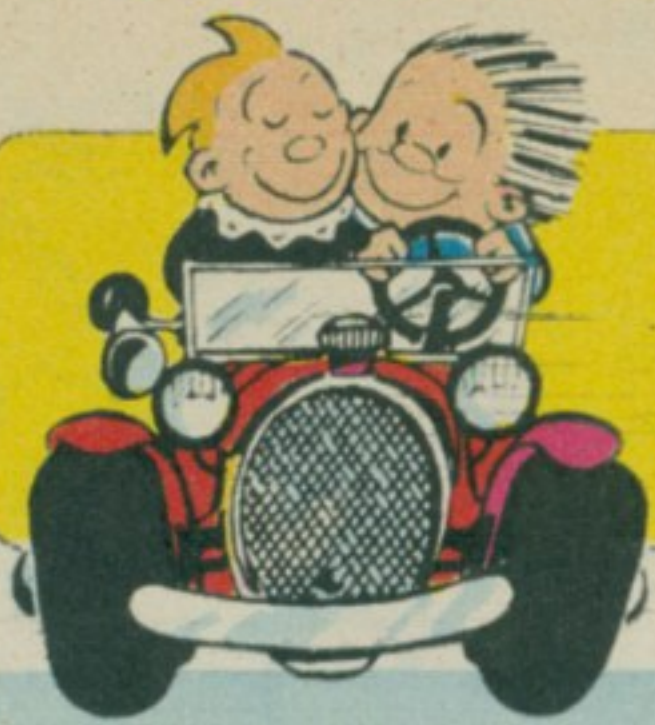
ТРУБАДУР — Трубадур је назив за песнике јужне Француске. Неговали су, првенствено, љубавну песму веома комплиноване форме чији је главни предмет незаинтересована љубав схваћена нао култ даме и извор врлина. У стилу трубадура писали су Данте и Петрарка, а од краја 15. века и дубровачки песници.

ТУБА — Туба је дувачки инструмент с вентилима, најдубљи у групи лимених инструмената.

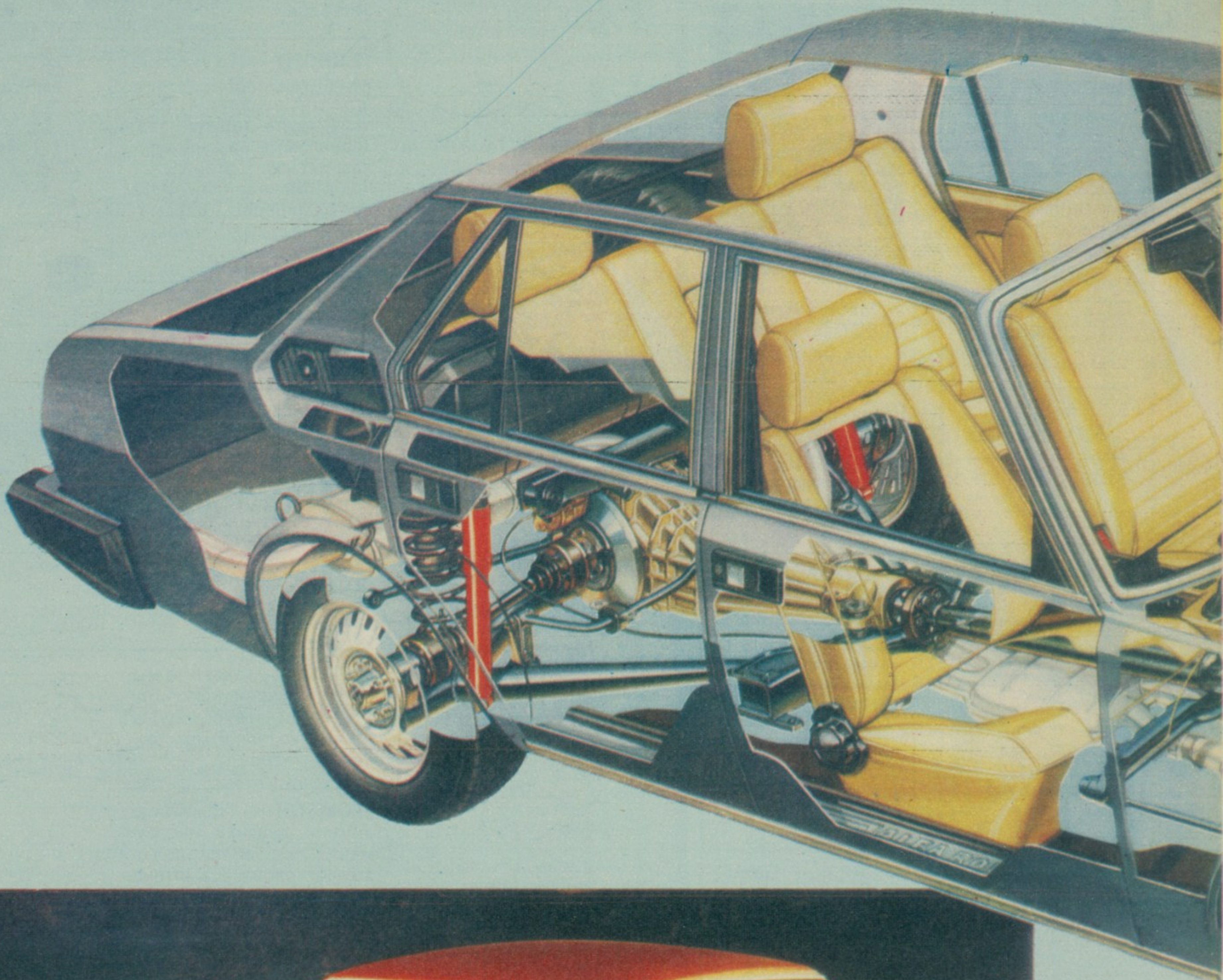

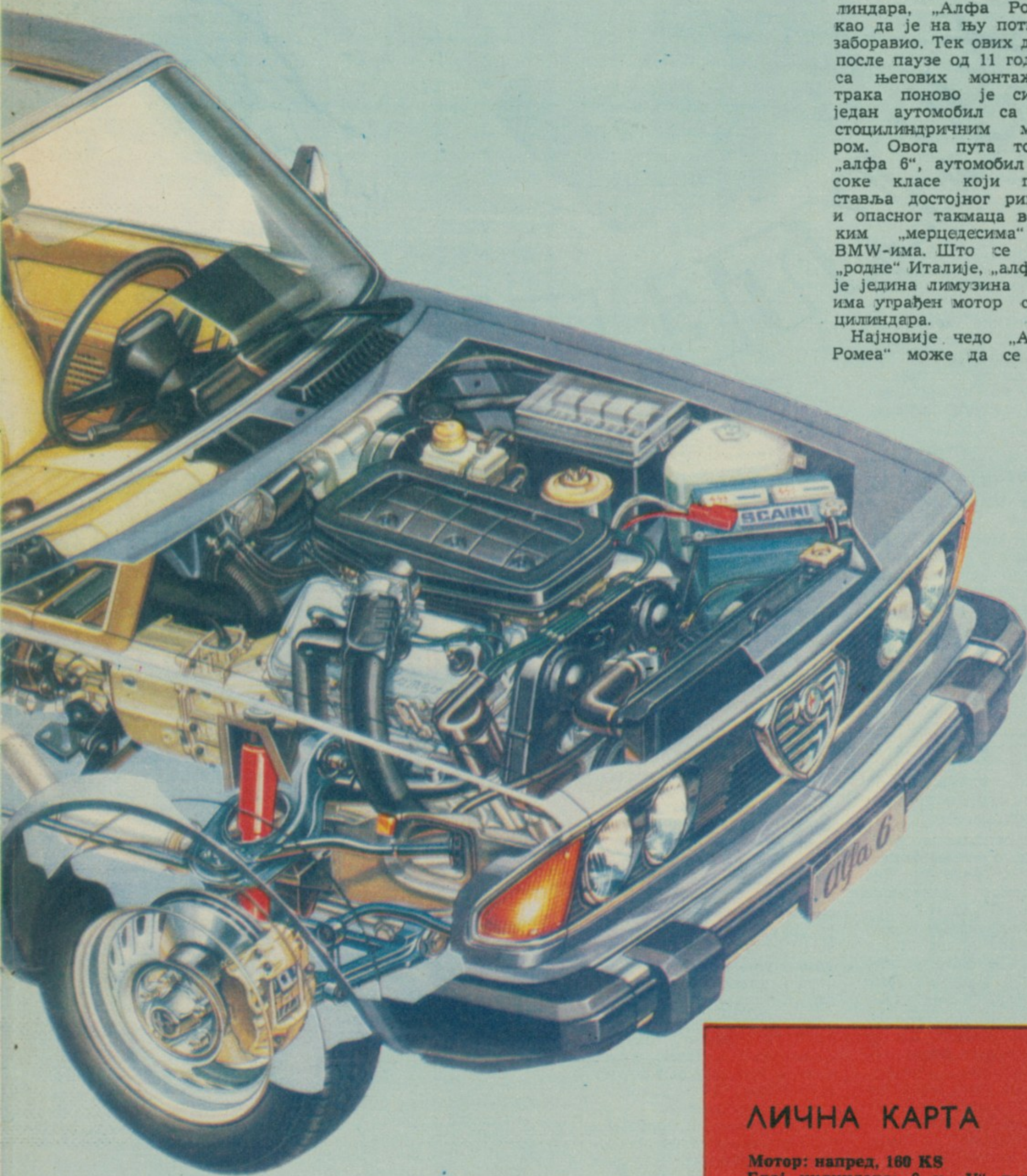
ЗАБАВНИКОВ
САЛОН
АУТОМОБИЛА

РОБУС

НИ „АЛФА 6“

Мада има богату традицију у прављењу мотора са шест цилиндара, „Алфа Ромео“ као да је на њу потпуно заборавио. Тек ових дана, после паузе од 11 година, са његових монтажних трака поново је сишао један аутомобил са шестостручним мотором. Овога пута то је „алфа 6“, аутомобил високе класе који представља достојног ривала и опасног такмаца великим „мерцедесима“ и BMW-има. Што се тиче „родне“ Италије, „алфа 6“ је једина лимузина која има уграђен мотор са 6 цилиндара.

Најновије чедо „Алфа Ромео“ може да се по-

хвали класичном линијом обогаћеном неким ситним, више естетским, него практичним детаљима. Сем линије, „алфа 6“ има и класично решење механике, а од старијег модела наследио је мењач са 5 брзина и „де дион“ осовину позади. Убрзање је, као и код других типова „алфа ромео“, изванредно, а максимална брзина износи чак 200 километара на час!

Ако се елиминишу неки од недостатака као што су, на пример, већ давно виђена линија, добро позната седишта, не баш нарочито пространа кабина, „алфа 6“ је по својим карактеристикама веома успео аутомобил.

Набрајање оног што ову спортску лимузину чини изузетном почећемо мање важним детаљима: „алфа 6“ има спољашње огледало којим се манипулише из кабине, „анатомско“ седиште возача, волан чија се висина и нагиб подешавају по потреби. Видљивост је веома добра, пртљажник простран.

У кривинама, сва вредност овог аутомобила долази до пуног изражаја: он се на њима понаша сигурно. Мотор веома добро подноси и низак режим вожње мада све од себе даје кад пређе 3000 обртаја у минуту.

Сигурност са којом „алфа 6“ улази и излази из кривине треба пре свега захвалити „спремности“ мотора, прецизности волана, добро распоређеној тежини и успело решеној геометрији трапова.

Кад су у питању кочнице, и њима нема замерки: изванредно функционишу. Све у свему, могло би се закључити да „алфа 6“, по својим техничким карактеристикама, заиста и вреди онолико колико кошта — 19.800.000 лира!

ЛИЧНА КАРТА

Мотор: напред, 160 KS
Број цилиндара: 6 у „V“ под углом од 60°
Запремина цилиндара: 2.492 cc
Компресија: 9:1
Обртни моменат: 4000 o/min
Број брзина: 5 и ход уназад
Дужина возила: 4,76 m
Ширина возила: 1,634 m
Висина возила: 1,394 m
Тежина возила (празног): 1350 kg

Фебруара ове године седамнаестогодишњи Питер Томас из Лондона одселио се од куће заборавивши да понесе своје љубимце — отровног паука и гуштера. Његови родитељи су се ужаснули када су у својој спаваћој соби угледали ова два изгладнела примерка.

Како се нису усудили да их нахране, паук је угинуо, а власник Питер Томас нашао се на оптуженичкој клупи где га је довело Краљевско удружење за спречавање окрутности према животињама (Р-СПЦА). Осуђен је да плати 20 фунти казне и 20 фунти за судске трошкове. Укупно око 2000, израчунато у динарима.

Магарац нао сведок

Борба за организовану заштиту животиња почела је у Великој Британији у првој половини 19. века. У то доба животиње су се и те како злоупотребљивале. Много недаћа доживео је, на пример, магарац извесног Била Бернса, препродаваца воћа, пре него што је изведен пред суд да немо сведочи о својој судбини.

Пороти је било довољно да га види па да власника измучене животиње осуди за злостављање. Препродавац воћа морао је да плати позамашну своту, а магарац је доживотно ослобођен господарева суровости.

Овај догађај био је од великог значаја за групу људи на челу са Артуром Брумом која је 16. јуна 1824. године у једној кафани у лондонској улици Мартинс Лејн основала Друштво за заштиту животиња. Одлука суда била је плод њиховог дугогодишњег упорног залагања.

Борбе животиња биле су почетком прошлог века веома популарна забава. Народ је, у недостатку новца за скупља уживања, хрлио на двобоје петлова који су се, уз урликање и навијање публике, борили на смрт. Довитљиви организатори сурових приредби трудили су се да привуку бројну публику. Што је програм био разноврснији и борба крвавија, то је зарада била већа.

На вашарима и пијацама људи су се забављали гледајући разјарене псе како се растржу, а на биткама са више крви између медведа и бикова падале су ситне и крупне опкладе, урођена страст свих Енглеза.

Примере суровости према животињама нису пружали само организовани двобоји.

НАЖРТАНИЈЕ

Широм Велике Британије изнемогле и старе животиње једноставно су остављане да се потуцају и скапавају на плочницима пошто су одслужиле свој радни век.

Детективи на пијаци

Ричард Мартин, члан Британског парламента, издејствовао је још 1822. доношење закона о заштити животиња. Невоља је била што закон нико није поштовао. Због тога је свештеник Артур Брум, две године касније, сакупио групу људи и основао друштво које ће се годинама борити за боље поступање према животињама. Тако је ударен темељ Краљевском удружењу за спречавање окрутности према животињама.

Брум је сопственим новцем плаћао извесног Вилера чији је задатак био да прочешљава лондонске четврти и да, кад год примети да неко кињи животиње, кривце изведе пред суд. Посла је било толико да је Вилер морао да узме и помоћника.

Ова двојица поштено су зарађивала новац који је на њих трошио Брум, судећи бар по броју прекршитеља. За само пола године пред пороте лондонских судова изведене су 63 особе оптужене за злостављање животиња.

Постојала су и места где је друштво држало сталне „детективе“. Више нико на пијацама и кланицама није могао да искаљује бес на животињама, а под сталном присмотром били су нарочито кочијаша. За животиње су, најзад, сванули бољи дани.

Чланови друштва нису се посветили само хватању оних који су са животињама поступали окрутно. Основно је било, како је на

оснивачком скупу истакао Ричард Адамс, радити на томе да се „измене морална осећања људи“. И животиње имају право на живот — писало је на лецима које су чланови друштва делили по енглеским градовима.

Добре батине

Настојање да се измени свест људи мучан је задатак. Ричард Мартин је све до своје смрти износио пред Парламент предлоге нових закона о заштити животиња. Ниједан није био прихваћен. Када је 1834. године умро, Друштво за чије се циљеве тако ватрено залагао пливало је у дуговима. Оснивач и председник Артур Брум толико се задужио да је доспео у затвор. Ослобођен је захваљујући помоћи коју су остали чланови једва успели да прикупе.

Значајна победа однета је 1835. године када је Парламент коначно донео потпунији закон о заштити животиња. Нови законски пропис забрањивао је, између осталог, и борбе петлова. Организаторима сурових забава није, наравно, било ни на крај памети да се одрекну зараде — забрањени двобоји одржавани су на скровитим местима.

Чак и када је детективима Друштва успевало да кривце ухвате на делу, дешавало им се да за добро обављени задатак плате — добрим батинама. Једном су двојицу детектива који су покушали да спрече борбу петлова разјарени гледаоци тако и

ПАУКА!

Двојицу детектива који су покушали да спрече борбу петлова разјарени гледаоци тако су испребијали да је један од њих умро од задобијених рана.

спребијали да је један од њих, Џејмс Пајпер, умро од задобијених рана.

Упркос тешкоћама, само 16 година од оснивања, Друштво је постигло такве резултате у спречавању суровости према животињама, да га је краљица Викторија ставила под своју заштиту. Артур Брум није доживео ово признање — умро је три године раније.

Три месеца затвора

Иако је од дана када је борба за заштиту животиња започела прошло више од једног и по века, циљ који је поставио Ричард Мартин да се измени „морално осећање људи“ изгледа да је најтеже постићи.

Подаци којима располаже Краљевско удружење озбиљно доводе у питање веома распрострањено мишљење да Енглези обожавају животиње. Током 1978. године, како пише у билтену дотичног удружења, интервенисано је у 25 хиљада случајева злоста-

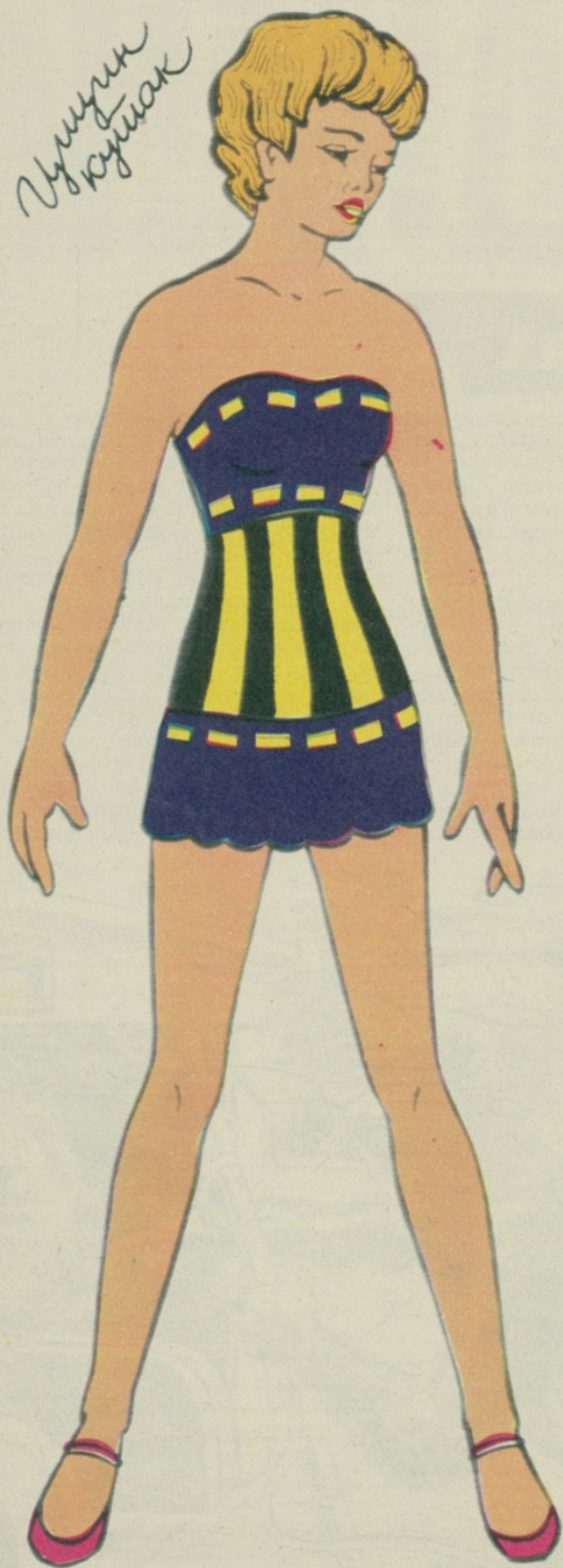
вљања животиња. Суд је изрекао 1047 казни, 256 особа лишено је права на држање животиња, 33 доживотно. Највиша предвиђена казна за мучење животиња је 500 фунти и (или) 3 месеца затвора.

Удружење је ефикасно и у погледу пружања помоћи угроженим животињама. На разним пунктовима широм огромног Лондона оно има двадесет четворочасовну дежурну службу. Довољно је окренути број телефона најближег од тих места и помоћ стиже — у виду савета, ако ваше куче усред ноћи неко случајно закључа у својој гаражи, или у виду дугачких лествица, ако се маче попело на дрво и данима одбија са њега да сиђе.

Тако је Краљевско удружење за спречавање окрутности према животињама за време овогодишње јаке зиме потрошило грдне паре док је покушавало да једно бело маче свуче са високе гране. За то време у Лондону су била у јеку два велика радничка штрајка, а тадашња влада управо се спремала да падне. Маче је на опште усхићење, спасено.

Умични
Окушак

ОБУЦИТЕ МАМУ

БЕРЕТКА

ПРОСЕЦИ
ПО
ИСПРЕКИДАНОЈ
ЛИНИЈИ И
УВУЦИ ГЛАВУ

ТОПЛА СУКЊА
СА ПРСУКОМ

ВЕЧЕРЊА
ХЛАДИНА

СВИЛЕНА
БЛУЗА

СУКЊА ОД ШАРЕНОГ ТЕКСАСА

Увек се говори о успесима у науци и уметности, а некад су баш промашаји занимљивији — рече Пет Бајс и завали се у наслоњачу.

Карл Вандерок оде да донесе следећу туру пива.

— Ако се не варам, ти опет започињеш неку од својих прича — рече Ханибал Шнајдер. — Само, молим те, немој да је испричаш до пола и онда саопштиш како те то подсећа на нешто друго, па треће...

— Стани, стара пивопијо! — прекиде га Пет и једним оком зачкиљи у Ханибала. — Да ли си икад чуо за Романа Оливеиру?

Велика Промена

— Мој пријатељ Оливеира — настави Пет — требало је да постане славан, али није. У научном погледу, његов рад био је изванредан и заслуживао је највећа признања, али је у очима људи био промашај. Недавно ми је писао — сада предаје на неком факултету у Тексасу — и каже да му не иде лоше, али свакако није успео онако како се могло очекивати. Упознао сам га још док сам био студент. Иначе, пореклом је Мексиканац...

— Сећате ли се да је оне зиме, кад је почела Велика Промена, владала страшна епидемија грипа? — подсети Пет пријатеље. — Роман се разболео, па сам отишао да га обиђем. Лежао је окружен јастуцима и бочицама лекова.

— Управо сам хтео да кренем — причао је Пет — кад је наишао стари Фогарти, такође професор са нашег факултета. Уплашио се да ће изгубити најбољег вирусолога, па је лично преузео његово лечење. Задржаше ме да видим како треба да изгледа преглед.

„Не чује се баш ништа“, хуктао је стари Фогарти, слушајући помоћу стетоскопа плућа пацијента. „Имаш толико длака на грудима да чујем како ударају у мембрану док померам слушалицу. Зар то није необично за једног Мексиканца?“

„У праву си“, одврати болесник. „Као и већина Мексиканаца, ја сам потомак Индијанаца, а они немају много маља по телу. Ово што видиш израсло ми је током прошле недеље.“

„Чудно!“, мрмљао је Фогарти. „Пре месец дана имао сам грип и са мном се исто догодило“, умешах се ја. „Нисам имао много маља, а сад на грудима имам читаво руно. Престао сам да носим поткошуљу јер ми је стално врућина...“

— Недељу дана касније — присећао се Пет — Оливеира је оздравио и дошао на факултет. Рекао ми је да је Фогарти добио грип и да је и по старчевом телу почело да расте много длака.

— Нешто касније, моја тадашња девојка ме је, снебивајући се, питала да јој објасним зашто је одједном постала врло маљава. Рекао сам јој да се многи људи жале на исту ствар, али нисам успео да је утешим. Јадница, била је утучена јер је мислила да неће моћи да се уда.

Торбица умесио огеће

— Једног дана Оливеира ме је позвао да дођем код њега у кабинет — настави Пет своју причу. „Пете, чуо сам да тражиш посао.

ХИПЕР-ДЛАКА

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

А. С. Бемп

Нико није знао право објашњење за изненадну појаву велике маљавости код људи. Касније то више није ни било важно.

Потребан ми је асистент. Хоћеш ли да се прихватиш? Упита ме он. „Желим да испитам ту ствар са длакавошћу.“

— Наравно, пристао сам — причао је Пет. — Размотрили смо све клиничке случајеве. Сви они који су имали грип, или су га већ преležали, постали су врло маљави. Зима је била променљива, час хладно, час топло и изгледало је да ће сви, пре или касније, добити грип. Радили смо убитачним темпом и обављали испитивања на животињама, али без успеха.

— Ја сам се тада досетио и уложио оно мало новца што сам имао у козметичке фирме које су продавале депилаторе. После сам се покајао, али о томе касније...

— Временом су и новине почеле да пишу о длакавости — говорио је Пет. — Наслови су постајали све крупнији и померали су се са последњих ка првим странама. Знате како то већ изгледа: „Доктор тај и тај сматра да је до опште епидемије хипердлакавости“ (у међувремену беху измислили тај израз) „дошло због тога и тога...“ У ствари, нико није знао право објашњење за појаву велике маљавости код људи.

— Град би увече потпуно опустео — сећао се Пет. — Девојке су биле врло потиштене и нису хтеле да излазе. Морали смо чак да отказујемо уобичајене игранке. Број молби за склапање брака толико је опао, да су само три службеника и матичар били довољни за цело подручје града. Срећом, женама маље нису расле по лицу, иначе ко зна у шта би се претворила људска раса...

— Неко време сам био задовољан, јер је вредност мојих акција у козметичким фирмама лепо расла. Наговарао сам Берта Кафкета, са којим сам делио собу, да уради исто, али он се само тајанствено смешкао: „Пете“, говорио ми је, „ти и Оливеира можда ћете успети, мада могу да се кладим да нећете. У сваком случају, фирме у које сам ја уложио новац постојаће још дуго пошто твоје, козметичке, буду увелико заборављене!“

— Зима је некако прошла, али када је отоплило, настала је права лудница — настави Пет. — Људи-

ма је било толико вруће да више нису могли да носе одећу. Све фирме које су радиле са одећом и текстилом, као и модне куће, отишле су под стечај. Сви су тражили од владе да „учини нешто“. Не знајући шта да предузме, влада је расписала награду од милион долара за лек против хипердлакавости.

— Кад су завладале праве врућине, постали смо нудистичка нација. Уосталом, исто се догодило и у другим земљама, јер се епидемија брзо раширила по целом свету. Једино што нас је спречавало да постанемо потпуни нудисти било је то што човек није имао никакве природне цепове, а требало је нег-

Оливеира ми је био обећао део награде ако је буде добио. На жалост, и даље није било успеха. У јесен смо морали мало да успоримо, јер је то била последња година мојих студија, а Оливеира је морао да држи предавање.

— Зима је опет била ћудљива и сви који претходне године нису преležали грип беху га добили. Тек наредног пролећа почели смо да назиремо успех. Оливеира је пало на памет да бисмо могли да испитујемо бебе „из епрувете“. Дотле још нико не беше приметио да је њихова длакавост почињала да се развија касније него код беба рођених на нормалан начин.

— Одмах смо започели експери-

де да држимо новчанике, оловке, марамике и сличне sitнице. То нас је нагнало да почнемо да носимо неку савременију врсту чувене шкотске торбице која се везује око струка.

— Најкомичније је било — насмеја се Пет — када је Џил, женка горице, побегла из зоолошког врта и сатима тумарала оближњим парком. Посетиоци су мислили да је Џил само нешто ружнији примерак њихове сопствене врсте, па су чувари имали муке да је пронађу!

Алфа, беџа и јама

— Ни Оливеира ни ја нисмо тог лета ишли на одмор — причао је Пет. — Радили смо као суманути.

мент — настави Пет. Бебе смо држали у строгом карантину. Ваздух који су удисале био је одређене температуре и влажности, а свакодневно смо их купали у разним дезинфекционим средствима и подвргавали посебној исхрани. Бебе су лепо напредовале и, докле год су биле у карантину, нису добијале маље.

— Оливеира је био сигуран да је узрочник хипердлакавости један протеин у организму који може сам да се обнавља. Али, за подробнију анализу било нам је потребно више тог протеина који је могао да се издвоји само у незнатним количинама. Тада је Оливеира измислио метод сакупљања тог протеина и, од свега што је урадио, једино га је то учинило познатим.

„Хеј, Пете“, узвикнуо је једног јутра кад ме је угледао, „кад доби-

це да бих установио да ли је добро уфитиљо брчиће, а он је мени поправљао кравату...

Нуиџе обаквои крзна!

— Нашем проналаску није дат нарочит публицитет. У новинама се појавило неколико ситних наслова — и то је било све! Били смо врло разочарани. Уговор са Медицинским центром није нам дозвољавао да комерцијализујемо терапију. Ипак, очекивали смо да ће чим проналазак буде објављен, људи масовно похрлити да се лече. То се, међутим, није догодило.

— Захтевали смо да нас прими директор Центра, доктор Вилко. Оливеира је хтео да га замоли да употреби свој утицај како би се што пре оформиле клинике у којима би се примењивала наша терапија.

„Да, јавило нам се неколико људи који би желели да се лече“, рекао нам је доктор Вилко, „али то није довољно. Право да вам кажем, докторе Оливеира, ни сам не бих био рад да се подвргнем вашој терапији. Не желим да умањујем значај вашег научног рада али“, он ту поглади своје густе, свиленасте длаке на грудима, „прилично сам се навикао на ово и осећао бих се огољеним у својој старој кожи! Осим тога, надам се да неће звучати уображено ако кажем да овако не изгледам нимало лоше... Код куће су ми увек пребацивали да не поклањам довољно пажње одевању. Сада могу свима да се насмејем у брк — нико од њих нема овако лепо крзно!

— Оливеира и ја били смо прилично збуњени — настави Пет. — Касније су нам многи пријатељи, познаници и људи са којима смо се дописивали, давали сличне одговоре.

„Па, Пете, изгледа да се нисмо прославили“. Али, тешио ме је Оливеира, „зарадили смо награду од милион долара.“

— Као за пакост, ми у том погледу нисмо имали среће — причао је Пет. — Промакло нам је да је за пријаву проналаска био одређен рок. Закаснили смо читаве три недеље!

— Ето, то вам је прича о Великој Промени — уздахну Пет. — Тако бар ја на њу гледам. А тако је и дошло до тога да, кад данас говоримо о платинастој филмској лепотици, ми при том не мислимо само на њену косу, већ и на дивно, сребрнато крзно које је покрива од главе до пете.

— Умало да заборавим нешто — додаде Пет. — Убрзо после тога Берт Кафкет ме је позвао на вечеру у своју нову кућу, тачније велелепан дворац. Упитао ме је како стоје моје акције у козметичким фирмама.

„Успео сам да се извучем, али без добити“, одговорих му. „Био сам сувише заузет радом са Оливеиrom, па нисам на време приметио да је вредност акција почела да пада. А како си ти прошао?“

„Одлично, као што видиш“, смешкао се Берт. „Зар не знаш да имам још један летњиковца на мору?“

„Знам, знам“, узвратих кисело. „Шта уопште производе фирме у које си уложио новац?“

Берт прсну у смех и заколута очима:

„Четке за тимарење, драги мој, четке за тимарење!“

јеш свој део милиона, немој да купујеш јахту. Одржавање је прескуп!“

„Ма немој...“, почех ја и занемех.

„Погледај ово“, рече он и приђе табли која је била исписана формулама протеинских молекула. „Постоје три протеина: алфа, бета и гама. Као што знаш, у нашем организму постоје разне врсте протеина. Неки од њих су нестабилни и лако се распадају, неки су безопасни, а неки стабилни и имају моћ да се сами обнављају. Пошто су ланци протеина дуги и сложени, јављају се многе комбинације, па је тако могуће да се једном у неколико хиљада година створи неки нови протеин који може да се обнавља, а то је — вирус.“

„Ево моје претпоставке: алфа-протеин не постоји већ хиљадама година. Реконструисао сам га на основу онога што знамо о бети и гами који су из њега настали. Алфа је био безопасан, али се случајно претворио у бета-протеин који више није безопасан, већ се врло брзо размножава. Бета је, у ствари, вирус који је спречавао раст длака на већим површинама човековог тела. У давној прошлости владала је епидемија током које су сви наши преци били заражени обим вирусом, па су изгубили свој природни омотач.“

„Људи су најпре цвокотали од зиме, а онда су научили да се огрђу кожом животиња и да ложе вагтру“, шалио се Оливеира. „То су били први кораци ка цивилизацији.“

Претпостављам да је сада опет дошло до промена у ланцу и да је из бете настао гама-протеин, који је безопасан као и алфа. Треба да настојимо да се гама поново претвори у бета-протеин. Другим речима, сада када се цео људски род излечио од болести која га је нападала још пре више хиљада година, ми треба да повратимо ту болест. Мислим да знам како то треба да урадимо!“

— Ништа више нисам успео да извучем из њега — настави да прича Пет. — Радили смо више него икад. Убрзо је Оливеира изјавио да је спреман да изведе експеримент на самом себи. Поступак је заправо био комбинација убитачне дозе лекова и вештачки створене грознице.

— Нисам био одушевљен том идејом. Заволео сам га, а бојао сам се да то неће преживети. Заиста, једва је остао жив. Убрзо су почеле да му опадају длаке са читавог тела. Након недељу дана није био нимало длакавији него што је то пре епидемије било нормално за једног Мексиканца.

Пет мало заћута, па настави:

— Али, тек тада доживели смо право изненађење и оно није било нимало пријатно!

— Очекивали смо да ћемо бити представљени јавности и припремали смо се за наступ. Сећам се — смешкао се Пет — како сам по читав минут буљио у Оливеирино ли-

укрштене речи

СЕДМА УМЕТНОСТ

Већ у наставку, још пре него што је постао вашарска атракција, а доцније и уметност, настали су и зачеци филмских родова. Тако већ за један од првих Лимијерових снимљених кадрова, на којима се види како радници излазе из фабрике, можемо рећи да су... (под бројем 2). Цртане, колаж и лутка-филмове називамо... (иза броја 3), а филм са глумцима је... (испод броја 1).

АУТОР: BE-MAIL	ПОЛУ- ОСТРВО НА ЈУГУ ШПАНИЈЕ	1	ИМАТИ ЗНАЧЕ- ЊЕ	2	100 m ²	ЗНАК ЗА ВАЖЕЊЕ	ЛИЧНА ЗАМЕ- НИЦА	СТРИЧЕ- ВА ЖЕНА	РИМСКИ ИСТОРИ- ЧАР
ОТМЕ- НОСТ, КЛИБЕ- НОСТ									
ОГРАНИ- ЧЕНИ ЉУДИ, НЕШНО- ЛИЦЕ									
ЗАЈЕД- НИЦА МУШКАР- ЦА И ЖЕНЕ					ФИЛМСКИ ГЛУМАЦ РОБЕРТ ДЕ	ВРСТА ПАПАГА- ЈА	ГРЕБЕН ПРИРОД- НА ОБДА- РНОСТ		
СРАЧУ- НАВА- ТИ									ПРИТОКА ДУНАВА У ДУНАЈ УМ
3									
ДОСЛО- ВАН, БУКВА- ЛАН (СТР.)									
ТОНА		ДРУГО				УЗВИК		КОВРЧА	ДЛАКЕ НА ГЛАВИ
ДВА СЛОВА			ПРЕДМЕТ ЗА ЗАКОП- ЧАВАЊЕ, ПУЧЕ		СИМВОЛ СИН				
ГРАНА ПРИВРЕ- ДЕ					ОПШТИНСКА ПОДРУЧЈА				
УКРАСНИ ЦВЕТ	ВРСТА ПИТЕ						ОСИЈЕК		
	ГЛУМАЦ ФЕРЕР						СОВЕТ, ГЛУМНИЦА АРЕПИНА		
СРЕДНО- ВЕКОВНИ СЛИКАРСКИ ПРИРУЧ- НИК ВИ- ЗАНТИЈС- КИХ УМЕТНИ- КА									НУЛА
ГРАД НА НОВОЈ ГВИНЕЈИ				БИЛО КАКО					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Д. у. врскавост, аутомат, ДРУГО ЗАСЕ(ДАЊЕ), е, По, Арад, стаја, Ава, верс, Какањ, титрај, ње, дг, а, Кле, Целзијус, Б, Вал, Ал, На, Ева, јарак, т, тич, „Ада“, I НОВЕМБАР.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живо-рад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 8 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-16915 НО „ПОЛИТИКА“ — са обавезном назнаком претплата на лист „Политикин забавник“.

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 38.—
СР НЕМАЧКА	DM 76.—
ШВЕДСКА	Skr 167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr 164.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ БЕОГРАД број 60811-620-63-822700-999-00054, са обавезномознаком претплата на „Политикин забавник“.

Већ више од пола века најславнији лик ВОЛТА ДИЗНИЈА представља омиљеног јунака младих и старих у читавом свету...

У Југославији, бројне генерације читалаца такође су деценијама пратиле узбудљиве пустиловине неустрашивог Дизнијевог јунака, али су у сећању највише остале авантуре кроз које је Мики пролазио тридесетих година, у златно доба своје младости...

То је, уједно, када је МИКИ МАУС у питању, и најкреативније раздобље Дизнијевог стваралаштва, када је његов гениј дошао до највећег изражаја...

Најлепше епизоде из Микијеве каријере биће сада, по први пут на нашем језику, сабране у јединственој књизи, која ће у издању „Југославије“ изићи у марту следеће године. Књига „ЗЛАТНЕ ГОДИНЕ МИКИЈА МАУСА“ обухватаће следеће епизоде:

„ПЛУТОНОВА ВЕЛИКА ТРКА“
„МИКИ ИЗДАЈЕ НОВИНЕ“
„НАСЛЕДСТВО ГОСПОЋИЦЕ БЕЛКЕ“
„МИКИ И ШИЉА НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ“
„МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК“
„МИКИ И ШИЉА ЛОВЦИ НА КИТОВЕ“
„МИКИ И КРАДЉИВАЦ ФОТО-АПАРАТА“
„МИКИЈЕВ ГОСТ ЧЕТВРТКО“
„МИКИ У ЗАЧАРАНОМ ХОТЕЛУ“

Књига ће имати преко триста страна, формата 34 x 23 см, са корицама у боји, и биће штампана ћирилицом и латиницом на најфинијој бездрвној хартији.

Претплатна цена књиге је 300 динара.

Издавачки завод „Југославија“ такође најављује излазак, као заједничко издање са „Форумом“ /ООУР „Маркетпринт“/ из Новог Сада, у великој серији од петнаест књига, чувеног трипа Херолда Фостера „Принц Валијант“. У петнаест великих томова биће сабран целокупан Фостеров рад на „Принцу Валијанту“, који се, на изванредно задовољство љубитеља отripe широм света, протегао на готово четири деценије.

До краја године биће објављена прва три тома, која се, преко издавача, могу наручити по претплатној цени од 200 динара по тому. Сваки том имаће 120 страна, формата 25 x 35 см, са корицама у боји, и штапаће се латиницом на најфинијој бездрвној хартији.

ЗЛАТНЕ ГОДИНЕ МИКИЈА МАУСА

у издању
Издавачког
завода
„Југославија“

ИСТИНСКИ
ПРАЗНИК
ЗА СВЕ
ЉУБИТЕЉЕ
СТРИПА!

Непотребно прецртати

ПЗ 7. 12. 1979.

(Место и датум)

(Име, име оца и презиме)

Издавачка радња организације „Просвета“
11001 Београд, Добрећина 30
Поштенски фех 555, телефон 631-651

(Занимање, назив и телефон радње организације, ако је претплатник у редном односу)

Претплаћујем се на књигу ЗЛАТНЕ ГОДИНЕ МИКИЈА МАУСА (ћирилицом — латиницом), по претплатној цени од 300 динара.

Обавезујем се овај износ исплатити:

а) Одмах, у року од 8 дана по пријему „Просветине“ уплатнице са 5% попустом, тако да ћу платити свега 285 динара;
б) У три месечна рата, по 100 динара, почев од наредног месеца, узев са уплатницама добијеним од „Просвете“.

(Број поште, место, адреса и телефон у стану)

Претплаћујем се на прва три тома стрипа ПРИНЦ ВАЛИЈАНТ (од укупно петнаест), по претплатној цени од 600 динара.

Обавезујем се овај износ исплатити:

а) Одмах, у року од 9 дана по пријему „Просветине“ уплатнице са 5% попустом, тако да ћу платити свега 570 динара;
б) У пет месечних рата, по 120 динара, почев од наредног месеца, узев са уплатницама добијеним од „Просвете“.

У случају спора надлежан је општински суд у Београду

(Саопштенски потпис, бр. л. к. / СУП)

САЧЕКАЈТЕ „ПРОСВЕТИНЕ“ УПЛАТНИЦЕ!

НОВО!

sprint

жвакаћа гума са декстрозом

Серија самолепивих сличица у боји о развоју саобраћајних средстава на копну, на мору и у ваздуху — од прве бицикле и легендарних Дедалових крила до првог корака астронаута на Месец.

У сваком омоту налази се по једна сличица. За десет омота вам БЕСПЛАТНО достављамо албум.

Број албума је ограничен, зато што пре доставите 10 омота на адресу: „Јосип Краш“, 41000 Загреб (за наградно извлачење).

СПРИНТ вас такође награђује!

Шта сте добили, можете сазнати на полећини сличице, а награде су следеће:

- фото-апарат
- књиге „Велики светски проналасци“
- књиге „Илустрована дечја енциклопедија“
- мајице „СПРИНТ“
- значке „СПРИНТ“

НОВО!

SAMOLJEPIVE SLIKE:
podmornice —
brodovi — gliseri —
vlakovi — avioni —
uspinjače —
rakete itd.

Играјте се **PEZ** фиџурама
сладије се **PEZ** бомбонама

Фиџурице Снешка и Деда Мраза —
пошражије код свој шривца

ДВОРСКЕ БУДАЛЕ

најпаметнији људи у историји

— БИЛИ СУ НЕОПХОДНИ У СВАКОМ КНЕЖЕВСКОМ И ПЛЕМИЋКОМ ДВОРУ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ. СВАКО ВРЕМЕ ВЕСЕЛИЛО СЕ НА СВОЈ НАЧИН.

Данашњим генерацијама свакако ће бити тешко и да замисле да је некада постојало такво занимање, да је било људи који су пристајали да од тога живе и да је било људи којима је тако шта уопште било потребно — забаве ради! Па ипак такозване „дворске будале“ постојале су... а њихов утицај и значај често није био тако незнатан као што би се у први мах могло помислити!

„Дворских будала“ било је готово код свих народа још од најстаријих времена. Помињу се чак и у пратњи Александра Великог. Исто тако помиње се да су и фараони на својим дворевима имали људе — кепеце који су им служили за увесељавање и са којима су их чак и сахрањивали. Јер, веровало се, да ће ови кепеци „дворске будале“ и на ономе свету моћи да буду веселаца, па да ће својим брбљањем заговорити зле богове, који ће фараонову душу оставити на миру...

У Риму је постојао чак један нарочити трг на коме су се сакупљале „будале“ из целог света тражећи себи нове господаре и бољу више плаћену службу! И уколико је ко био већа наказа, утолико му је цена била већа и више се тражио!...

После крсташких ратова завладала је права мода да сваки кне-

жевски и властелински двор има по једну или више „дворских будала“. Сваки кнез који је имао свој двор и који је полагао на своје господство и свој глас, морао је неминуемо држати „дворску будалу“. Петар Велики имао их је у великом броју, тако да их је био поделио у више класа.

Но поред кнежева „дворске будале“ држали су и многи други племићи, а и богате утицајне личности. Кулминација је свакако била у половини седамнаестог века када је слава „дворских будала“ била у пуном јеку...

Међу „дворским будалама“ у највећем броју је било најобичнијих лакрдијаша. Они су дозвољавали да се цео свет шали на њихов рачун само да би се хлебом исхранили. Било је ту разних неваљалаца, злочинаца, богохулника и клеветника. Затим у ред „дворских будала“ трпали су се радо, јер су их према ондашњим обичајима као такве тражили, разна чудовишта са најнемогућнијим телесним недостацима, кепеци са огромним главама и тако даље. Као што се види људи онда нису били баш велики љубитељи лепота и пријатнога!...

Задатак „дворских будала“ био је у првом реду да крате време својим господарима и да их забављају. Због тога су морали да измишљају најневероватније ства-

ИЗ СТАРИХ ЗАБАВНИКА

ри. Мали је био број „будала“ које су стварно имале духа. У главном су говорили све што им падне на ум не водећи рачуна шта ће ко да каже и мисли о њиховим речима. Изузетак су чиниле „будале“ на двору Фридриха Вијема I, које нису смеле да говоре све и које нарочито никога нису смеле да вређају.

Што је данас свакако врло тешко схватити, „будале“ су имале врло велики утицај у домовима својих господара. Правећи се глупи и да ништа не разумеју, они су говорили све, па чак и оно што се други не би усудили ни да помисле. Лудост их је увек спасавала. Благодарећи овим „будалама“ њихови господари сазнавали су често истину, која је иначе брижљиво чувана од њих.

Врло често „будале“ су у исто време били и мађионичари, који су своју околизу увесељавали разним мађионичарским вештинама. Њих су се помало и бојали сви, јер се веровало да су у пријатељству са ђаволом.

Свака „будала“ имала је свој специјалан програм и скоро потпуно се разликовала од других „будала“. Многи вицеви из репертоара разних „будала“ сачувани су и до данас и често се јављају у календарима за широке масе. А „будале“ су биле повод да се створе многе потпуно измишљене анегдоте.

Једна од најпознатијих и најславнијих „будала“, која је подигла углед целом свом роду „будала“, био је Кунц фон дер Розен, „весели саветник“ цара Максимилијана I, који га је толико ценио да без њега није хтео да буде ни један једини тренутак. Био је необично духовит и врло паметан, а својом господару одан до крајности. Па ипак и он је правио такве шале којима се ми данас можемо само чудити, а никако дивити. Тако је једног дана у Аугсбургу, где се неко време бавио цар Максимилијан, привезао једну свињу за колац. После тога купио је све слепце из Аугсбурга, свакоме је дао по једну батину и наредио да свињу отера кући. Како слепци нису знали један за другог, почели су да траже свињу и да млатају батинама, те није тешко замислити до каквог је лома дошло.

Прослављена луда био је и Каленбергер који је живео на двору Ота, херцога од Штајерске. Његов специјалитет била је игра речи и двосмислено изражавање, које је иначе било својствено такозваним народним будалама какав је, на пример, био Тил Ојленшпигл или какав је био наш Ђоса.

„Луда“ Гудлинг, који је живео у Берлину у првој трећини осамнаестог века, имао је изванредно смешан изглед. Био је охол, а прљав; носио је велику перику. А био је и јако склон пићу. Али и ненадмашан у разним вицевима; могао је за неколико тренутака да смисли шалу на свачији рачун. Али, Гудлинг је био при свему томе јако учен човек и када није морао да зарађује хлеб тиме што ће бити „будала“, био је врло повучен и озбиљан. Када је умро сахрањили су га у једном винском бурету на коме је написан један комичан натпис!

Слава „дворских будала“ гаси се у половини осамнаестог века када почињу да се губе са дворова и из кућа племића... На раскошним дворевима јавиле су се забаве друге врсте... Дошли су балови, позоришне представе, велики музички концерти... „Будале“ су свршиле своје и имале су да постану жртва заборавља... Данас их се једва ко сећа.

Нестанком „будала“ нестало је „парче“ средњег века. Свако доба имало је и има увек своје изразите представнике. У средњем веку поред мука и целата стајала је „будала“. Ти контрасти речито су илустровали своје време.

Напоменуто је да је највећи део „будала“ у исто време био и физичка наказа. И док би сада појавила једне „будале“ свакако изазвала мучан утисак, свет још и данас радо воли да види разне људске наказе. Лилипутанци, које је пронашао Свифт у „Гуливеровом путовању“, јако се цене и сада. Без њих се не дају замислити вашарски циркуси, модерни циркуси и велика вариетеа.

Многи од Лилипутанаца постали су чувени у целом свету. Такав случај био је са „Генералом Том Тумбом“, који је био висок 88 сантиметара и који је 1883. године умро у својој 45. години старости.

ОБАВЕШТЕЊЕ ЧИТАОЦИМА

Почетком ове године, приликом јубиларне годишњице листа „Политикин Забавник“, споменули смо могућност поновног објављивања „Политикиног Забавника“ који је излазио пре рата. Лист би излазио једанпут недељно и био би верна копија предатног „Политикиног Забавника“. У наредних неколико бројева објављиваћемо написе из предатних бројева уз купон на коме треба да се изјасните да ли бисте предатни „Политикин Забавник“ куповали или не.

Пошто ће купон излазити у неколико наредних бројева, молимо вас да нам своје мишљење пошаљете само једанпут и то на тај начин што ћете на АНКЕТНОМ ЛИСТИЋУ заокружити жељени одговор, залепити га на дописницу и послати на адресу: „Политикин Забавник“, Македонска 29, поштански фах 124, 11000 Београд.

АНКЕТНИ ЛИСТИЋ

Да ли бисте куповали предатни „Политикин Забавник“?

ДА

НЕ

ПОВРЕМЕНО

(Име, презиме, година рођења и адреса читаоца).

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Гради Забавнике,

ЗВОНЦЕ ЗА КРОВ

Желио бих да знам шта су то пагоде?

Никола Бурић,
Сански Мост

Пагоде су будистичка светилишта грађена у облику вишеспратне грађевине полигоналног или кружног облика. Има их у свим земљама у којима је раширен будизам — у Индији, Шри Ланки, Јапану, Кини, Кореји итд.

Стране пагоде су потпуно једнаке, број спратова је обично непаран а сваки виши је по обиму мањи од претходног. Занимљиво је да сваки спрат има своје кровове на чије су извијене ивице окачена звона. Пагоде се најчешће праве од дрвета али једна, подигнута у 15. веку у Нанкингу, саграђена је од порцулана. Што се тиче броја спратова њих обично има од 5 до 13.

УЈАЦИ СУ!

Моја супруга и ја склопили смо опкладу. Наиме, она тврди да су и њен брат од стрица и брат од тетке нашем детету ујаци, а ја да нису. Ко је у праву?

Марко Вуковић,
Милоша Обилића 82
Сомбор

Ваша супруга.

КАТАЛИНСКИ 2:2

У броју 1454, од 9. новембра, поткрала се грешка. У одштампаном тексту стоји да је Каталински вратио лопту нашем голману и да је тада резултат смањен — 2:1 за Југославију. Треба да пише да су Грци смањили на 2:1 а Каталински је, неспрето вративши лопту нашем голману Марићу, поставио коначан резултат првог полувремена 2:2. Извинявамо се читаоцима због настале грешке.

ЗЕЛЕНО — ЛЕДЕНО

Мој стриц живи у Данској и каже да Гренланд припада тој земљи. Да ли је то тачно?

Алберто Робевски,
Ул. Јане Сандански 39
Битољ

Острво Гренланд, познато као највеће на Земљи, заиста припада

Данској. Налази се у Арктику и заузима површину готово пет пута већу од наше земље. Ово острво, које су још у 9. веку открили Нормани, највећим делом, чак 84%, покривено је ледом. Упркос томе, његово име у преводу значи Зелена земља.

ШТА РАДИ АНТЕНА?

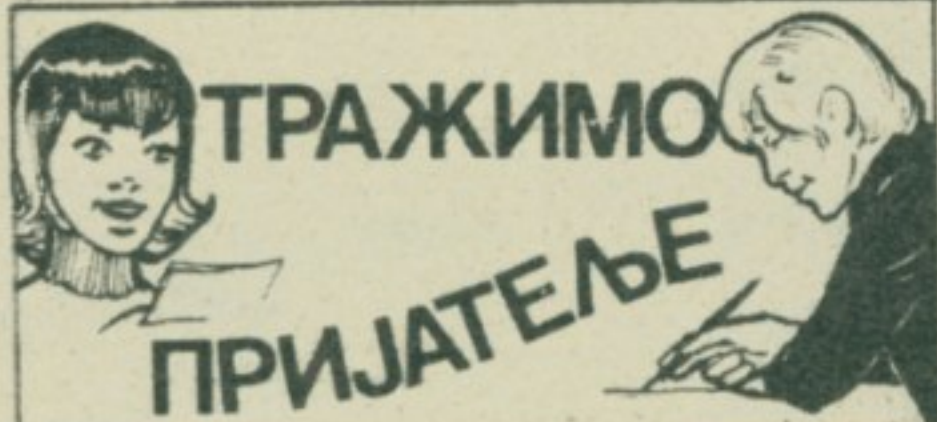
Како телевизијска антена преноси слику?

Дејан,
Приштина

Телевизијска антена не преноси слику већ — електромагнетне таласе. Наиме, свака слика састоји се од низа тачака које у зависности од тога да ли су светлије или тамније изазивају у камери струје различите јачине. Те струје се помоћу електромагнетних таласа преносе до предајне антене која их даље емитује до пријемних антена. У пријемној антени ови таласи се појачавају, а затим преносе до те-

левизијског пријемника где се претварају у електричну струју које посредством катодне цеви стварају тачке различите светлосне јачине. Од њих се на екрану формира слика какву је видела камера у студију.

Слађан Пешић, 18542
Врањска Бања, Јужноморавских бригада 56 — 14 година, скупља значке и привеске, навија за „Звезду“

Марија Канкараш, 11000 Београд, Љермонтова 8/144 — 14 година, воли све што воле млади.

Јасна Конфорта, 59300 Книн, Мунцирије 13 — 12 година, скупља значке, маркице и слике певача и глумаца

Зорица Банић, 21410 Футог, Моше Пијаде 7 — 13 година, скупља значке слике певача и цинс налепнице

Тонкица Кегал, 58000 Сплит, Кончарева 43 — 13 година, скупља поштанске марке и значке

Горан Богдановић, 18216 Трњане, ОШ „Стојан Ж. Столе“ — скупља постере, налепнице и плоче, воли забавну и џез музику

Александра Љолић, 71000 Сарајево, Раве Јанковић 87/III — 12 година, скупља разгледнице, књиге и салвете

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

Ко ми пошаље постер групе АББА добиће од мене разгледницу мога мјеста и двије стране маркице. Винка Карковић, 58450 Хвар, Долац 66

Мењам стрипове за старије бројеве Забавника. Јано Хрћан, 23205 Бело Блато, Масарикова 29

Молим све који имају било шта о Елвису Прислију да ми то пошаљу. Заузврат шаљем слике, плоче, постере и касете других певача и група. Ирена Костић, 11001 Београд, Петроварадинска 8

Ко ми пошаље пет салвета добиће од мене пет металних значака. Божица Јањић, 48000 Госпић, Владе Кнежевића 12

Дајем 40 стрипотека и цртаних романа за једну књигу по договору. Момчило Манојловић, 54520 Подравска Слатина, Штросмајерова 38 а

Хтела бих да набавим Забавнике од броја 1 до 100, за размену би се договорили. Драгана Драгач, 37000 Крушевац, Цара Лазара 150/3

ПРИПРЕМИЛИ
СМО ВАМ
НОВОГОДИШЊИ
ПОКЛОН —
ВЕЛИКИ
ЗИДНИ
КАЛЕНДАР

ЗА 1980. ГОДИНУ.

КАЛЕНДАР КЕТЕ НАКИ
ВЕК У СЛЕДЕЋЕМ
БРОЈУ „ПОЛИТИКИНОГ
ЗАБАВНИКА“ КОЈИ
ИЗЛАЗИ 14. ДЕЦЕМБРА
1979. ШТАМПАН ЈЕ У
ЧЕТИРИ БОЈЕ НА
СЈАЈНОМ ПАПИРУ И
БИЋЕ ВАМ ЛЕП И
КОРИСТАН УКРАС.

